

HÄMEENLINNAN KAUPUNKI

Hämeenlinnan kaupungin perusopetuksen opetus- suunnitelma

[1.8.2016]

Sisällys

1	PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA	4
2	PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA	6
3	PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	7
4	YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI.....	9
5	OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN 11	
	Opetuksen järjestämistapoja.....	14
	Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	20
6	OPPIMISEN ARVIOINTI	21
7	OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI.....	27
8	OPPILASHUOLTO.....	33
9	KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ.....	33
10	KAKSIKIELINEN OPETUS.....	37
11	ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS.....	37
12	VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA.....	37
13	VUOSILUOKAT 1.-2.	39
14	VUOSILUOKAT 3.-6.	40
15	VUOSILUOKAT 7.-9.	42

16	OPPIAINEKOHTAISET TAVOITTEET VUOSILUOKITTAIN	45
16.1	ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS SEKÄ S2 -KIELI.....	45
16.2	A1 –kieli ENGLANTI	65
16.3	A2-KIELET	81
16.4	B1-KIELI RUOTSI	95
16.5	B2-KIELET.....	100
16.6	MATEMATIIKKA	104
16.7	YMPÄRISTÖOPPI, BIOLOGIA, MAANTIETO, FYSIIKKA, KEMIA	107
16.8	TERVEYSTIETO	114
16.9	ELÄMÄNKATSOMUSTIETO	129
16.10	HISTORIA	132
16.11	MUSIIKKI	135
16.12	KUVATAIDE.....	139
16.13	KÄSITYÖ	141
16.14	LIIKUNTA	145
16.15	KOTITALOUS	149
16.15	OPPILAANOHAUS	150
17	OPETUSSUUNNITELMAA TÄYDENTÄVÄT ASIAKIRJAT.....	151
17.1	Oppilashuollon suunnitelma	151
17.2	Oppilaanohjauksen suunnitelma	151
17.3	Hämeenlinnan kaupungin perusopetuksen tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma.....	151
17.4	Kestävän kehityksen suunnitelma	151
17.5	Tasa-arvosuunnitelma.....	151
17.6	Kielipolku	151
17.7	Kulttuuripolku	151
17.8	Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma	151
17.9	Nivelvaihekuvaukset.....	151

17.10	Ohjeistava tukimateriaali käsityöhön	151
17.11	Työskentelyn ja käyttäytymisen kriteerit.....	151
17.12	Oppiaineen määrätymisperusteet	151

1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

Hämeenlinnan kuntakohtainen opetussuunnitelma on kaikkien Hämeenlinnassa toimivien, perusopetusta toteuttavien, oppilaitosten toimintaa ohjaava asiakirja. Opetussuunnitelma rakentuu vuosiluokkakokonaisuuksittain opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Opetussuunnitelma julkaistaan sähköisessä muodossa. Opetussuunnitelman laadintaan on ollut mahdollista osallistua kommentoimalla sitä sekä sähköisesti että erikseen järjestettävissä työpajoissa. Hämeenlinnan koulut noudattavat 9.6. lasten ja nuorten lautakunnassa vahvistettua [tuntijakoa](#).

Koulu voi halutessaan laatia kunnan opetussuunnitelmaan perustuvan koulukohtaisen opetussuunnitelman. Mikäli koulussa toteutetaan koulutuksen järjestäjän kanssa sovittua yleistä opetussuunnitelmaa täydentävää opetusjärjestelyä, koulun tulee tältä osin laatia koulukohtainen opetussuunnitelma. Koulujen erityispiirteet kuvataan koulujen toimintaja kehittämissuunnitelmissa (TOKE). Kieliohjelma ja [tuntijako](#) on valmisteltu seudullisesti.

Opetusta annetaan suomen ja ruotsin kielellä. Ruotsinkielinen opetus noudattaa ruotsinkielisen opetussuunnitelman perusteita. Hämeenlinnassa opetusta annetaan englanninkielellä niissä kouluissa, joissa se on hyväksytty toteutettavaksi koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa.

Henkilöstö sekä oppilaat ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen koulukohtaisesti. Osallistaminen kuvataan koulujen TOKEssa. Opetussuunnitelma laaditaan tiiviissä yhteistyössä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen kanssa siten, että kyseiset tahot ovat mukana valmistelussa. Perusopetusta seuraavaa koulutusvaihetta edustavien oppilaitosten kanssa tehtävä yhteistyö on kuvattu Hämeenlinnan kaupungin kuntakohtaisessa [oppilaanohjaussuunnitelma](#).

Hämeenlinnan paikalliset erityispiirteet ja tarpeet sekä muut paikalliset suunnitelmat otetaan opetussuunnitelman valmistelussa huomioon. Näitä ovat mm. [kielipolku](#), kulttuurikasvatussuunnitelma eli [Kulttuuripolku](#) ja [Liikkuva koulu](#). Koko kaupunki, luonto ja julkinen ympäristö runsaine liikunta- ja kulttuuritarjontoineen nähdään oppimisympäristönä. Näiden lisäksi [aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma](#), kestävän kehityksen suunnitelma, tasa-arvosuunnitelma, Hämeenlinnan kaupungin perusopetuksen tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma ja [oppilashuollon suunnitelma](#) täydentävät ja toteuttavat opetussuunnitelmaa.

Hämeenlinnan kaupunki sai ensimmäisenä Suomessa Unicefin myöntämän [lapsiystävällinen kunta](#) -tunnuksen joulukuussa 2013. Lasten ja nuorten hyvinvointiin on Hämeenlinnassa panostettu mm. vahvistamalla osallisuutta ja vaikuttamista erilaisin toimenpitein. Vuoden 2011 alusta on otettu käyttöön ”Vaikuttamisen polku”, jonka tarkoituksena on antaa kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ja toimintaympäristöönsä. Osallisuus ja vaikuttaminen näkyvät mm. oppilaskuntatoiminnassa ja vertaissovitteissa. Kerhotoiminnan kautta on tavoitteena saada jokaiselle lapselle ainakin yksi harrastus.

Oppilashuoltoa ja kodin ja koulun yhteistyötä tehdään kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa lasten ja nuorten palvelujen kuvaamisen prosessin mukaisesti. Kyseessä on neljä ennalta ehkäisevän työn prosessia, jotka ovat 1) huolen pu-

heeksi otto ja palveluohjaus, 2) laadukas monialainen yhteistyö, 3) vanhemmuuden valmennus varhaisesta vuorovaikutuksesta nuorisoikään ja 4) sosiaalisten taitojen vahvistaminen.

Opetussuunnitelman toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään Hämeenlinnan johtamisjärjestelmän mukaisesti tilaaja-tuottajan välisessä palvelusopimuksessa, jossa on huomioitu puitesopimus ja toimintasuunnitelma-asioita. Asian ja tarpeen vaatiessa, opetussuunnitelmaan liittyviä asioita viedään Lasten ja nuorten lautakuntaan päätettäväksi.

Perusopetuksen yhtenäisyyttä sekä siirtymävaiheisiin liittyvää yhteistyötä kuvaavat prosessit on kuvattu Hämeenlinnan kaupungin kuntakohtaisessa [oppilaanohjaussuunnitelmassa](#) sekä nivelvaihekuvauksen suunnitelmassa. Hämeenlinnassa varhaiskasvatus-, opetus- ja kasvua tukevat palvelut yhdistyivät 1.1.2014 yhteiseksi lasten ja nuorten palvelualueeksi. Palvelualue on jaettu maantieteellisiin alueisiin, jotka muodostavat lapsen ja nuoren polun päivähoidosta kouluun. Kuhunkin alueeseen kuuluu joukko päiväkotia, alakouluja ja yksi yläkoulu. Lasten ja nuorten palvelualueella on yhteisesti määritellyt asiakkuusprosessit, jotka sitovat eri alojen ammattilaisten työn yhteiseen asiakkaaseen:

- ❖ Kaikille lapsille ja nuorille tarjolla oleva palvelupolku, johon sisältyy yleinen tuki.
- ❖ Erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja nuoren palvelupolku, jossa on saatavilla tehostettua ja erityistä tukea. Palveluprosessien käytännön ohjausvälineitä ovat opetussuunnitelma ja [oppilashuollon suunnitelma](#) sekä varhaiskasvatussuunnitelma.

Opetus tai osa siitä voidaan järjestää yhdysluokkaopetuksena (katso myös alaluvut 5.4 ja 5.6). Opetus tai osa siitä voidaan järjestää vuosiluokittain etenevänä vai vuosiluokkiin sitomattomasti etenevänä, oppilaiden omiin opinto-ohjelmiin perustuvana opiskeluna (katso myös alaluvut 5.4 ja 5.6). Tästä mainitaan myös koulukohtaisessa TOKEssa.

Opetus järjestetään opetuksen eheyttämistä ja monialaisia oppimiskokonaisuuksia painottaen koko kouluvuoden aikana. Koulujen TOKEssa konkretisoituu opetuksen toteuttaminen käytännössä. Opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla. [Tuntijako](#) tehdään seudullisena yhteistyönä.

Oppilaan [kielipolku](#) rakentuu Hämeenlinnassa pakollisista (A1, B1), vapaaehtoisesta (A2) ja valinnaisista (B2) kielistä. Oppilaat aloittavat ensimmäisenä vieraana kielenä (A1) englannin opiskelun viimeistään 3.luokalla. Nummen ja Seminaarin koulut tarjoavat kielirikasteista opetusta englannin kielellä 1. luokasta lähtien. Tähän opetukseen järjestetään vuosittain erillinen haku.

Kaikissa Hämeenlinnan kouluissa oppilaalla on mahdollisuus valita toisena pitkänä vieraana kielenä vapaaehtoinen kieli englannin rinnalle. Kielivalikoima eroaa toisistaan kouluittain (kts. [kielipolku](#) alueittain). Jokainen koulu tarjoaa kuitenkin vähintään yhden vaihtoehdon A2-kieleksi. Koulun toimintakulttuuri pyrkii tukemaan vieraiden kielten opiskelua jo varhaisessa vaiheessa ja kannustamaan oppilaita ja heidän vanhempiaan

valitsemaan koulussa tarjottavia A2-kieliä. Oppilaille ja heidän vanhemmilleen tiedotetaan kieltenopiskelumahdollisuuksista:

- ❖ oppilaalle tarjotaan mahdollisuus tutustua koulussa opetettaviin A2 -kieliin kielimaistelujen, teemapäivien tai vastaavan toiminnan kautta
- ❖ 3. luokan oppilaiden vanhemmille järjestetään A2-kielen opiskelumahdollisuuksista kieli-infoilta ja hyvissä ajoin ennen valinta-ajankohtaa. Lisäksi vanhemmille tiedotetaan asiasta myös kielivalintamateriaalein.

Yläkoulujen kielivalikoima vaihtelee kouluittain. Yläkoulussa oppilaille ja heidän vanhemmilleen tiedotetaan kieltenopiskelumahdollisuuksista 7. lk:n keväällä valintoja tehtäessä.

- ❖ oppilaalle tarjotaan mahdollisuus tutustua koulussa opetettaviin B2 -kieliin kielimaistelujen, teemapäivien tai vastaavan toiminnan kautta
- ❖ oppilaille ja heidän vanhemmilleen tarjotaan tietoa kieltenopiskelumahdollisuuksista, esim. järjestämällä valinnaisineilta.

Oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja niiden opetuksen sijoittuminen vuosiluokille on määritelty paikallisessa tuntijaossa tarkemmin (katso myös luku 12). Valinnaisuus on oppiainetta syventävää sekä monialaisia opintoja edistävää.

2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

Hämeenlinnan kaupungin opetussuunnitelman arvot pohjautuvat valtakunnallisen opetussuunnitelman arvoperustaan sekä Hämeenlinnan kaupungin arvoihin. Jokainen koulu käy vuosittain arvokeskustelun valtakunnallisen arvoperusteiden ja Hämeenlinnan kaupungin arvojen pohjalta, jossa luodaan perusta opetus- ja kasvatustyölle, joka huomioidaan TOKEssa. Koulut osallistavat oppilaat ja huoltajat arvokeskusteluun oppilaskunnan ja vanhempainyhdistyksen kautta. Arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan TOKEn arvioinnin yhteydessä.

Perusopetuksen arvoperustaa ja oppimiskäsitystä täydentävät paikalliset näkökulmat ja painotukset ja koulukohtaiset täydennykset kirjataan koulujen TOKEen:

- ❖ Hämeenlinnan kaupungin visio:
  - Hämeenlinna on elinvoimainen, turvallinen ja aito kulttuurikaupunki Suomen kasvukäytävällä
- ❖ Kaupungin arvot:
  - yhdenvertaisuus ja yhteisöllisyys
  - asukaslähtöisyys ja palveluhenkisyys
  - luovuus ja rohkeus
  - kestävä elämäntapa

askelmien järjestämisvastuu on rehtorilla ja luokanopettajilla hyödyntäen muuta työntekijäverkostoa.

Monilukutaito L4

- ❖ Kirjastopalvelut
- ❖ Mediakasvatus
  - Mediakasvatusta toteutetaan opetustyössä moniammatillisen yhteistyötä hyödyntäen. Mediakasvatuksellisia sisältöjä nostetaan arjen työskentelyyn tavoitteena tukea ja rikastaa monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

- ❖ Hämeenlinnan kaupungin perusopetuksen tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelman avulla perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologian avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppiminen on monimuotoista, ajasta ja paikasta riippumatonta.

Koulujen tieto- ja viestintäteknologian opetuskäyttöä suunnitellaan Hämeenlinnaan kaupungin perusopetuksen Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelman pohjalta.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys L6

- ❖ Yrittäjäyyskasvatus

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

- ❖ Kunnioittava kohtaaminen (sovittelu ja esimerkiksi restoratiivinen työtapana)
- ❖ Osallisuus ja vaikuttaminen

Hämeenlinnan "Vaikuttamisen polku" antaa raamit osallisuuden ja vaikuttamisen toimintakulttuurin luomiseen. Perusopetuksen osalta tämä toteutuu, kun oppilailla on mahdollisuuksia osallistua heitä itseään koskevien asioiden käsittelyyn yhdessä huoltajien ja koulun henkilökunnan kanssa. Oppilaiden osallisuuden toteutumiseksi käytetään menetelmiä, jotka edistävät oppilaiden suvaitsevaisuutta ja kulttuuritietoisuutta. Koulussa järjestetään oppilaille sellaisia vuorovaikutustilanteita, joissa heidän on mahdollista vaikuttaa koulua koskeviin asioihin.

Oppilaita rohkaistaan käyttämään niin kaupungin kuin muiden toimijoiden tarjoamia vaikutus- ja palautekanavia ja ottamaan osaa keskusteluihin eri foorumeilla (mm. Lasten ja nuorten foorumi, Malli YK, rehtorin kyselytunnit ja V-päivä). Keskeisin

tavoite on, että oppilas oppii ilmaisemaan itseään selkeästi, monipuolisesti ja vastuullisesti.

Opetukselle ja kasvatukselle asetetut valtakunnalliset tavoitteet sekä niistä johdetut laaja-alaisen osaamisen kriteerit edellyttävät henkilöstön täydennyskoulutusta, pedagogista johtamista, joustavuutta ja ennakkoluulottomuutta, yhteistyötaitoja sekä halua tehdä yhteistyötä. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä määritellään vuosiluokkakokonaisuusluvuissa. Toteutumista seurataan koulujen toiminta- ja kehittämissuunnitelman (TOKE) ja lasten- ja nuorten palveluiden palvelusopimuksen arvioinnin yhteydessä. Vuosittain valitaan arvioitavat kehittämissen kohteet.

4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Hämeenlinnassa jokainen koulu täsmentää tämän opetussuunnitelman mukaisesti toimintakulttuurinsa, oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet ja kirjaa ne koulukohtaiseen TOKEen.

Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Hämeenlinnan koulujen toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Oppilailla on mahdollisuus osallistua koulun toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Tämä tapahtuu oppilaskuntatoiminnassa, erilaisissa tapahtumissa (esimerkiksi teemapäivät, V-päivä, rehtorin kyselytunnit), mutta myös päivittäisessä työskentelyssä oppitunneilla. Kouluissa kannustetaan rakentavan palautteen antamiseen.

Kodin ja koulun pääasiallisena tiedotuskanavana käytetään Wilmaa. Koulu järjestää lukuvuosittain kodin ja koulun välisen tilaisuuden yhdessä oppilaiden ja vanhempien kanssa (esimerkiksi Kodin ja koulun -päivä, vanhempainilta tai muu tilaisuus). Vanhemmille tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintakulttuurin kehittämiseen (esimerkiksi vanhempainyhdistykset, sähköiset kyselyt).

Koulut tekevät yhteistyötä paikallisten yritysten ja järjestöjen kanssa. Yhteistyötavat kirjataan TOKEen.

Koulun toiminta edistää turvallisuutta ja tukee hyvinvointia. Tämä huomioidaan koulun turvallisuus- ja [oppilashuollon suunnitelmissa](#). Hämeenlinnan kouluissa toteutetaan Liikkuva koulu -toimintaa, [Kulttuuripolkua](#) ja muita TOKEssa mainittuja oppilaiden hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviä toimintoja. Oppilaiden yksilöllisyys ja kulttuurien moninaisuus huomioidaan koulun juhlissa, päivänavauksissa ja muissa koulun toiminoissa.

Koulun toimintakulttuurin tavoitteena on tukea oppilaan kasvua kielitietoisuuteen ja kehittää oppilaan kulttuurienvälistä toimintakykyä. Jokainen opettaja on kielen opettaja

oman aineensa näkökulmasta. Vieras kieli tarjoaa lisäksi oppilaille mahdollisuuksia laajentaa tiedonhakukanaviaan kaikissa oppiaineissa. Kieltenopiskelun tavoitteena on, että oppilaalle kehittyy myönteinen minäkuva kieltenoppijana ja hän ymmärtää kieltenosaamisen merkityksen työelämän kannalta. Peruskoulun tarjoama monipuolinen kielipääoma avaa oppilaalle oven maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja kehittää kykyä työskennellä monikulttuurisessa maailmassa.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Hämeenlinnassa pidetään huolta siitä, että koulutilat ovat terveellisiä ja turvallisia. Koulujen kalustusratkaisut ja oppimateriaalit tukevat opetussuunnitelman mukaista oppimista.

Hämeenlinnassa koulut käyttävät omaa lähiympäristöä, lähiluontoa ja Kulttuuripolun tarjoamia oppimisympäristöjä opetuksen suunnittelussa ja työtapojen valinnassa. Suunnitelmissa ja työtapojen valinnassa huomioidaan perusteiden mukaisesti muun muassa eheyttävä opetus sekä eriyttävä opetus ja ekologisuus, joiden tulee näkyä koulukohtaisessa TOKEssa. Oppilaat otetaan mukaan oppimisympäristöjen kehittämiseen esim. välituntialueen tai tilojen suunnittelussa.

Oppilaalla on oltava mahdollisuus vaikuttaa opetuksessa käytettäviin työtapoihin. Opetus järjestetään opetuksen eheyttämistä ja monialaisia oppimiskokonaisuuksia painottaen koko kouluvuoden aikana. Koulujen TOKEssa konkretisoituu opetuksen toteuttaminen käytännössä.

Hämeenlinnan tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelman mukaisesti tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Hämeenlinnassa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on tasapuoliset mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen.

Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

- ❖ jokainen opettaja toteuttaa opetuksen eheyttämistä omassa luokassaan ja yhteistyössä muiden kanssa: lähestyy asioita oppilasta kiinnostavista ilmiöistä käsin, kannustaa tutkivaan oppimiseen ja yhteistyöhön ja auttaa oppilasta ymmärtämään opiskeltavien asioiden välisiä suhteita
- ❖ kouluissa käydään keskustelua oppimiskäsityksestä ja työtavoista; uuden lukuvuoden suunnittelu aloitetaan hyvissä ajoin keväällä ja suunnittelun portaat kuvataan vuosikellossa
- ❖ oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun otetaan mukaan oppilaat, huoltajat ja muut sidosryhmät
- ❖ teemojen valinnoissa ja kokonaisuuksien suunnittelussa huomioidaan kansainväliset, kansalliset, paikalliset/alueelliset olosuhteet, oppimisympäristöt, yhteistyöverkostot, ajankohtaiset paikalliset teemat ja kampanjat sekä paikallinen osaaminen
- ❖ eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä ja työnjakoa koskevat toimintatavat oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa sekä niiden arvioinnissa

ja kehittämisessä määritellään koulukohtaisesti ja kuvataan vuosittain kunkin koulun TOKEssa

5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

Hyvä ja turvallinen koulupäivä

Hämeenlinnan kaupungissa on yhteinen [oppilashuollon suunnitelma](#), joka tarkennetaan koulukohtaisesti ja päivitetään lukuvuosittain. Siinä kuvataan turvallisen koulupäivän keskeiset asiat. Jokaisella koululla on oppilashuoltosuunnitelman liitteenä turvallisuus- ja kriisisuunnitelma, jotka päivitetään lukuvuosittain.

Lukuvuosittain päivitettävässä toiminta- ja kehittämissuunnitelmassa (TOKE) kuvataan koulun toimintakulttuuri, joka tukee hyvää koulupäivää. Suunnitelman pohja on yhteinen kaikilla kouluilla.

Järjestyssäännöillä ohjataan oppilasta edistämään ja ylläpitämään hyvää ja turvallista koulupäivää. Järjestyssäännöt tarkastetaan yhteistyössä kodin ja koulun kanssa ja ne päivitetään lukuvuoden alussa vuosittain. Myös nämä löytyvät oppilashuollonsuunnitelman liitteenä.

Arjen kasvatustyö kuuluu kaikille koulun aikuisille ja heillä on tehtävänsä mukainen vastuu oppilaan kasvun ohjaamisesta. Hämeenlinnan kaupungissa johtavana periaatteena on kasvatuskumppanuus; kodin ja koulun yhteistyö, jossa koulu tukee kodin kasvatustyötä.

Yhteistyö kunnan ja koulun sisällä

Hämeenlinnassa on vuosittain uudelle opetushenkilöstölle perehdytysiltapäivä. Koulujen omat perehdytyskäytännöt ja vastuut kuvataan koulukohtaisessa TOKEssa. Opetuspalveluilla on päivittyvä henkilöstön koulutussuunnitelma. Kaupungissa tehdään perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen alueellista yhteistyötä yhteistoiminta-alueittain.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa

Hämeenlinnassa jokaisen koulun paikalliset yhteistyökumppanit ja -tahot kuvataan koulukohtaisessa TOKEssa.

Oppilaiden osallisuus

Jokaiselle oppilaalle järjestetään oman arjen vaikutusmahdollisuuksia koulupäivän sisälle. Oppilaita rohkaistaan osallisuuteen ja vaikuttamiseen oman koulun arkeen sopivilla toiminnoilla, jotka on kuvattu koulukohtaisessa TOKEssa.

Kouluihin tulee rakentaa yhteisesti hyväksytyt mallit ristiriitojen ja kiusaamistilanteiden selvittämiseen. Hämeenlinnan kouluissa käytetään yhteisinä toimina niin [Verso](#)-, kuin [KiVa](#)-toimintamalleja. Lisäksi kouluissa on mahdollisuuksien mukaan myös kummi-

[tuki-](#), luottamus- tai tutor-oppilastoimintaa. Oppilaskunnan hallituksen toiminta on jokaisen oppilaskunnan jäsenen vaikutuskanava koulun yhteisiin asioihin. Jokainen Hämeenlinnan koulu on [Liikkuva Koulu](#) ja toteuttaa osallisuutta mm.välkkäritoiminnan kautta.

Oppilaan osallisuutta korostetaan myös opetus, arviointi ja tukitilanteissa. Oppilaan itsearviointimahdollisuuksia tuetaan. Pedagogisen ja oppilashuollollisen tuen tilanteissa oppilas on lähtökohtaisesti paikalla hänen asioistaan keskusteltaessa oppilashuoltolain sekä kolmiportaisen tuen mallien mukaisesti. Oppilaan osallisuuden ja vaikuttamisen kulttuuria luodaan, kun oppilaille annetaan mahdollisuus osallistua heitä itseään koskevien asioiden käsittelyyn yhdessä huoltajan ja koulun henkilökunnan kanssa.

Oppilaskuntatoiminta Hämeenlinnassa

Oppilaskuntatoiminnan tarkoituksena on ohjata oppilaita keskinäiseen yhteistyöhön, lisätä oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä vastuuta yhteisten asioiden hoidosta. Koulujen oppilaskuntien jäseniä ovat kaikki kyseisen koulun oppilaat. Oppilaskunnan jäsenistä valitaan edustajisto (hallitus tms.) ja oppilaskunnan järjestäytyneestä toiminnasta vastaa tehtävään nimetty ohjaava opettaja.

Oppilaskunnan hallituksen tehtävänä on pitää yllä yhteyksiä oppilaisiin, opettajiin, koulun muuhun henkilökuntaan sekä tarpeen mukaan vanhempainyhdistykseen, nuorten vaikuttajaryhmiin, Lasten ja nuorten foorumiin ja lautakuntiin. Oppilaskunnan toiminta kouluissa vaihtelee mm. koulun koosta ja oppilaiden iästä riippuen. Aloitteiden käsittelyssä voidaan käyttää jatkuvan vaikuttamisen mallia, jossa kuka tahansa kouluyhteisön jäsen voi seurata aloitteen käsittelyä.

Tarkempi kuvaus kunkin koulun oppilaskunnan hallituksen toiminnasta löytyy kunkin koulun TOKEsta.

Kodin ja koulun yhteistyö

Koulun ja kodin välinen yhteistyö kirjataan koulun toimintasuunnitelmaan ja sen toteuttamista seurataan esimerkiksi vanhempaintapaamisissa sekä kyselyjen avulla. Koulun ja kodin välinen yhteistyö toteutuu myös laajoissa terveystarkastuksissa (1., 5., ja 8.luokka). Kodin ja koulun yhteistyöhön liittyy myös keskeisesti arviointi, jonka käytännöt on kuvattu luvussa 6.

Koulun henkilökunta ja vanhempainyhdistys sopivat yhteistyön toteuttamisesta.

Rehtorin tehtävänä on seurata vuorovaikutuksen toteutumista kaikilla tasoilla, sekä yksittäisen kodin ja koulun välinen vuoropuhelu että luokka ja koulutason yhteistyö, jotka voivat toteutua monin tavoin (kasvatuskeskustelu, muu palautteen antaminen, viestintä, tiedottaminen, Wilma-yhteistyö, vanhempainillat). Kouluissa tähän luodaan omaa toimintakulttuuria sekä Hämeenlinnan kaupungin viestintästrategiaa vastaava linja ja toimintamalli. Yhteistyössä koteihin halutaan korostaa kasvatuskumppanuutta, jossa koulu tukee lapsen ensisijaisen kasvattajan, kodin, kasvatustyötä.

Kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Hämeenlinnan koulujen toimintakulttuurissa painotetaan kohtaamista, kunnioitusta ja osallisuutta. Niiden avulla pyritään luomaan hyvinvointia ja viihtyvyyttä sekä ennaltaehkäisemään ”ei toivottua” käyttäytymistä ja toimintaa. Oppilasta ohjaava kasvatuksellinen keskustelu on osa koulun arkea. Arjen kasvatustyö kuuluu kaikille koulun aikuisille ja heillä on tehtävänsä mukainen vastuu oppilaan kasvun ohjaamisesta. Varsinaisten kasvatuskeskustelujen sekä kurinpidollisten keinojen käytöstä vastaavat aina opetus henkilöstön jäsenet.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen keino puuttua oppilaan häiritsevään ja epäasiallisen käyttäytymiseen. Kasvatuskeskustelu käydään, jos oppilas toistuvasti häiritsee opetusta, rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita epäkunnioittavasti. Kasvatuskeskustelusta vastaa tilanteen kohdannut opettaja. Keskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella. Keskustelu järjestetään mahdollisimman pian tapahtuneen jälkeen.

Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa. Huoltajalle ilmoitetaan aina kasvatuskeskustelusta ja huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua keskusteluun, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi. Kasvatuskeskustelu kirjataan Wilmaan; lomakkeelle yksilöidään toimenpiteeseen johtanut käyttäytyminen, selvitetään käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä toimenpiteet asian korjaamiseksi ja käyttäytymisen parantamiseksi.

Tilanteeseen johtaneita syitä ja jatkotoimia selvitettäessä pohditaan myös mahdollinen muu tukitoimien tarve (esim. oppilashuollollinen tuki). Tilanteen vakavuuden tai toistuvuuden myötä tuen tulee myös vahventua.

Kasvatuskeskustelujen rinnalla kouluilla on käytössä erilaisia sovittelumenetelmiä. Useissa Hämeenlinnan kouluissa sovelletaan erilaisiin mielipahatilanteisiin ja konflikteihin Suomen sovittelufoorumin kehittämään vertaissovittelua ([Verso](#)-ohjelma). Oppilaiden keskinäisen sovittelukulttuurin lisäksi muutamat koulut ovat ottaneet käyttöönsä restoratiivisen koulun työtapoja pyrkien kehittämään rakentavaa ratkaisukeskeisyyttä, kaikkien osallisuutta ja kohtaamiseen kulttuuria työyhteisössä. Useat Hämeenlinnan kouluista käyttävät [KiVa-koulu](#) -menettelytapaa oppilaiden keskinäisiin kiusaamistilanteisiin puuttumiseksi. Lisäksi kouluilla voi olla omia sovittelu- ja selvittelymalleja.

Sovittelu on strukturoitu oppimisprosessi. Restoratiivisia toimintatapoja hyödyntävässä kouluyhteisössä koulutetut sovittelijat osaavat ohjata sovitteluprosessia niin, että osapuolet itse ottavat vastuuta käytöksestään. Erilaisia vertaissovittelu-malleja voidaan käyttää ensisijaisena menettelynä oppilaiden keskinäisissä ristiriitatilanteissa ennen kuin mitkään kiusaamisen määritelmät täyttyvät.

Kurinpidollisissa keinoissa noudatetaan [perusopetuslain](#) 36§:ää. Oppilaaseen kohdistetut kurinpitotoimet kirjataan Wilmaan. Jatkotoimenpiteenä voidaan tarvittaessa hakea oppilaalle tukea oppilashuollon työntekijöiltä tai [Ankkuri](#)-tiimiltä.

Kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten toimien käytön suunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta seuraa oppilaitostasolla yhteisöllinen oppilashuoltotyöryhmä. Jokainen koulu tekee kasvatuskeskusteluiden ja kurinpidollisten toimien käytöstä oman koulukohtaisen suunnitelmansa, joka seuraa valtakunnallisen sekä paikallisen opetussuunnitelman linjauksia. Rehtori huolehtii koulunsa opettajakunnan perehdyttämisestä ja osamisen varmistamisesta kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä.

Koulu tiedottaa kasvatuskeskusteluiden ja kurinpidollisten keinojen käytöstä oppilaita ja huoltajia oman tiedottamiskäytäntönsä mukaisesti esim. lukuvuositedotteessa. Järjestyssäännöt julkaistaan koulun kotisivuilla.

Opetuksen järjestämistapoja

Vuosiluokkiin sitomaton opetus (perusopetuslaki 11§ 3mom.)

Hämeenlinnan kaupungin kouluissa oppilas voi edetä opinnoissaan vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomasti. Vuosiluokkiin sitomatonta opetus (VSOP) toteutetaan osana oppilaan kolmiportaista tukea. Oppilas opiskelee oppimäärän opintokokonaisuuksina oman opinto-ohjelman mukaisesti. Oman opinto-ohjelman mukaisesti edettäessä opinnoissa eivät aiemmat opinnot raukea. Oppilas saa lukuvuoden päättyessä lukuvuositedistuksen kyseisenä lukuvuotena hyväksytysti suoritetuista opinnoista.

Oppilaan opinto-ohjelmassa voidaan määritellä oppilaalle oma tavoitearvosana, jonka saavuttamiseksi suoritettavat opintosisällöt tulee määritellä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Mikäli tavoitearvosanaa ja sen edellyttämiä suorituksia ei ole määritelty, arvioidaan vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa olevan opinnot yleisen arvioinnin ohjeen mukaisesti.

Vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen siirtyvälle oppilaalle tehdään hallinnollinen päätös ellei hän ole jo erityisen tuen piirissä. Vuosiluokkiin sitomattomasti etenevälle oppilaalle tehdään opinto-ohjelma tai erityisen tuen piirissä olevalle oppilaan opinto-ohjelma määritellään HOJKSissa.

Vuosiluokkiin sitomattomasti opiskelevälle määritellään oppilaan tai ryhmän tavoitteet, seuranta sekä oppilaskohtainen arviointi. Oppilaan henkilökohtaiset tavoitteet laaditaan ja seuranta toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja vanhempien kanssa. Oppilaskohtaiset suunnitelmat kirjataan Wilman Oppimissuunnitelma- lomakkeelle ja ne tarkistetaan vähintään kerran lukukaudessa. Tähän suunnitelmaan kirjataan oppimäärään sisältyvät opintokokonaisuudet, [tuntijako](#) sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt, pakolliset ja valinnaiset opintokokonaisuudet sekä suorittamisen seuranta ja arviointi, siltä osin kuin ne poikkeavat opetussuunnitelman yleisistä tavoitteista.

Yhdysluokkaopetus

Hämeenlinnassa yhdysluokkaopetuksen järjestelyt päätetään koulukohtaisesti tilanteen sekä tarpeen mukaan. Yhdysluokkaopetuksen järjestämisen periaatteet tulee kirjata koulukohtaiseen TOKEen. Ohjaavana normina on kuitenkin oppisisältöjen kohdentaminen vuosiluokkien mukaisesti. Yhdysluokkaopetusta ei toteuteta niin sanottuna vuorovuosiopiskeluna siten, että koko yhdysluokka opiskelee samat oppisisällöt samana vuonna. Tällainen opiskelurytmi vaikeuttaa oppilaan tilannetta esimerkiksi koulun vaihtamisen yhteydessä. Yhdysluokkaopetuksessa eheyttävät opetusmenetelmät mahdollistavat kuitenkin vuosiluokkarajat ylittävän, laajan ja monipuolisen oppisisältöjen käsittelyn.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta käytetään tilanteesta riippuen kaikissa oppiaineissa. Opetuskäytön tavoitteet ovat oppimisympäristön laajentaminen ja ilmiölähtöisyyden periaatteiden mukainen oppijan oppimismahdollisuuksien rikastuttaminen. Etäyhteyksien käytöstä vastaavat menetelmän käyttöönoton valitsevat opettajat oppimistilannekohtaisesti.

Etäyhteyksiä käytetään tarvittaessa ja tilanteen niin salliessa myös mm. pienituntimääräisten oppiaineiden keskitettyyn opetukseen ja opetuksen jakamiseen useammalle yksikölle yhdestä pisteestä. Tällöin vastaan ottavat yksiköt kukin osaltaan vastaavat etäyhteyttä käyttävä opettaja osaltaan, sekä vastaanottavien yksiköiden rehtorit hyödyntäen mahdollisuutta työnjohdollisin toimin vastuutta kohteeseen vastuuopettaja. Mikäli etäyhteyttä käytetään oppilaan kotiin tapahtuvaan opetukseen jostakin perustellusta syystä, kotona huoltaja vastaa etäyhteyden käytön järjestelyistä oppilaan kotona.

Joustava perusopetus JOPO vuosiluokilla 7.-9.

Hämeenlinnassa joustava perusopetus järjestetään osa- tai kokoaikaisesti pienryhmämuodossa koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä. Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan ja/tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaalta odotetaan sitoutuneisuutta ja motivaatiota parantaa koulunkäyntiä, kykyä toimia pienryhmässä ja opiskella työpainotteisesti sekä kiinnostuneisuutta osallistua työjaksoihin ja kykyä hankkia työpaikka. Jokaiselle yleisopetuksen oppilaalle laaditaan oma oppimissuunnitelma ja erityisopetukseen otetulle tai siirretylle oppilaalle henkilökohtainen opetusjärjestelyjä koskeva suunnitelma HOJKS.

JOPO-opetus on tarkoitettu yläasteikäisille nuorille, joilla peruskoulun loppuun suorittaminen näyttäisi olevan vaarassa samoin kuin jatko-opintojen varmistuminen. Opiskelusta osa toteutetaan ohjattuna opiskeluna työpaikoilla, joissa tehdään opetussuunnitelman mukaisia arvioitavia oppimistehtäviä. Opetuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista vastaa pääsääntöisesti opettaja. Opettajalla on myös kokonaisvastuu oppilaiden pedagogisista ja oppilashuollollisista asioista. JOPO -luokan ohjaaja vastaa työpaikkajaksojen ennakkotöistä ja valvonnasta, sekä tunne- ja ryhmässä toimimisen taitojen harjoittelusta.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan sairastumisen tai muun vaikean elämäntilanteen estäessä koulunkäynnin, opetus järjestetään oppilaan tarpeiden mukaan tilanteen vaatimalla tavalla. Jos oppilas ei tällöin voi osallistua kouluopetukseen, hänelle tehdään Perusopetuslain (PoL) 18§:n mukaan hallinto-päätös, jossa määritellään oppilaan opetusjärjestelyt. Oppilaan koulunkäynnin järjestelyjä koskeva suunnitelma kirjataan hänen oppimissuunnitelmaansa tai erityisen tuen oppilaan ollessa kyseessä hänen henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaansa (HOJKS).

Oppilaan siirtyessä sairaalaopetukseen ja palatessa sieltä takaisin omaan kouluunsa, tehdään tiivistä yhteistyötä sairaalaopetuksen yksikön kanssa oppilaan nivelvaiheen onnistumiseksi. Nivelvaihe suunnitellaan aina yksilökohtaisesti. Nivelvaiheessa on tärkeää jakaa tietoa hyväksi todetuista käytänteistä oppilaan opetuksen järjestämisessä sekä erityisistä tarpeista.

Hämeenlinnan sairaalaopetus - Ahvenistonharjun koulu

Perusopetuslain 4a § velvoittaa sairaalan sijaintikunnan järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä huomioon ottaen on mahdollista.

Yleistä

Ahvenistonharjun koulu eli Kanta-Hämeen keskussairaalan lastenpsykiatrian osaston ja nuorisopsykiatrian osaston sairaalakoulu kuuluu hallinnollisesti Ahveniston kouluun. Ahvenistonharjun koulu on yhtenäiskoulu, jossa on kaksi opetusryhmää: 0-6 – luokat ja 7.-9. – luokat. Koulu on erityiskoulu.

Oppilaat pysyvät sairaalajaksojensa ajan omien koulujensa oppilaina ja noudattavat lähtevän koulun opetussuunnitelmaa. Valinnaisaineiden suhteen opetussuunnitelmaa noudatetaan niiltä osin, kuin se on Ahvenistonharjun koulun mahdollisuuksien mukaan toteutettavissa.

Oppilaat tulevat Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiriin yhdestätoista kunnasta (Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Tamela, Ypäjä).

Hämeenlinnan sairaalaopetus on osa sairaanhoitopiiriin kaikkien kuntien erityisopetusta, kolmiportaista tukea ja oppilashuoltoa.

Käytännön järjestelyt

Opetus pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin ja lähtevän kunnan perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteisiin oppilaan terveydentila huomioiden. Opetusta toteutettaessa on huomioitava hoidolliset ja tutkimukselliset tavoitteet.

Opetusryhmäjaon perustana ovat lasten- ja nuorisopsykiatrian osastojen potilaaksiotto-kriteerit.

Yhdysluokka 0-6 –luokat: oppilaat ovat lastenpsykiatrian osaston potilaita.

Yhdysluokka 7-9 –luokat: oppilaat ovat nuorisopsykiatrian osaston potilaita.

Kaikki lasten- ja nuorisopsykiatrian osastolla osastojaksolla olevat esiopetus- ja oppivelvollisuusikäiset oppilaat käyvät sairaalakoulua joko yhdessä muiden kanssa tai osittain tai kokonaan porrastetusti. Opetus voidaan järjestää myös osastolla tapahtuvaksi. Ainoan poikkeuksen muodostavat hoitoon osallistuvan psykiatrisen työryhmän työkyvyttömiksi määrittelemät oppilaat: sairauslomalla koulua ei käydä eikä opetusta anneta.

Osastojaksolla ollessaan sairaalakoulun oppilaat ovat terveydenhoidon takaaman intimiteettisuojan piirissä. Kouluvierailut ja oppituntien seuraamiset on sovittava erikseen.

Sairaalakoulussa noudatetaan perusopetuksen kunkin vuosiluokan viikkotuntimäärää. Oppilaan todellinen viikkotuntimäärä muodostuu hänen terveydentilansa mukaan. Oppilaan hoidolliset toimenpiteet vaikuttavat koulupäivän rakenteeseen.

Ahvenistonharjun koulun alaluokan yhteistyö Jukolan koulun nivelluokan kanssa on jatkuvaa. Nivelluokka on pedagogis-hoidollinen erityisluokka, jonka oppilaat tarvitsevat monipuolista erityistukea. Suurin osa oppilaista joko odottaa lastenpsykiatrian osastopaikkaa tai on palannut sairaalajaksolta.

Nuorisopsykiatrian avohoidossa oleville 7.-9.luokkalaisille on koulussa varattu kaksi oppilaspaikkaa. Opiskelu tapahtuu kuuden viikon tukijaksona, jonka tarkoituksena on palauttaa oppilaan koulukuntoisuus.

Toimintakulttuuri

Sairaalaopetus sisältää kolmiportaisen tuen kaikki muodot: opetukseen kuuluu elementtejä yleisestä, tehostetusta ja/tai erityisestä tuesta. Kaikille oppilaille laaditaan sairaalajakson ajaksi oppimissuunnitelma, jossa yhdessä lähtävien koulujen opettajien kanssa sovitaan oppisisällöistä, keskeisistä tavoitteista ja tuen tarpeesta. Jokaisen oppilaan saama opetus on siten yksilöllistä erilaisine tukimuotoineen. Sairaalajaksoa koskevaa oppimissuunnitelmaa päivitetään yhdessä omien opettajien kanssa.

Mahdollisten oppimisvaikeuksien (etenkin lukemisen, kirjoittamisen ja matematiikan) diagnosointi, analysointi ja korjaavan opetuksen aloittaminen on olennainen osa sairaalaopetuksen perustehtävää.

Opetuksen painotukset:

- ❖ koulunkäyntitaitojen ylläpito, kehittäminen ja tarvittaessa palauttaminen
- ❖ itsetuntemuksen, kasvun ja kehityksen tukeminen
- ❖ oppimaan oppimisen ja opiskelutaitojen sekä -strategioitten kehittäminen: tietoisuus itsestä oppijana
- ❖ itsenäistymisen, oma-aloitteisuuden ja yritteliäisyyden tukeminen
- ❖ oppimisen metataidot: miten opin?
- ❖ yhteisöllisyys: kaikki yhdessä turvalliseen ja tasa-arvoiseen kouluun.

Oppimismenetelmälliset painotukset:

Sairaalaopetus on aina pienryhmä- ja yksilöopetusta. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan päivittäin. Kiusaamiseen ja epäasialliseen käytökseen puututaan aina ohjaten samalla toivottuun toimintatapaan.

Opetuksessa otetaan huomioon kunkin oppilaan erityishaasteet ja vahvuudet. Opetus on siten joko yleisopetusta tai oppilaan oman oppimissuunnitelman/HOJKS:n mukaista.

Sairaalaopetus prosessina

Oppilaan opetuksen järjestäjän tulee hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan kanssa moniammatillisessa yhteistyössä sopia ja järjestää siirtymisen kannalta välttämätön tuki opetuksen järjestämiseksi oppilaan siirtyessä 1 momentissa tarkoitettuun opetukseen ja takaisin. Mikäli oppilaan opetuksen järjestäjä on muu kuin oppilaan hoidon aikainen kotikunta, myös oppilaan kotikuntaa tulee kuulla. Oppilaan tulee voida 1 momentissa säädettyjen velvollisuuksien laattua palata siihen opetukseen, johon oppilas osallistui ennen siirtymistään 1 momentissa säädettyyn opetukseen. Perusopetuslaki 4a §.

Oppilaan sairaalakoulujakso muodostuu seuraavasti:

- ❖ tuloneuvottelu osastolla
- ❖ tutustuminen kouluun
- ❖ kuntouttavan opetuksen toteutuminen sairaalakoulussa
- ❖ jos koulupaikkaan tulee muutoksia, tutustuminen vastaanottavaan kouluun/opetusryhmään
- ❖ loppuhoitoneuvottelu, jossa mukana ovat mukana kouluasioiden osalta sairaalakoulun opettaja ja vastaanottava koulu
- ❖ mahdollinen seuranta ja seurantaneuvottelut

Jos oppilas on psyykkisen tilansa vuoksi kykenemätön tulemaan sairaalakouluun, mutta ei ole määrätty sairauslomalle, hän saa opetusta osastolla sairaalakoulun opettajalta koulupäivän aikana.

Lähtettävän/vastaanottavan koulun ja sairaalakoulun yhteistyö sisältää seuraavat vaiheet:

- ❖ huoltajan tuloneuvottelussa allekirjoittaman tiedonsiirtoluvan jälkeen yhteydenotto lähtettävään kouluun puhelimitse/sähköpostilla
- ❖ tarpeellisten pedagogisten asiakirjojen vaihto:
- ❖ oppimistaitojen arviointi
- ❖ osastojakson oppiaineet
- ❖ mahdolliset oppimissuunnitelmat ja HOJKS:t
- ❖ muut sairaalakoulujakson toteutumisen kannalta oleelliset tiedot
- ❖ sairaalakoulujakson aikana oppimiseen liittyvien tietojen vaihto sairaalakoulun ja lähtettävän koulun välillä
- ❖ lähtettävä koulu toimittaa sairaalakoululle jakson aikana pidettävät kokeet
- ❖ sairaalakoulun opettaja kutsuu lähtettävän/vastaanottavan koulun opettajat ja mahdolliset muut oppilashuollon edustajat loppuhoitoneuvotteluun
- ❖ loppuhoitoneuvottelu, jossa sairaalakoulun opettaja esittelee oppilasta koskevan pedagogisen palautteen ja sovitaan nivelvaiheesta sekä seurannasta
- ❖ sairaalakoulun opettaja toimittaa vastaanottavalle koululle kirjallisen pedagogisen palautteen ja seurantaohjeet

Lasten-/nuorisopsykiatrian osaston ja sairaalakoulun yhteistyö

Koulun ja osastojen yhteistyö, tiedonsiirto ja oppilaskohtaisten tietojen päivittäminen on jatkuvaa ja toisiaan täydentävää.

Ahvenistonharjun koulun opettaja osallistuu pedagogisena asiantuntijana oppilasta koskeviin neuvotteluihin ja muihin tapaamisiin sen mukaan mitä oppilaan pedagogiset ja hoidolliset tavoitteet edellyttävät.

Sairaalakoulun opettaja ja osaston henkilökunta järjestävät säännöllisesti koulupalaverit, joissa käsitellään kulloinkin osastolla olevien oppilaiden koulunkäyntiin liittyvät asiat.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Huoltajalta pyydetään suostumus lähettävän koulun ja sairaalakoulun yhteistyöhön eli tiedonsiirtolupa oppilaan saapuessa osastolle.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö toteutuu hoito- ja kouluneuvottelujen yhteydessä tietoturvallisuus- ja oikeusturvasyistä.

Arviointi

Arvioinnissa noudatetaan opetussuunnitelman arviointiohjeita.

Oppilaita ohjataan sekä yksilöllisesti että ryhmänä säännölliseen itsearviointiin sekä oman työskentelyn kohentamiseen. Tavoitteena on realistinen minäkuva sekä myönteinen käsitys omasta oppimisesta.

Osastojakson päättyessä Ahvenistonharjun koulun opettaja laatii oppilaan pedagogisen palautteen sairaalakoulujaksosta. Arvioinnissa käsitellään jakson aikana esille tulleet ongelmat, oppilaan eteneminen oppimisen eri osa-alueissa, suositukset parhaasta mahdollisesta kouluratkaisusta sekä tarvittavista tukitoimista.

Lukukausi- ja lukuvuosiarviointi

Arviointi suoritetaan oman koulun kanssa yhteistyössä, etenkin jos oppilas opiskelee Ahvenistonharjun koulussa lyhyen jakson. Koulujen yhteistyön tuloksena lähettävä koulu suorittaa oppilasarvioinnin.

Jos oppilas opiskelee Ahvenistonharjun koulussa lukukauden tai sitä pitemmän ajan, Ahvenistonharjun koulu antaa oppilasarvioinnin lukukauden päättyessä.

Päätötdodistus annetaan oppilaalle aina oppilaan lähettävän koulun lomakkeella ja todistuksen allekirjoittaa lähettävän koulun rehtori. Päätötdarviointin suorittavat lähettävän koulun ja sairaalakoulun oppilasta opettaneet opettajat yhdessä.

Koulun ulkopuolella annettava opetus

Ahvenistonharjun koulu toteuttaa erilaiset retket yhteistyössä lasten- ja nuorisopsykiatrian osastojen kanssa. Oppilaat osallistuvat retkiin terveydentilansa salliessa.

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Kirjastopalvelut

Kirjastotoiminta kuuluu osana [Kulttuuripolkuun](#). Koulukirjastotoimintaa pyritään toteuttamaan myös yhteistyössä kaupungin kirjastolaitoksen kanssa.

Kulttuuripalvelut

[Kulttuuripolku](#) tarjoaa monipuolisia oppimisympäristöjä, tuo koulupäiviin monipuolisuutta ja vaihtelua sekä antaa opettajille mahdollisuuden oppia erilaisia taidekasvatuksellisia menetelmiä. Kulttuuripolku tukee kokonaisvaltaista kasvua ja kannustaa lapsia uteliaisuuteen, tutkimiseen ja oppimisen iloon. Kulttuuripolku sisältää erilaisia sisältöjä, jotka toteutetaan omalla koululla tai erilaisissa kulttuurivierailukohteissa. Toimintaa koordinoi Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX.

Koulun kerhotoiminta

Hämeenlinnassa pyritään tarjoamaan sekä harraste- että aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaa. Toimintaa järjestetään koulujen taholta sekä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Kerhotoiminnan tavoitteena on tukea lasten ja nuorten aktiivisuutta ja toimintamahdollisuuksia sekä osallistaa oppilaita ja ehkäistä syrjäytymistä. Kerhotoimintaa suunniteltaessa on tärkeää huomioida lasten ja nuorten omat toiveet ja tarpeet, etenkin asuinalueilla, joilla on vähäiset harrastusmahdollisuudet.

Koulukohtaiseen TOKEen kuvataan tarkemmin tarjottava kerhotoiminta sekä yhteistyötahot ja tavat, joilla lasten ja nuorten toiveita ja tarpeita pyritään huomioimaan.

Aamu- ja Iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoimintaa tarjoavalla opetuksen järjestäjällä on velvollisuus laatia valtakunnallisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukainen paikallinen [aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma](#).

Kouluruokailu

Koulukohtaiseen TOKEen kuvataan ravitsemus- ja tapakasvatuksen ja kestävään elämäntapaan tähtäävän kasvatuksen painopisteet sekä oppilaiden suunnittelu- ja toteutusmahdollisuuksiin liittyvät käytänteet.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Kuljetustarpeet kartoitetaan oppilaaksiottovaiheessa sekä koulun vaihdon tai ylä- ja alakoulun nivelvaiheessa. Hämeenlinnan kaupungin nettisivuilla sekä Wilman tiedotteissa on ohjeet koulumatkoihin ja -kuljetuksiin liittyen.

6 OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1. Oppimista tukeva arviointikulttuuri

Perusopetuslain mukaan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppimisen arvioinnin ohjeet löytyvät opetussuunnitelman perusteista, sitä täydentävästä paikallisesta opetussuunnitelmasta sekä koulun toiminta- ja kehittämissuunnitelmasta. Opetussuunnitelman liitteet tukevat opettajaa arvioinnin toteuttamisessa.

Opetussuunnitelman perusteissa on käsitelty laajasti oppimisen arvioinnin tavoitteita ja perusteita sekä niitä arvoja, joihin oppimisen arviointi perustuu. Perusteista löytyvät myös arvioinnin kriteerit 6.- ja 9.luokkien päättyessä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan monipuolisten arviointimenetelmien käyttö, arviointiperusteiden yhteinen käsittely ja käyttäminen sekä päättöarvosanojen muodostaminen yhtenäisin perustein.

Koulujen toimintasuunnitelmissa määritellään koulukohtaiset arviointikäytännöt (arviointiajankohdat, -muodot ja -sisällöt).

Koulun hyvä arviointikulttuuri edellyttää

- ❖ pedagogista johtamista
- ❖ opettajien välistä keskustelua arvioinnin perusteista ja koulukohtaisesta toteutuksesta
- ❖ yhteistyötä oppilaiden ja kotien kanssa

6.2. Arvioinnin tehtävä ja yleiset periaatteet

Opettajan tulee opetusta ja oppimisen arviointia suunnitellessaan lähteä liikkeelle opetussuunnitelman tavoitteista ja huolehtia siitä, että suunnittelu tapahtuu riittävässä vuorovaikutuksessa oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Arvioinnin tulee olla

- ❖ ohjaavaa
- ❖ kannustavaa
- ❖ oppilaan itsearviointia tukevaa

Oppimisen arviointi

- ❖ auttaa oppilasta muodostamaan itsestään realistisen käsityksen oppijana ja ihmisenä
- ❖ on ennakoivaa ja oppimista edistävää
- ❖ näyttää oppilaille ja huoltajalle sen, miten oppilas on suoriutunut opinnoissaan suhteessa tavoitteisiin
- ❖ auttaa huoltajaa tukemaan lasta opiskelussa ja siihen liittyvissä valinnoissa
- ❖ ohjaa opettajaa huomaamaan oppilaan tarpeet ja toimii opettajan itsearvioinnin välineenä

Oppiaineiden arvioinnin kriteerit on määritelty opetussuunnitelman perusteissa 6.luokan ja 9.luokan loppuun. Kriteerit ovat oppimisen tason kuvauksia, joita käytetään arvioinnin perustana. Yhteiset valtakunnalliset kriteerit on tarkoitettu tukemaan opettajan työtä sekä yhtenäistämään arviointia.

Oppiaineiden arvioitavat sisällöt, tiedot ja taidot löytyvät oppiainekohtaisten lukujen alta opetussuunnitelman perusteista ja paikallisesta opetussuunnitelmasta.

6.3. Arvioinnin toteutus

Oppilaan edistymistä, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta. Oppimista arvioitaessa on käytettävä monipuolisia arviointimenetelmiä ja annettava oppilaalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan hänelle parhaiten soveltuvilla tavoilla.

Monipuolinen arviointi koostuu muun muassa

- ❖ oppimisprosessin arvioinnista
- ❖ työskentelytaitojen arvioinnista
- ❖ kokeiden ja muiden kirjallisten ja suullisten tuotosten arvioinnista
- ❖ itsearviointia ja vertaisarviointia

Hämeenlinnassa oppilaalle ja huoltajalle annetaan oppilaan oppimisesta ja edistymisestä kertovaa palautetta vähintään kolme kertaa vuodessa

- ❖ väliarviointi (todistus tai muu kirjallinen palaute)
- ❖ arviointikeskustelu
- ❖ lukuvuositodistus

Arviointikeskusteluun osallistuu oppilas, opettaja(t) ja huoltaja(t). Ennen arviointikeskustelua tiedotetaan huoltajia siitä, mitä keskustelussa on tarkoitus arvioida.

Hämeenlinnassa käytetään oppilashallinto-ohjelma Primusta, jonne oppilasarviointit ja opintasuoritukset arkistoidaan. Opettajat kirjaavat arviointit Wilman kautta Primukseen arviointikoodeina tai numeroina sekä kirjoitettuna sanallisena palautteena koulujen arviointiohjeiden mukaisesti.

Todistukseen merkitään opiskellut oppiaineet kestoineen. Oppimisessa pyritään laajalaiseen osaamiseen, mutta arviointi todistuksissa on oppiainekohtaista.

Hämeenlinnassa todistusarviointi on 1.-4.lk:lla sanallista ”rasti ruutuun” -arviointia ja 5.lk:sta eteenpäin numeerista. Sanallisen palautteen antaminen todistuksessa numeroiden lisänä selittää ja tarkentaa opettajan arviointia. Sanallista arviointia käyttämällä voidaan kuvata yksityiskohtaisemmin esimerkiksi oppilaan edistymistä, vahvuuksia ja kehittämisen kohteita eri oppiaineissa.

Lukuvuositolodistukset (välitolodistukset)

1. – 2. luokat

- ❖ käyttäytymisen ja työskentelyn sanallinen arviointi liitteellä
- ❖ valintaruutujen (ai, ma) lisäksi opettajan kirjoittama sanallinen palaute oppimisen edistymisestä ja tavoitteiden saavuttamisesta kaikissa opetettavissa aineissa, mikäli oppilaan koulunkäynnin ja opinnoissa etenemisen kokonaisvaltainen huomioiminen ja kannustavuus sitä edellyttävät

2 vuosiluokan lopulla (nivelevaihe) lukuvuositolodistuksen lisäksi aina myös muuta ohjaavaa palautetta joko suullisesti tai kirjallisesti koulun toiminta- ja kehittämissuunnitelmassa sovitulla tavalla. Pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Tavoitteena on tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana ja vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota.

3. – 4. luokat

- ❖ käyttäytymisen sanallinen arviointi liitteellä
- ❖ työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arviointiin
- ❖ valintaruutujen lisäksi opettajan kirjoittama sanallinen palaute, mikäli oppilaan koulunkäynnin ja opinnoissa etenemisen kokonaisvaltainen huomioiminen ja kannustavuus sitä edellyttävät

5. – 6.luokat

- ❖ työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arviointiin
- ❖ 5.vuosiluokan päättyessä numeroarviointiin lisäksi opettajan kirjoittama sanallinen palaute, mikäli oppilaan koulunkäynnin ja opinnoissa etenemisen kokonaisvaltainen huomioiminen ja kannustavuus sitä edellyttävät

6. vuosiluokan lopulla (nivelevaihe) lukuvuositolodistuksen lisäksi aina myös muuta ohjaavaa palautetta joko suullisesti tai kirjallisesti. Palautteeseen sisältyy sekä oppilaan itsearviointia että opettajan antamaa arviointia koulun toiminta- ja kehittämissuunnitelmassa sovitulla tavalla. Palautteessa kiinnitetään huomiota erityisesti työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymiseen.

7. – 8. luokat

- ❖ Lukuvuositolodistus
- ❖ työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arviointiin
- ❖ numeroarviointiin lisäksi opettajan kirjoittama sanallinen palaute, mikäli oppilaan koulunkäynnin ja opinnoissa etenemisen kokonaisvaltainen huomioiminen ja kannustavuus sitä edellyttävät

9. luokka

- ❖ päättötodistuksena kunnan yhteinen todistus pohja
- ❖ välitodistus- ja päättötodistus annetaan päättöarvioinnin kriteerein, josta ilmenee oppilaan sen hetkinen osaamisen taso
- ❖ työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arviointiin

Jos oppilas ei suorita hyväksyttävästi jotakin oppiainetta, annetaan arvosanaksi numero 4. Mikäli oppiainetta ei arvioida numerolla, jätetään ko. oppiaineen sanallisen arvioinnin valintaruutu tyhjäksi. Hylätty aine/hylätyt aineet merkitään todistukseen: "Oppilas ei ole suorittanut hyväksyttävästi: xxx". Tässä tapauksessa on todistuksen "lisätietoja" kohdassa selvitettävä miten oppilas voi suorittaa hylätyn aineen hyväksyttävästi. Koulun toiminta- ja kehittämissuunnitelmassa määritellään ehtojen suorittamiskäytäntö.

Lukuvuositodistukseen merkitään mahdollinen vuosiluokan kertaaminen. Jos kertaamisen syynä on "yleinen koulumenestys" ei todistuksessa välttämättä tarvitse olla "hylätyjä" oppiaineita.

Hämeenlinnassa käytettävät Opetussuunnitelman perusteiden 2014 -mukaiset todistus-pohjat (OPS perusteet luku 6.6. s.57- 60) löytyvät Primuksesta ja/tai Kehrästä

6.4. Laaja-alaisen osaamisen, monialaisten oppimiskokonaisuuksien ja yhteisesti opetettavien aineiden arviointi

Hämeenlinnassa opetuksen järjestäjä on päättänyt, että oppiminen tapahtuu mahdollisuuksien mukaan monialaisten oppimiskokonaisuuksien avulla, oppilaalle mielekkäällä tavalla. Koska arviointi (todistusarvosanat) on edelleen oppiainekohtaista, on tärkeää suunnitteluvaiheessa yhdessä sopia, mitä arvioidaan. Kun oppilaat osallistuvat projektin suunnitteluun ja tavoitteiden asetteluun, osallistuvat he samalla myös arvioinnin suunnitteluun.

Opettajien tulee yhteistyössä suunnitella, toteuttaa ja arvioida oppimiskokonaisuus tai yhdessä opetettava aine (esim. käsityö):

- ❖ tavoitteiden määrittäminen (työskentelytaidot ja oppiainekohtaiset tavoitteet)
- ❖ oppimisprosessi ja sen arviointi (havainnointi, dokumentointi, itsearviointi)
- ❖ lopputulos ja sen arviointi sovittujen kriteerien mukaan

6.5. Valinnaisten aineiden arviointi

Valinnaiset taito- ja taideaineet (ko, ks, ku, li, mu) arvioidaan osana oppiaineen arvosanaa. Kotitaloutta voidaan opettaa valinnaisaineena jo alakoulussa, jolloin siitä tulee antaa oma arvosana, sillä kotitalous on yhteinen oppiaine 7. vuosiluokalla. Päättöarvioinnissa on kuitenkin vain yksi kotitalousnumero, ellei sitä opeteta muissa valinnaisissa aineissa kahta vuosiviikkotuntia.

Lyhyt, alle kahden vuosiviikkotunnin valinnaisaine, arvioidaan sanallisesti. Todistukseen tulee merkintä "valinnaiset opinnot", sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen oppiaineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä "hyväksytty" – merkintä.

Pitkä, kahden vuosiviikkotunnin valinnaisaine, arvioidaan numeerisesti. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistukseen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja

annettu arvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen, merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvioi joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

6.6. Arviointi vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa (perusopetuslaki 11§ 3mom.)

Hämeenlinnan kaupungin kouluissa oppilas voi edetä opinnoissaan vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomasti. Oppilas opiskelee oppimäärän opintokokonaisuuksina oman opinto-ohjelman mukaisesti. Oman opinto-ohjelman mukaisesti edettäessä opinnoissa eivät aiemmat opinnot raukea. Oppilas saa lukuvuoden päättyessä lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuotena hyväksytysti suoritetuista opinnoista.

Oppilaan opinto-ohjelmassa voidaan määritellä oppilaalle oma tavoitearvosana, jonka saavuttamiseksi suoritettavat opintosisällöt tulee määritellä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Mikäli tavoitearvosanaa ja sen edellyttämiä suorituksia ei ole määritelty, arvioidaan vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa olevan opinnot yleisen arvioinnin ohjeen mukaisesti.

Vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen siirtyvälle oppilaalle tehdään hallinnollinen päätös, ellei hän ole jo erityisen tuen piirissä. Vuosiluokkiin sitomattomasti etenevälle oppilaalle tehdään opinto-ohjelma tai erityisen tuen piirissä olevalle oppilaan opinto-ohjelma määritellään HOJKSissa.

6.7. Monikielisen oppilaan arviointi

Maahanmuuttajataustaisen tai monikielisen oppilaan arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan kielitausta sekä kehittyvä suomen kielen taito.

Oppilas voi näyttää osaamisensa tilanteisiin sovitetuilla, monipuolisilla ja joustavilla arviointitavoilla kuten suullisilla kokeilla tai käyttämällä kokeessa apuna kirjaa. Arviointikeskustelu opettajan kanssa on tärkeä osa oppilaan edistymisen arviointia.

Kun monikielisen oppilaan suomen kielen taito on vasta alkeisvaiheessa, hänelle voidaan antaa todistuksessa S-merkintä arvosanan kohdalle ja/tai sanallinen arviointi. Sanallisen ja/tai numeerisen arvioinnin tarve määritellään oppiainekohtaisesti aineopettajan, luokanopettajan ja S2-opettajan yhteistyönä.

Numeerista ja sanallista arviointia annettaessa on nähtävä oppilaan kielitaidon läpi, otettava huomioon oppilaan senhetkinen kielen osaaminen ja keskittyttävä arvioimaan nimenomaan ainekohtaisten sisältöjen oppimista ja tavoitteiden saavuttamista. Arviointi suhteutetaan oppilaan omiin yksilöllisiin tavoitteisiin ja edistymiseen.

6.8. Oman äidinkielen arviointi

Primukseen tulee merkitä oppilaan osallistuminen oman äidinkielen opetukseen sekä, mikä kieli on kyseessä. Luokanopettajat/luokanvalvojat toimittavat listat oman kielen opetuksessa olleista oppilaista rehtoreille.

Osallistumista oman äidinkielen opiskeluun ei merkitä todistukseen, vaan siitä annetaan todistuksen liitteenä erillinen, koulun rehtorin allekirjoittama osallistumistodistus (Kehrä). Liite tallennetaan Primukseen liitelomakkeen tallentamisohjeen mukaan (ohje oppilashallinto-ohjelman ohjeissa).

Oma äidinkieli arvioidaan joko sanallisesti: erinomainen (10 ja 9), hyvä (8), tyydyttävä (7 ja 6), välttävä (5) tai hyväksytty/hylätty. Jos opettaja ei anna arvioita, merkitään vain osallistuminen.

6.9. Arviointi valmistavassa opetuksessa

Perusopetukseen valmistavan opetuksen päätteeksi oppilaalle annetaan osallistumistodistus (lomake Kehrässä). Todistukseen merkitään opiskellut oppiaineet, niiden laajuus ja opetuksen sisältö. Todistuksessa kuvataan oppilaan edistymistä valmistavan opetuksen aikana. Osallistumistodistuksen allekirjoittaa sekä opettaja että koulun rehtori ja se leimataan koulun leimalla.

Osallistumistodistukset tallennetaan liitelomakkeeksi Primukseen.

Valmistavan luokan opettaja voi antaa väliarvioinnin ja tiedottaa oppilasta ja huoltajia opinnoissa etenemisestä haluamallaan tavalla.

6.10. Tehostetun tuen tai erityisen tuen piirissä olevan oppilaan arviointi

Tehostettua tukea saavan oppilaan opetuksen järjestämiseen ja painottamiseen liittyvät asiat määritellään henkilökohtaisessa oppimissuunnitelmassa. Tehostetun tuen piirissä olevan oppilaan arviointiperusteita (OPS) ei voi muuttaa eikä tavoitetasoa laskea. Eriyttäminen tapahtuu painottamalla opiskelussa keskeisiä sisältöjä. Oppimissuunnitelmasta ei tule erillistä merkintää todistukseen.

Jos tehostetun tuen piirissä oleva oppilas opiskelee vuosiluokkiin sitomattomasti, laaditaan hänelle opinto-ohjelma, jossa määritellään opetuksen painotukset ja arvioinnin perusteet.

Painoalueittain opiskeltaessa tavoitteita ei karsita vaan valitaan oppilaan opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömimmät sisällöt. Keskittymällä olennaiseen oppilaalle jää voimavaroja vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan. Opiskelun erityisiä painoalueita voidaan käyttää vain tehostetun tai erityisen tuen aikana.

Erityisen tuen piirissä olevan oppilaan arvioinnin periaatteet määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä. Oppilaan arviointikirjassa (Primus) on oltava merkintä yksilöllistamisestä. Silloin todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta

siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla.

Erityisen tuen piirissä olevan oppilaan arvioinnissa käytetään Hämeenlinnan yhteisiä todistusohjia (Primus/Wilma) tai oppilaskohtaista todistusohjaa.

6.11 Toiminta-alueittain etenevän oppilaan arviointi

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain (motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot). Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Oppilaan aloittaessa koulunkäynnin arvioidaan ja kartoitetaan hänen vahvuutensa ja taitonsa. Arvioinnissa käytetään havainnoinnin lisäksi menetelmiä, jotka antavat tietoa oppilaan senhetkisistä taidoista ja osaamisesta koskien hänen työskentely- ja vuorovaikutustaitojaan sekä osaamistaan eri toiminta-alueilla. Arviointimenetelmät liittyvät vuorovaikutuksen ja kommunikaation, kehityksen, käyttäytymisen arviointiin ja käytettäviä menetelmiä voivat olla esimerkiksi PEP-R, Pia, Portaat, Pikku-Portaat, Cars, Varsu, Eki tai muu edellä mainittuja alueita mittaava arvioinnin menetelmä. Käytettävät arviointimenetelmät valitaan oppilaskohtaisesti siten, että ne antavat riittävän monipuolisesti tietoa HOJKSissa asetettavien oppilaan yksilöllisten tavoitteiden pohjaksi.

Oppimisen edistymistä arvioidaan vähintään kaksi kertaa kouluvuoden aikana. Huoltajien kanssa käydään suullinen arviointikeskustelu kevätlukukauden alussa ja kevätlukukauden lopussa annetaan lukuvuosidistus. Arvioinnissa tarkastellaan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja tukena käytetään edellä mainittuja arvioinnin menetelmiä sen mukaisesti mitä oppimisen tavoitteita asetettaessa on käytetty.

Oppimisen tavoitteet voidaan jakaa toiminta-aluekohtaisesti pienempiin osatavoitteisiin, jos se tavoiteasettelun ja oppimisen edistymisen kannalta on tarkoituksenmukaista. Osatavoitteissa edistymisen seuraamiseksi voidaan käyttää seurantamenetelmiä, joissa määritellään taso, jolloin tavoite katsotaan saavutetuksi ja millä keinoin oppimisen edistymistä seurataan.

Käyttäytymisen arvioinnin ohje löytyy [työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin kriteereistä](#). Oppiaineen arvioinnin tukena voidaan käyttää [oppiaineen arvosanan määrätymisperusteet](#) -kaaviota.

7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

ENNALTAEHKÄISEVÄN TYÖN JA VARHAISEN PUUTTUMISEN MALLEJA

Hämeenlinnassa on käytössä ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamalleja, joita koulut toteuttavat TOKensa mukaisesti. Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen mallit on kuvattu [oppilashuollon suunnitelmassa](#).

POISSAOLOT JA MYÖHÄSTYMISET

Kaupungissa on käytössä yhteinen linja poissaoloihin ja myöhästymisiin. Linjaukset löytyvät [oppilashuollon suunnitelmasta](#).

NIVELVAIHEYHTEISTYÖ

Eheän oppimispolun turvaamiseksi oppilaasta tulee siirtää opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot seuraavaan ryhmään tai kouluun. Tarvittaessa nivelvaiheen tiedonsiirrossa voidaan hyödyntää yksilöllistä oppilas- ja opiskelijahuoltoa. Hämeenlinnassa on laadittu nivelvaiheitoimintamalleja, jotka kattavat nivelvaiheiden tiedonsiirron varhaiskasvatuksesta jatko-opintoihin. [Nivelvaiheet esiopetuksesta 1.luokalle sekä 2.luokalta 3.luokalle](#) ja [nivelvaihe alakoulusta yläkouluun](#).

OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN TARPEIDEN SUUNNITELMALLINEN SEULONTA TUEN JÄRJESTÄMISEKSI

Tuen tarpeen seulonta

Vuosiluokkaseulojen ja erilaisten testien ja arviointien avulla pyritään ongelmien varhaiseen havainnointiin, jonka pohjalta voidaan järjestää tarvittavat tukitoimet. Keskeisiä kartoitettavia taitoja ovat etenkin lukusujuvuus, luetun ymmärtäminen, oikeinkirjoitus ja matematiikan perustaidot. Käytettävä testistö valitaan koulukohtaisesti ja testejä käytetään tuen kartoituksen vuosikellon mukaisesti.

Seulat tehdään koulun TOKEn mukaisesti koko luokkatasolle ja niistä annetaan sekä oppilaalle että tämän huoltajalle tarvittaessa palaute. Seula ei kuitenkaan ole koe eikä arvosanan peruste. Erityinen huomio oppimisen tuen tarpeen seulontaan tulee olla vuosiluokilla 1-2, jolloin luokanopettaja ja erityisopettaja käyttävät seulonnassa normitettuja menetelmiä. Vuosiluokilla 3-6 seulonta painottuu luetun ymmärtämiseen sekä matemaattisten perustaitojen seurantaan.

Seulojen pohjalta opettajat (erityisopettaja, luokan-/aineenopettaja) valitsevat tarvittavat tukimuodot ja sopivat työnjaosta. Tulosten perusteella valitaan tuki koko luokalle, tietylle ryhmälle tai yksittäiselle oppilaalle. Mikäli seulassa tai testissä ilmenee, että kyseisessä taidossa on usealla luokan oppilaalla vaikeuksia, tuki suunnitellaan koko ryhmälle. Seulat toimivat myös vuosittaisen edistymisen seurantana.

Yksilöllinen oppimisen tuen kartoittaminen

Ryhmäseulojen perusteella oppilaalle voidaan tehdä tarkempi yksilöllinen kartoitus. Yksilöllinen kartoitus voidaan tehdä myös, jos huoli oppilaan oppimisesta herää. Yksilöllinen kartoittaminen alkaa erityisopettajan teettämällä luki- ja/tai matematiikan testeillä. Niiden perustella suunnitellaan oppilaan tarvitsema tuki opiskeluun ja koulunkäyntiin. Tuki suunnitellaan yhteistyössä kodin kanssa. Tarvittaessa suositellaan oppilashuollon psykologin tekemiä laajempia jatkotutkimuksia oppilashuoltoryhmän tuen kautta. Yksilöllisen kartoittamisen tavoitteena on sopivan tuen järjestäminen sekä annetun tuen vaikuttavuuden sekä oppilaan edistymisen arviointi. Tuen tarve, menetelmät ja seuranta kirjataan oppimissuunnitelmaan.

YHTEISTYÖ, VASTUUT JA TYÖNJAKO OPETUSTOIMESSA SEKÄ MUIDEN HALLINTOKUNTIEN KANSSA

Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuoltoa toteutetaan osana oppilashuoltoa. Kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri tekevät tiivistä yhteistyötä kuraattorin ja psykologin kanssa. Kouluterveydenhoitaja osallistuu yhteisöllisen oppilashuollon työhön ja tarvittaessa yksilölliseen monialaiseen oppilashuoltoon. Kouluterveydenhuolto on ennaltaehkäisevää toimintaa, joka edistää oppilaan sekä koulu yhteisön terveyttä ja hyvinvointia.

Oppilashuollon monialainen yhteistyö

Opettajan tehtävänä on ottaa oppilasta koskeva huoli puheeksi oppilaan ja hänen vanhempiensa kanssa. Jos yhteinen keskustelu ja sovitut toimenpiteet eivät edistä asiaa ja vähennä huolta, hyvä reitti oppilaan ja koko perheen tuen järjestämiseksi on yksilöllisen oppilashuollon asiantuntijaryhmän koolle kutsuminen. Yksittäisen oppilaan tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskelu huollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

Oppilashuollon palveluista vastaa koko koulun henkilöstö. Koulupäivän aikana koulun henkilöstö vastaa tukitoimien toteutuksesta. Kodin tukitoimien toteutus on huoltajien vastuulla. Tarkennukset [oppilashuollon suunnitelmassa](#).

KOTIEN KANSSA TEHTÄVÄN YHTEISTYÖN KESKEISET TOIMINTA-PERIAATTEET OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN KYSYMYKSISSÄ

Johtava periaate on [kasvatuskumppanuus](#), jota jokainen henkilökuntaan kuuluva toteuttaa. Oppilasta koskevat toiminnot toteutetaan yhteistyössä kotien kanssa. Tarkennuksia löytyy luvusta 5.

OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEEN LIITTYVÄT TOIMIVALTUUDET ERI HALLINTOPÄÄTÖKSISSÄ

Päätöksenteossa noudatetaan kaupungin hallintosääntöä.

Rehtori tekee päätöksen

- luokan kertaamisesta
- oppilaskohtaisista vuosiluokkiin sitomattomasta opetuksesta
- oppiaineen opiskelusta väliaikaisesti vapauttamisesta
- korvaavasta opetuksesta
- oppilaan tarvitsemista apuvälineistä

Palvelupäällikkö tekee päätöksen

- erityiseen tukeen ottamisesta ja siirtämisestä tai erityisen tuen päättymisestä
- oppimäärän yksilöllistämisestä ja pidennyksestä oppivelvollisuudesta
- oppiaineesta kokonaan vapauttamisesta

- o pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisesta ja purkamisesta

Palvelujohtaja tekee päätöksen

- o ryhmäkohtaisesta vuosiluokkiin sitomattomasta opetuksesta

KOLMIPORTAINEN TUKI

Kaupungissa toteutettava kolmiportainen tuki on kirjattu Tuen tarpeet- kaavioon. Oppilas opiskelee pääosin lähikoulussa. Oppimisen tuki toteutetaan ensisijaisesti oman ikäluokan mukaisessa yleisopetuksen ryhmässä. Kaupungissa on pienennettyjä opetusryhmiä sekä [nivelluokka](#). Lapsen sairastuessa psyykkisesti, hänellä on mahdollisuus opiskella Hämeenlinnan [sairaalaopetuksessa Ahvenistonharjun](#) koulussa. Lisätietoa löytyy luvuista 5.4. ja 5.6 sekä [oppilashuollon suunnitelma](#).

YLEINEN TUKI

Yleiseen tukeen liittyvät kiinteästi tukiopeetus sekä osa-aikainen erityisopetus. Vastuu yleisen tuen toteuttamisesta on oppilaan luokanopettajalla ja/tai aineenopettajalla.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen tarjoaminen kuuluu opettajan työhön ja kaikkiin opetustilanteisiin. Opettaja valitsee opetusmenetelmät ja suunnittelee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaidensa kanssa. Opetustilanteissa käytetään oppilaiden edellytykset huomioonottavia, oppilaiden ikäkausiin sekä kyseessä oleviin oppimistehtäviin ja -tilanteisiin soveltuvia menetelmiä ja monipuolisia työtapoja. Opetuksen eriyttäminen on kaikkeen opetukseen kuuluva ensisijainen keino ottaa huomioon opetusryhmän tarpeet.

Eriyttämisen keskeiset ulottuvuudet ovat opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihtelussa. Eriyttämisen tavoitteena on luoda edellytykset sopivien haasteiden ja onnistumisen kokemusten tarjoamiselle. Samalla luodaan mahdollisuus kehittyä ja oppia vahvuuksien mukaisesti. Eriyttäminen voi kohdistua mm. opetuksen sisältöihin, käytettäviin opetusmateriaaleihin ja -menetelmiin, työtapoihin sekä koulu- ja kotitehtävien määrään ja käytettävissä olevaan aikaan. Näitä voidaan laajentaa tai supistaa oppilaan edellytysten ja tarpeiden mukaisesti. Eriyttäminen supistamalla on otettava huomioon oppilaan arvioinnissa. (tarkennukset löytyvät luvusta 6)

Tukiopeetus

Oppilaalla on oikeus saada tukiopeutusta, mikäli hän on jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea. Tukiopeetus järjestetään oppilaan työjärjestyksen mukaisesti tai oppituntien ulkopuolella, kuitenkin niin, että oppilaalla on mahdollisuus osallistua tukiopeutukseen. Tukiopeutus tulee järjestää suunnitelmallisesti ja niin usein kuin se on tarpeen.

Tukiopeutuksen aloittamisesta vastaa pääsääntöisesti oppilasta tukiopeutettavassa aineessa opettava opettaja. Opettaja myös vastaa tiedottamisesta oppilaan huoltajalle. Tukiopeutuksessa voidaan hyödyntää joustavia ryhmittelyjä. Tukiopeutusta annetaan tuen kaikilla tasoilla.

Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on oppilaan oppimisedellytysten parantaminen ja/tai korjaaminen sekä oppimiseen liittyvien ongelmien lisääntymisen ehkäisy. Opetus tapahtuu muun opetuksen ohessa ja siitä vastaa erityisopettaja. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksessa. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan tuen kaikilla tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona korostuu. Tukiopetuksesta ja osa-aikaisen erityisopetuksen tukijaksoista tiedotetaan koteja ja niiden toteutuminen kirjataan Wilmaan. Tukijakson aloittamisen tiedottamisesta kotiin vastaa alakoulussa luokanopettaja tai yläkoulussa aineenopettaja.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla.

Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan ja muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti.

Oppilaan tarvitsemien palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arvioissa. Erityistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista palveluista ja apuvälineistä tekee hallintopäätöksen rehtori.

TEHOSTETTU TUKI

Oppilaalle, jolle yleinen tuki ei ole riittävää, laaditaan yhteistyössä oppilaan ja vanhemman kanssa pedagoginen arvio, joka käsitellään moniammatillisesti. Jos oppilas tarvitsee samanaikaisesti useampia tukimuotoja ja tuen tarve on jatkuvaa, oppilas siirtyy tehostettuun tukeen.

Oppilaalle laaditaan yhdessä oppilaan ja vanhemman kanssa Wilmassa oleva tehostetun tuen oppimissuunnitelma, johon kirjataan konkreettisesti kaikki hänen tarvitsemansa tuki.

Oppilas jatkaa opiskelua pääsääntöisesti omassa opetusryhmässään ja hänen opetuksensa vastaa edelleen luokan/-aineenopettaja yhteistyössä oppilaan, vanhemman ja laaja-alaisen erityisopettajan sekä muiden oppilaan tukemiseen liittyvien asiantuntijoiden kanssa. Vastuunjaot kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Kun oppilaan jatkuva ja useamman samanaikaisen tuen tarve päättyy, käsitellään oppilaan siirtyminen takaisin yleiseen tukeen moniammatillisesti. Siirtymistä edeltää pedagogisen arvion laatiminen.

ERITYINEN TUKI

Oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu yleisen ja tehostetun tuen keinoin, annetaan erityistä tukea. Ennen erityisen tuen aloittamista tehdään pedagoginen selvitys moniammatillisena yhteistyönä yhdessä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa. Selvityksen pohjalta oppilaalle tehdään erityisen tuen päätös. Erityisen tuen käytännön järjestelyissä kuullaan aina oppilasta ja huoltajaa. Erityinen tuki muodostuu oppilaan erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta ja muista tukimuodoista.

Oppilaan ja hänen huoltajansa sekä koulun saatua hallinnollisen päätöksen erityisen tuen päättymisestä oppilas siirtyy tehostetun tuen piiriin. Tehostetun tuen toimintatavat löytyvät kohdasta tehostettu tuki. Erityisen tuen päätös tulee aina tarkastaa 2. luokan jälkeen ja ennen 7. luokkaa.

Pedagogisen selvityksen laadintaan liittyvät käytänteet

Pedagoginen selvitys tulee tehdä, kun oppilas tarvitsee erityistä tukea tai erityisen tuen tarve on päättynyt, kun oppiaineen tai oppiaineiden oppimäärää on tarpeen yksilöllistää tai yksilöllistämisen purkaa sekä pidennetyn oppivelvollisuuden purkamiseksi. Ennen oppiaineen oppimäärän yksilöllistämistä tulee olla käytössä opiskelun [erityiset painoalueet](#) riittävän kauan opetushallituksen ohjeen mukaisesti.

Pedagogista selvitystä laadittaessa on kuultava oppilasta sekä huoltajaa.

Pedagoginen selvitys tulee laatia erityisen tuen tarpeen tarkistamiseksi ainakin toisen vuosiluokan jälkeen ja ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Pedagogisessa selvityksessä erityisen tuen päätöksen tueksi voidaan tarvittaessa käyttää/hankkia asiantuntilausuntoja (esim. psykologin- tai lääkärinlausunnot), mutta niihin ei voi erityisen tuen päätöksissä viitata. Asiantuntijalausuntojen käyttö vaatii aina huoltajien suostumuksen.

Oppilaan ja huoltajan kuulemiseen liittyvä menettely

Oppilaan ja huoltajan kuulemiseen liittyvä menettely on kuvattu kunkin käytänteen yhteydessä. Tukeen liittyvät asiakirjat laaditaan yhdessä huoltajien kanssa löytyvät oppilaan tuen prosessin kuvauksesta.

Oppimissuunnitelmat ja Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

HOJKS-lomake on pedagoginen asiakirja, johon kirjataan oppilaan opetuksen järjestämiseen ja opetukseen liittyvät asiat. Lomakkeessa mainitut asiat tulevat toteutua arjen käytännössä oppilaan opetuksessa. HOJKS:n laadinnassa tulee näkyä opettajien näkökulmien lisäksi oppilaan ja huoltajan näkemykset käsiteltävistä asioista. HOJKS:n laadintaan/ tarkistamiseen vaadittavat sisällöt löytyvät opetussuunnitelman perusteista ja ohjeistuksena Wilman tukilehdeltä.

Oppimissuunnitelmat ja HOJKS:it laaditaan tarpeen vaatiessa ja päivitetään lukuvuosittain syksyllä. Oppilas, jolla on erityisen tuen päätös syyslukukauden alkaessa, tulee HOJKS päivittää lokakuun loppuun mennessä. Seitsemännen luokan HOJKS tulee laatia joulukuun alkuun mennessä. Mikäli oppilas siirtyy erityisen tuen piiriin kesken lukuvuoden, tulee hänelle laatia HOJKS mahdollisimman pian erityisen tuen päätöksen saamisen jälkeen.

Pidennetyn oppivelvollisuuden opetusryhmän opetus

Opetus voidaan järjestää kuuden tai kahdeksaan oppilaan ryhmässä Seminaarin ja Kaurialan koulussa. Opetus on pääsääntöisesti oppiainejakoista ja oppilailla on usein kaikki oppiaineet yksilöllistetyttä. Oppilaan opetus voidaan järjestää myös toiminta-alueittain, jolloin siitä tulee tehdä pedagoginen selvitys ja erityisen tuen päätös. Oppilaat opiskelvat elämisentaito-nimistä oppiainekokonaisuutta.

8 OPPILASHUOLTO

Hämeenlinnassa on laadittu kaupungin yhteinen [Oppilashuollon suunnitelma](#), joka päivitetään lukuvuosittain koulukohtaisiin lisäyksiin ja täydennyksiin. Koulukohtaiset lisäykset kirjataan TOKEen.

9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

Maahanmuuttajien valmistava opetus

Perusopetukseen valmistavaa opetusta järjestetään Hämeenlinnassa niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen kielen taito ja muut valmiudet eivät riitä perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Valtakunnallisen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman mukaan opetusta tulee antaa 6-10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1000 tuntia. Pääsääntöisesti oppilas on valmistavassa opetuksessa kalenterivuoden mittaisen ajan. Oppilas voi kuitenkin siirtyä perusopetukseen jo ennen edellä olevien tuntimäärien täyttymistä, jos kielitaito ja valmiudet sen mahdollistavat. Vastaavasti painavista syistä voidaan opiskeluaikaa valmistavassa opetuksessa pidentää, mikäli oppilaan kielitaito on erittäin heikko ja valmistavan opetuksen ryhmässä on tilaa. Valmistavan opetuksen opettaja ja rehtori päättävät pidennyksestä tarkemmin.

Hämeenlinnassa oppilaiden sijoittumisesta valmistavaan opetukseen vastaa Lasten ja nuorten palvelujen hallinnon palvelusuunnittelija yhteistyössä rehtoreiden kanssa. Oppilaille pyritään järjestämään opetus heidän oman asuinalueensa valmistavan opetuksen ryhmässä. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilaat siirtyvät pääsääntöisesti lähikouluhinsa perusopetukseen.

Siirtyminen valmistavasta opetuksesta perusopetukseen suunnitellaan yhteistyössä huoltajien, rehtoreiden, opettajien ja palvelusuunnittelijan kanssa. Pyrkimyksenä on, että jo ennen oppilaan siirtymistä perusopetuksen oppilaaksi opiskelu toteutetaan osittain oppilaan lähikoulussa oppimissuunnitelmaan kirjatulla tavalla. Valmistavan opetuksen aikana tehty ja päivitetty oppimissuunnitelma siirtyy oppilaan mukana lähikouluun. Valmistavan opetuksen opettaja huolehtii nivelvaiheen käytännön järjestelyistä, mm. siirtymäpalaverista. Siirtymäpalaveri pidetään oppilaan tulevalla koululla, sillä sen on samalla oppilaalle ja huoltajille tutustumiskäynti tulevaan kouluun. Suositeltavaa on, että siirtymäpalaverissa on vastaanottavan luokanopettajan tai luokanvalvojan lisäksi myös koulun laaja-alainen erityisopettaja.

Valmistavan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Valmistavassa opetuksessa tavoitteena on edistää oppilaan tasapainoista kehitystä ja kotoutumista Suomeen ja Hämeenlinnaan, antaa tarvittavia valmiuksia perusopetukseen siirtymistä varten ja ennen kaikkea edistää oppilaan suomen kielen taitoa. Valmistava opetus on osa koulun opetusjärjestelyjä, jotka suunnitellaan yhteistyössä. Opetuksen sisällöt valitaan niin, että ne tukevat arkitilanteissa selviytymistä ja kotoutumista. Luku- ja kirjoitustaidottomien oppilaiden opinnoissa painottuvat suomen kieli, luku- ja kirjoitustaito ja matemaattisten taitojen perusteet. Luku- ja kirjoitustaidon omaksumiseen ja varmentamiseen tulee varata riittävästi aikaa.

Valmistavassa opetuksessa tärkein tavoite on suomen kielen oppiminen. Lisäksi opiskellaan eri oppiaineiden keskeisiä sisältöjä. Niiden valinnassa otetaan huomioon se, mille luokka-asteelle oppilas siirtyy valmistavan opetuksen jälkeen. Eri oppiaineiden opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin Hämeenlinnan perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Tarkoituksenmukaista on eriyttää opetusta tavoitteiden ja oppiainesisältöjen keskeisimpiin osa-alueisiin. Mikäli oppilaan koulunkäyntihistoria on lyhyt tai huomattavasti suomalaisen perusopetuksen opetussuunnitelmasta poikkeava, voi oppilaan oppimissuunnitelma sisältää useampien vuosiluokkien keskeisiä sisältöjä ja tavoitteita.

Valmistavassa opetuksessa olevat oppilaat ovat iältään, opiskeluvalmiuksiltaan ja taustaltaan erilaisia, joten oppilaan opetusjärjestelyt suunnitellaan ja opetusta eriytetään oppilaiden ikä- ja kehitysvaiheiden mukaisesti. Ryhmässä jokaisella tulee olla mahdollisuus saavuttaa ne tavoitteet ja sisällöt, jotka valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteissa on määritelty. Hämeenlinnassa valmistavan opetuksen ryhmässä voi olla enintään 10 oppilasta. Näin varmistetaan mahdollisuus saavuttaa tavoitteet ja toisaalta opettajalle riittävät resurssit huoltajien ja moniammatillisen verkoston kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Valtakunnallisen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman suositus on, että valmistavan opetuksen aikana oppilaita integroidaan perusopetukseen oppilaan ikätasoa vastaaviin suomenkielisiin opetusryhmiin. Integroinnilla edistetään kotoutumista, suomen kielen kehittymistä, ystävyys-suhteiden syntymistä ja oppiaineiden sisältöjen omaksumista. Integraatio saattaa osaltaan nopeuttaa oppilaan siirtymistä valmistavan opetuksen ryhmästä perusopetukseen. Hämeenlinnassa pyrkimyksenä on kehittää integraation toteutumista niin, että se on valtakunnallisen opetussuunnitelman suosituksen mukainen. Opetusjärjestelyjen toteutuminen edellyttää koulussa yhteissuunnittelua.

Integraatio aloitetaan yleensä taito- ja taideaineista. Tällöin valmistavan opetuksen oppilas osallistuu taito- ja taideaineissa ikätasoaan tai valmiuksiaan vastaaviin suomenkielisiin opetusryhmiin oman oppimissuunnitelmansa mukaisesti. Integraatiota voidaan oppilaan valmiuksien salliessa laajentaa asteittain, yleensä seuraavaksi matematiikkaan ja käsityöhön.

Mikäli oppilaan kielitaito kehittyy huomattavan nopeasti ja hänen valmiutensa ovat muutenkin hyvät, on aiheellista harkita koesiirtoa oppilaan tulevaan luokkaan. Koesiirto suunnitellaan yhteistyössä luokanopettajan ja valmistavan opetuksen opettajan kanssa. Koesiirrosta laaditaan sopimus, johon on kirjattu koesiirron kesto ja tavoitteet. Koesiirron loppuvaiheessa arvioidaan, jatkaako oppilas valmistavassa opetuksessa vai siirtyykö hän perusopetukseen.

Oppilaan oma opinto-ohjelma

Valmistavaa opetusta varten ei ole olemassa valtakunnallista [tuntijakoa](#) tai oppimäärää, joten jokaiselle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opinto-ohjelma. Hämeenlinnassa oppilaan oma opinto-ohjelma kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelmassa on kuvattu oppilaan lähtötaso, kielitaito, vahvuudet, tavoitteet, integrointi ja mahdolliset tukitoimet. Se sisältää myös opiskeltavat oppiaineet, opetuksen keskeiset sisällöt ja suunnitelman osallistumisesta perusopetukseen. Hämeenlinnassa käytössä on lisäksi Wilmasta tuen lomakkeista löytyvä Monikielisen oppilaan HOPS (henkilökohtainen oppimissuunnitelma), johon kirjataan sellaista tietoa, jota ei salassapitosäädösten vuoksi kirjata oppimissuunnitelmaan. Monikielisen oppilaan HOPSiin kirjataan oppilaan kotimaahan, äidinkieleen, uskontoon ja muihin taustatietoihin liittyviä asioita. Monikielisen oppilaan HOPS on nähtävillä Wilmassa oppilasta opettaville opettajille ja siitä selviää esimerkiksi, kuinka kauan oppilas on ollut Suomessa ja mistä hän on kotoisin.

Oppimissuunnitelma ja Monikielisen oppilaan HOPS tulee laatia kolmen kuukauden kuluessa valmistavan opetuksen alkamisesta. Niiden laatimisesta vastaa valmistavan opetuksen opettaja yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa. Valmistavassa opetuksessa laadittu oppimissuunnitelma on pohjana perusopetuksessa laadittavalle oppimissuunnitelmalle. Oppimissuunnitelmaa käytetään oppilaan opiskelun tukena vähintään yhden lukuvuoden ajan sen jälkeen, kun hän on siirtynyt perusopetukseen.

Oppilaan oman äidinkielen hyvä hallinta luo edellytyksiä myös suomen kielen oppimiselle ja suomen kielellä tapahtuvalle muulle oppimiselle. Hämeenlinnassa järjestetään oman äidinkielen opetusta useissa eri kielissä. Valmistavan opetuksen oppilaat voivat hakea oman äidinkielen opetukseen viimeistään siirtyessään perusopetukseen. Aikaisemminkin on mahdollista hakeutua opetukseen, mikäli ryhmässä on tilaa. Oman äidinkielen opetuksen tavoitteena on tukea ja edistää äidinkielen hallintaa, kulttuuritaustan tuntemusta ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Valmistavan opetuksen opettaja voi motivoida oppilasta hakeutumaan oman äidinkielen opetukseen ja kertoa huoltajille sen merkityksestä ja hyödyistä. Oppilaiden omaa kulttuuritaustaa ja omia äidinkieliä ja muita käytössä olevia kieliä tuodaan eri tavoin esille myös valmistavassa opetuksessa.

Valmistavassa opetuksessa edistetään oppilaiden kotoutumista käyttämällä Hämeenlinnan liikunta- ja kulttuuripalveluja monipuolisesti. Joka lukukausi oppilailla on mahdollisuus osallistua erityisryhmien uimakouluun. Lisäksi käydään tutustumassa kirjastoon ja paikallisiin museoihin, sekä mahdollisuuksien mukaan muihin soveltuviin kohteisiin, kuten kotieläinpihaan, Aulangon ja Ahveniston luontokohteisiin jne. Valmistavan opetuksen oppilaat osallistuvat [Kulttuuripolkuun](#) (ARX), jossa on myös valmistavan opetuksen oppilaille kohdennettuja työpajoja. Retkillä edistetään oppilaiden tutustumista suomalaiseen kulttuuriin ja lähiympäristöönsä.

Opiskelun ja hyvinvoinnin tuki

Kuten valtakunnallinen valmistavan opetuksen OPS ohjeistaa, huoltajille tulee antaa tietoa suomalaisesta koulusta ja koulutusjärjestelmästä, opetussuunnitelmasta, oppilaan arvioinnista, opetusmenetelmistä ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa käytettävästä oppilaan omasta opinto-ohjelmasta. Valmistavassa opetuksessa luodaankin pohja kodin ja koulun yhteistyölle. Tulkin käyttö mahdollistaa tasavertaisen vuoropuhelun kodin ja koulun välillä. Tulkkipalveluiden käytössä noudatetaan Hämeenlinnan kaupungin ohjeistusta. Koulun ja kodin yhteistyössä huomioidaan perheiden kulttuuritaustaa ja heidän kokemuksensa erilaisista koulujärjestelmistä ja – kulttuureista. Yhteistyötä rakennetaan sekä yksittäisen oppilaan asioissa kuin erilaisissa vanhempainilloissa ja laajemmissa foorumeissa.

Valmistavan opetuksen opettaja voi tarvittaessa konsultoida koulun laaja-alaista erityisopettajaa. Oppilaan tuen tarve ja tukitoimet kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa yleisistä kaikille oppilaille tarjottavista oppilashuollollisista palveluista. Oppilaan tuen tarve valmistavan opetuksen aikana arvioidaan tarvittaessa yhteistyössä koulun oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Valmistavan opetuksen aikana pyritään tunnistamaan oppilaan mahdolliset oppimis- ja koulunkäyntivaikeudet, jotta mahdolliset tukitoimet voidaan aloittaa varhain. Olennaista on riittävä tiedonkulku valmistavasta opetuksesta perusopetukseen, jotta oppilasta voidaan tukea tarvittavassa määrin heti perusopetuksen alkamisesta lähtien. Mikäli on ilmeistä, että oppilas tarvitsee

erityistä tukea, hänelle voidaan hakea erityisen tuen päätös jo ennen perusopetukseen siirtymistä.

Koulun oppilashuoltohenkilöstön kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi valmistavan opetuksen opettaja tekee läheistä yhteistyötä monien muiden tahojen kanssa. Hämeenlinnan valmistavan opetuksen opettajilla on säännöllisesti keskinäisiä verkostotapaamisia, joiden tavoitteena ja tarkoituksena on vertaismentorointi, valmistavan opetuksen kehittäminen ja suunnittelu ja yhteisten käytänteiden luominen. Pakolaisten vastaanoton työntekijöiden kanssa ollaan tiiviisti yhteistyössä koskien yhteisiä asiakkaita. Yhteistyötä on säännöllisesti myös Hämeenlinnan lastensuojeluviranomaisten, Ankkuri-tiimin ja oppilaiden ja huoltajien perhetyöntekijöiden kanssa. Tiiviillä moniammatillisella yhteistyöllä pyritään kokonaisvaltaiseen perheen tukemiseen ja oppilaan koulunkäynnin mahdollistamiseen myös haastavissa elämäntilanteissa.

10 KAKSIKIELINEN OPETUS

Hämeenlinnassa järjestetään kielirikasteista opetusta englannin kielessä perustettavassa Nummen yhtenäiskoulussa ja Seminaarin koulussa.

Vanhempia tiedotetaan kielirikasteisen opetuksen sisällöistä ja tavoitteista, jotta he voivat harkita oman lapsen mahdollisuutta selvitä yleisopetuksen tavoitteista kielirikasteisessä opetuksessa.

Kielirikasteista opetusta antavat koulut tekevät koulukohtaiset opetussuunnitelmat, jotka lautakunta vahvistaa. Koulut määrittelevät millä luokilla, missä aineissa ja missä määrin kohdekielellä opetetaan siten, että turvataan oppilaiden oman äidinkielen kehittyminen kussakin aineessa.

11 ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS

Hämeenlinnassa ei ole erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa opetusta.

12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA

Valinnaisuus muodostuu taito- ja taidevalinnoista ja valinnaisista aineista.

Koulujen tulee kuvata taito- ja taidevalinnoisten sekä valinnaisten aineiden tarjoaminen ja valintaprosessi koulun TOKEssa lukuvuosittain. Suunnitelmassa tulee määrittellä opintojen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla niitä tarjotaan. Mikäli oppilaille tarjottava kokonaisuus koostuu useammasta taide- ja taitoaineesta, tulee sen nimestä ilmetä, mistä kaikille yhteisistä taide- ja taitoaineista opinnot muodostuvat.

Valinnaistarjottimia suunniteltaessa tulee kunnioittaa opetussuunnitelman ajatusta aidosta valinnaisuudesta ja yhtenäisestä perusopetuksesta niin pitkälti kuin koulun raamit huomioiden on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Valinnaisuudella voidaan myös syventää yksittäisen oppiaineen tai oppiainekokonaisuuden valtakunnallisia tavoitteita. Oppilaille tulee tarjota mahdollisuus valita, mutta kaikkia oppilaiden valintoja ei ole pakko toteuttaa, vaan koulu voi esimerkiksi päättää toteutettavat valinnaisaineet oppilaiden valintojen perusteella. Koulu voi halutessaan tarjota valinnaisia myös useammalle vuosiluokalle yhteisenä kurssina, järjestää opetuksen jaksotettuna tai valinnainen aine voidaan määrittää opiskeltavaksi useampana lukuvuotena.

Valinnaisuuden kautta voidaan tukea koulujen omaleimaisuutta ja mahdollistaa myös opettajien erityisosaamisen hyödyntämisen oppilaiden parhaaksi. Valinnaisaineiden valintaprosessissa kehitetään sähköistä asiointia eli valintaprosessi tehdään ensisijaisesti Wilman kautta.

Valinnaisaineiden arviointi

Koulu kuvaa osana TOKEa valinnaisaineiden opintojen aikaisen arvioinnin. Ylä- ja yhtenäiskoulujen tulee kuvata myös päättöarvioinnin periaatteet.

Taito- ja taidevalinnaiset arvioidaan osana varsinaista oppiainetta. Taito- ja taidevalinnaiset arvioidaan siis osana yhteisinä opetettavia taito- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä tule erillistä arvosanaa lukuvuositolustukseen tai päättötodistukseen. Kotitaloutta voidaan opettaa valinnaisaineena jo alakoulussa, jolloin siitä tulee antaa oma arvosana, sillä kotitalous on yhteinen oppiaine 7. vuosiluokalla. Päättöarvioinnissa on kuitenkin vain yksi kotitalousnumero, ellei sitä opeteta muissa valinnaisissa aineissa kahta vuosiviikkotuntia.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat vähintään kahden vuosiviikkotuntin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistuksiin nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Todistukseen tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä hyväksytyt – merkintä.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen, merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvioi joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytyt”.

Käsityö

Hämeenlinnan tuntijaossa on taito- ja taideainevalinnaisista sidottu kaksi tuntia käsitöihin, jolloin kaikilla oppilailla on perusopetuksen aikana käsitöitä vähintään 11 vuosi-

viikkotuntia valtakunnallisen minimin ollessa yhdeksän vuosiviikkotuntia. Näiden kahden käsityöhön sidotun valinnastuntin osalta sisällöt ja tavoitteet määritellään kunta-kohtaisessa opetussuunnitelmassa.

Oppilas ei tee käsityöhön liittyviä valintoja, vaan ns. tekninen työ ja tekstiilityö muodostavat yhden yhteisen oppiaineen.

Käsityön opetuksen käytännön järjestelyt ja esimerkiksi sisältöjen jaksottaminen ratkaistaan koulussa. Lukukauden aikana tulee kaikkien oppilaiden käyttää kumpaakin työtapaa.

Yläkoulun valinnaisissa voi valita osan oppiaineesta ns. syventävänä valinnaisaineena, esim. teknisen työn oppisisältöjen syventävän kurssin.

Muut taito- ja taidevalinnaisuus

Koulu saa päättää millaisia valinnaisaineita tarjoaa taito- ja taideaineiden osalta.

Valinnaiset aineet

Valinnaisaineet voivat olla oppiainerajat ylittäviä kokonaisuuksia, jolloin tulee tarkkaan suunnitella valinnaisen aineen sisällöt, tavoitteet ja arviointi. Valinnaisiin aineisiin voidaan sisällyttää myös taito- ja taideaineita.

On suotavaa, että valinnaisissa aineissa on tarjolla syventäviä ja soveltavia kursseja mahdollisimman monessa aineessa ja monipuolisesti.

A-kielet

Alakoulussa (vuosiluokat 1-6) A2-kieltä ei lasketa mukaan valinnaisiin aineisiin. Yläkoulussa valinnaisia aineita opiskellaan 8-9 –luokilla, jolloin A2 – kieli lasketaan mukaan valinnaisiin aineisiin **paitsi** A2-ruotsi. Seitsemännellä vuosiluokalla A2 –kieli on ylimääräinen aine.

13 VUOSILUOKAT 1.-2.

Hämeenlinnassa on tehty koko kaupungin yhteinen esiopetuksesta ensimmäiselle luokalle sekä 2. - 3. luokan nivelvaiheen kuvaus ([Nivelvaihe esiopetuksesta 1. luokalle sekä 2. luokalta 3. luokalle](#)), jota noudatetaan, kun lapsi siirtyy esiopetuksesta perusopetuksen piiriin tai toiselta kolmannelle vuosiluokalle. Nivelvaiheen tiedonsiirto on oleellinen osa suunnitelmallista ja lapsilähtöistä koulupolkua.

Hämeenlinnan kaupungille on myönnetty [Suomen Unicefin Lapsiystävällinen kunta -tunnus](#).

Toiminnan lähtökohdaksi on, että lapsi on aktiivinen tiedonrakentaja, osaja ja toimija. Alkuopetuksessa lapselle tarjotaan mahdollisuus olla osallisena koulun arjen suunnitte-

lussa. Näiden tehtävien toteutumista seurataan ja kehitetään koulukohtaisen TOKEn yhteydessä vuosittain. Alkuopetuksessa painotetaan laaja-alaisen osaamisen (L) tavoitteista erityisesti:

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Lähtökohtana toiminnallisuus ja leikki sekä monipuoliset oppimismenetelmät ja -ympäristöt.
- Oppilas harjoittelee oman ajattelun sanoittamista.
- Oppilas tutustuu erilaisiin oppimistapoihin.
- Eheyttävät jaksot rikastuttavat oppilaan oppimista ja kannustavat oppiainerajat ylittävään tutkivaan työskentelyyn.
- Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisen välineenä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Kulttuurikasvatussuunnitelma, Hämeenlinnassa [Kulttuuripolku](#) sekä koulukohtaiset TOKEn kirjatut sisällöt tukevat kulttuurista osaamista.
- Oppilas oppii tuntemaan [Lapsen oikeuksien sopimuksen](#) periaatteita.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Oppilas harjoittelee tunnetaitoja, hyviä tapoja sekä yhdessä toimimista ([Verso](#), [KiVa-koulu](#), [Sosiaalisten taitojen harjoittelun vuosisuunnitelma](#) tai vastaava toiminta).
- Oppilas oppii huolehtimaan omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan [Liikkuva Koulu](#) -toiminnan kautta.
- Oppilas harjoittelee, kuinka toimitaan vaaratilanteissa ja haetaan apua (esimerkiksi 112-päivä ja koulun pelastautumisharjoitus).
- Oppilas tutustuu kestävään kehitykseen, jota toteutetaan koulukohtaisen Kestävän kehityksen suunnitelman mukaan.
- Oppilas osallistuu luokan sääntöjen laatimiseen ja tutustuu koulun toimintatapoihin sekä sääntöihin.
- Oppilas tutustuu turvallisiin TVT: n käyttö- sekä käytöstapoihin.
- Hämeenlinnan kouluissa on oppilaskunta ja oppilaskunnan hallitus valitaan vaaleilla.

14 VUOSILUOKAT 3.-6.

Hämeenlinnassa on prosessikuvaus siirtymisestä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle. Nivelvaiheen tiedonsiirto on oleellinen osa suunnitelmallista ja oppilaslähtöistä koulupolkuja. [Nivelvaihe alakoulusta yläkouluun](#)

Hämeenlinnassa vuosiluokkakokonaisuuden 3-6 erityispiirteet ja tehtävät noudattavat valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaisia kuvauksia. Vuosiluokkien erityistehtävänä on oppijana kehittyminen. Tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään koulukohtaisen TOKEn yhteydessä vuosittain.

Hämeenlinnan kaupungissa toteutetaan **kasvatuskumppanuuden** periaatteita, jotka tukevat oppijana kehittymistä. Kasvatuskumppanuudessa oleellista on kuulluksi tuleminen kokemus ja yhteisen ymmärryksen saavuttaminen lasta koskevissa asioissa. Kumppanuus on jatkuvaa ja vastavuoroista kanssakäymistä vanhempien ja kasvatustilan ammattilaisten välillä.

Hämeenlinnassa noudatetaan opetussuunnitelman perusteiden mukaisia laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Oppijana kehittymistä tuetaan seuraavilla laaja-alaisen osaamisen paikallisilla painotuksilla:

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Oppilasta ohjataan asettamaan itselleen oppimistavoitteita erilaisille jaksoille (esim. tunti-, päivä-, viikko- tai kuukausitavoitteet) ja arvioimaan niiden toteutumista.
- Opetuksessa käytetään kokeellisia menetelmiä ja tutkivan oppimisen työtapoja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Kulttuurikasvatussuunnitelma, Hämeenlinnassa [Kulttuuripolku](#) sekä koulukohtaiset TOKEn kirjatut sisällöt tukevat kulttuurista ja kansainvälistä osaamista.
- Oppilas oppii tuntemaan [Lapsen oikeuksien sopimuksen](#) periaatteita.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Oppilas harjoittelee tunnetaitoja, hyviä tapoja sekä yhdessä toimimista (esim. [Verso](#), [KiVa-koulu](#), [Kulttuuripolun Synkeä louhoksen seikkailu](#) -työpajat tai pelilaatikko 3.luokille, [Vastuunportaat](#) tai vastaava toiminta).
- Oppilas oppii huolehtimaan omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan [Liikkuva Koulu](#) -toiminnan kautta.
- Oppilas harjoittelee, kuinka toimitaan vaaratilanteissa ja haetaan apua (esimerkiksi 112-päivä ja koulun pelastautumisharjoitus).
- Oppilas tutustuu kestäväan kehitykseen ja kestäväan kuluttamiseen, jotka kuvataan koulukohtaisessa Kestävän kehityksen suunnitelmassa.
- Kouluissa huomioidaan liikennekasvatus erilaisten teemojen kautta (esim. liikenneturvallisuusviikko, turvallinen koulumatka, turvallinen pyöräily)
- Oppilas harjoittelee hyviä tapoja arjessa ja juhlassa (esim. Koulun omat juhlat, 6.luokkien itsenäisyyspäiväjuhla, oppilaskunnan toiminta).

L4 Monilukutaito

- Opetuksessa hyödynnetään [Kulttuuripolkua](#) (esim. Mediakasvatustyöpaja 5.luokille) ja kirjaston palveluita (esim. [lukudiplomi](#))

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- Kts. kaupungin TVT-suunnitelma

L6 Työelämä ja yrittäjyys

- Kouluissa toteutetaan työelämään ja yrittäjyyteen tutustuttamista monin eri menetelmin (esim. koulun sisäinen työharjoittelu, välkkäri- ja kummitoiminta, Verso- ja tukioppilastoiminta, luokan vastuutehtävät), jotka kuvataan koulukohteisessa TOKEssa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Oppilaille järjestetään mahdollisuuksia vaikuttaa omaan koulupäivään, sekä oman luokan että oman koulun toimintaan erilaisin menettelyin, jotka kuvataan koulun TOKEssa.
- Oppilaskunnan hallituksen valinnassa kiinnitetään huomiota erityisesti vaaliprosessiin, jossa harjoitellaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.
- Vaikuttamista harjoitellaan käytännössä (esim. rehtorin kyselytunti, V-päivä, lasten- ja nuorten lautakunnan jäsenet koulukummeina)

15 VUOSILUOKAT 7.-9.

Hämeenlinnassa vuosiluokkakokonaisuuden 7-9 erityispiirteet ja tehtävät noudattavat valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaisia kuvauksia.

Vuosiluokkien 7 -9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita sekä huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen.

Hämeenlinnan kaupungissa toteutetaan kasvatuskumppanuuden periaatteita. Kasvatuskumppanuudessa oleellista on kuulluksi tuleminen kokemuksesta ja yhteisen ymmärryksen saavuttaminen lasta koskevista asioista. Kumppanuus on jatkuvaa ja vastavuoroista kanssakäymistä vanhempien ja kasvatustalouden ammattilaisten välillä.

Oppilaiden siirtymistä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle sekä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen on kuvattu prosessina, josta ilmenee toimintatavat siirtymävaiheessa ja tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut.

Perusopetuksen vuosiluokilla 7 - 9 *laaja-alaisen osaamisen* painotuksia ovat seuraavat:

- ❖ Koulutyössä luodaan oppilaalle tilaisuuksia tunnistaa omat vahvuutensa sekä saada kannustusta ja realistista palautetta työskentelystään.
- ❖ Arjessa toteutetaan kestävä elämäntavan (kestävä kehitys) periaatteita ja harjoitellaan monipuolisesti oppilaiden tieto- ja viestintätaitoja.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

- ❖ Yhteistoiminnan kautta luodaan oppilaille monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun. Opintokokonaisuuksissa käytetään luovasti useita oppiaineita. Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa.
- ❖ Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään erilaisia apuvälineitä opiskelussaan
- ❖ Teknologisilla apuvälineillä tuetaan oppimista ja henkilökohtaisia oppimispolkuja. tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

- ❖ Kouluissa on käytössä [Kulttuuripolku](#).
- ❖ Opintokokonaisuuksissa huomioidaan yläkoulun aikana ihmisoikeuksia sekä eri ihmisryhmiä ja kansoja kunnioittavaa osaamista.
- ❖ Oppilasta ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä sosiaalisen median työvälineitä rakentavasti ja toisia kunnioittavasti.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

- ❖ Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaan arjessa uneen, lepoon, tasapainoiseen päivärutmiin, liikkumiseen, monipuoliseen ravintoon, päihteettömyyteen ja hyviin tapoihin. Näitä käsitellään [Askelmien](#) periaatteiden mukaisesti.
- ❖ Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin.

Monilukutaito (L4)

- ❖ Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi kaikissa oppiaineissa.
- ❖ Monilukutaidossa korostuu huomioonottaminen, sosiaalinen vastuu ja kriittisyys
- ❖ Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

- ❖ Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Oppilaita kannustetaan omien laitteiden käyttöön.
- ❖ Oppilasta kannustetaan oma-aloitteisuuteen sekä oikeiden työvälineiden ja -tapojen valintaan.
- ❖ Ohjelmointia opetellaan eri oppiaineiden yhteydessä.
- ❖ Koulupolun eri nivelkohdissa on käytössä Oppika-kysely. Tällä kartoitetaan oppilaiden tieto- ja viestintäteknologiaan liittyviä taitoja ja käyttöä.
- ❖ Oppilaita opastetaan huomioimaan terveelliset, eettiset ja vastuulliset seikat teknologisissa valinnoissa ja käytössä. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista.
- ❖ Oppilas ymmärtää tieto- ja viestintäteknologian käytön ja roolin toisen asteen opinnoissa ja myöhemmin työelämässä.
- ❖ Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä. Kouluissa toteutetaan Hämeenlinnan kaupungin perusopetuksen tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelmaa.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6)

- ❖ Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työelämää kohtaan.
- ❖ Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa.
- ❖ Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

- ❖ Oppilas on kykenevä oman oppimisprosessinsa suunnitteluun ja toteuttamiseen
- ❖ Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia.
- ❖ Kaikissa yksiköissä toimii koulunuorisotyö
- ❖ Osallistumisen kanavia ovat: Nuoret vaikuttajat, [NUVA](#) & Vaikuta, älä valita ([V-päivä](#))

Noudatamme valtakunnallisia oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä.

16 OPPIAINEKOHTAISET TAVOITTEET VUOSILUOKITTAIN

16.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS SEKÄ S2 -KIELI

Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Opetuksessa huomioidaan yhteisöllinen ja funktionaalinen näkemys kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitystason mukaan. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on laajentaa oppilaan arjen kielenkäyttötaitoja.

Paikalliset painotukset:

Vieraillaan Hämeenlinnan kaupungin paikallisissa kohteissa (museot, rakennukset, teatteri jne.). Yhteistyö kirjaston kanssa on monipuolista, esim. lukudiplomit, tiedonhaku ja kirjavinkkaus. Kirjallisuuden opetuksessa hyödynnetään paikallisia kirjailijoita. Osallistutaan [Kulttuuripolkuun](#) (ARX).

Tavoitteet ovat valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaiset.

Vuosiluokka 1.

Keskeiset sisällöt ja tavoitteet

T1 - T4

S1

- ❖ oppii kuuntelemaan, kysymään, kertomaan ja vastaamaan
- ❖ oppii jäsentämään ja nimeämään kielellisesti ympäristöään
- ❖ tutustuu erilaisiin viestintätapoihin
- ❖ tutustuu erilaisiin teksteihin
- ❖ saa monipuolisia kokemuksia erilaisista vuorovaikutustilanteista

T5 - T8

S2

- ❖ oppii lukemaan
- ❖ oppii käsitteet äänne, kirjain, tavu, sana, virke ja lopetusmerkki
- ❖ tulkitsee tekstejä ja erottaa niistä otsikon, tekstin ja kuvan
- ❖ oppii aakkosjärjestyksen
- ❖ oppii tunnistamaan tekstistä päähenkilön, tapahtumapaikan ja -ajan sekä juonen
- ❖ oppii etsimään tietoa

T9 - T11

S3

- ❖ oppii tekemään isot ja pienet kirjaimet tekstaten ja näppäimistöä käyttäen
- ❖ hallitsee äänneet ja harjaantuu oikeinkirjoitustaidossa
- ❖ oppii käsitteet sanaväli, tavutus, virke, lopetusmerkit ja ison alkukirjaimen

T12 - T13

S4

- ❖ erottaa kirjoitetun ja puhutun tekstin eron
- ❖ saa tukea lukuharrastukseen, esimerkiksi lukudiplomin avulla
- ❖ tutustuu kirjastoon ja lähiympäristön kulttuuritapahtumiin

Vuosiluokka 2.

Keskeiset sisällöt ja tavoitteet

T1 - T4

S1

- ❖ oppii kuuntelemaan, kysymään, kertomaan ja vastaamaan
- ❖ oppii jäsentämään ja nimeämään kielellisesti ympäristöään
- ❖ tutustuu erilaisiin viestintätapoihin
- ❖ tutustuu erilaisiin teksteihin
- ❖ saa monipuolisia kokemuksia erilaisista vuorovaikutustilanteista

T5 - T8

S2

- ❖ oppii lukemaan
- ❖ oppii käsitteet äänne, kirjain, tavu, sana, virke ja lopetusmerkki
- ❖ tulkitsee tekstejä ja erottaa niistä otsikon, tekstin ja kuvan
- ❖ oppii aakkosjärjestyksen
- ❖ oppii tunnistamaan tekstistä päähenkilön, tapahtumapaikan ja -ajan sekä juonen
- ❖ oppii etsimään tietoa

T9 - T11

S3

- ❖ oppii tekemään isot ja pienet kirjaimet tekstaten ja näppäimistöä käyttäen
- ❖ hallitsee äänneet ja harjaantuu oikeinkirjoitustaidossa
- ❖ oppii käsitteet sanaväli, tavutus, virke, lopetusmerkit ja ison alkukirjaimen

T12 - T13

S4

- ❖ erottaa kirjoitetun ja puhutun tekstin eron
- ❖ saa tukea lukuharrastukseen, esimerkiksi lukudiplomin avulla
- ❖ tutustuu kirjastoon ja lähiympäristön kulttuuritapahtumiin

Vuosiluokka 3.

*Keskeiset sisällöt ja tavoitteet**T1 - T4*

S1

- ❖ oppii ilmaisemaan ja perustelemaan mielipiteensä
- ❖ valmistaa suullisen esitelmän itselleen kiinnostavasta aiheesta

T5 - T8

S2

- ❖ harjoittelee sujuvammaksi lukijaksi
- ❖ kehittyy ymmärtävässä lukemisessa
- ❖ harjoittelee sanaluokkia
- ❖ tutustuu verbien taipumiseen
- ❖ harjoittelee arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta
- ❖ tutustutaan tiedonhankinnan menetelmiin

T9 - T12

S3

- ❖ sujuvoittaa käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja
- ❖ oppilas tuottaa monipuolisia tekstejä
- ❖ tunnistaa tekstistä kappalejaon ja harjoittelee sen käyttöä
- ❖ oppii tunnistamaan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen
- ❖ oikeinkirjoitus

T13 - T15

S4

- ❖ kannustetaan lukuharrastuksen pariin, esimerkiksi kirjaston lukudiplomin tai kesäloman lukupaketin avulla
- ❖ kansanperinnettä, esimerkiksi sadut ja uskomukset
- ❖ lastennäytelmän katsominen
- ❖ saa käsityksen vähintään kolmesta kokonaisteoksesta

Vuosiluokka 4.*Keskeiset sisällöt ja tavoitteet**T1 - T4*

S1

- ❖ oppii ilmaisemaan ja perustelemaan mielipiteensä
- ❖ valmistaa suullisen esitelmän itselleen kiinnostavasta aiheesta

T5 - T8

S2

- ❖ harjoittelee sujuvammaksi lukijaksi
- ❖ kehittyy ymmärtävässä lukemisessa
- ❖ harjoittelee sanaluokkia
- ❖ tutustuu verbien taipumiseen
- ❖ harjoittelee arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta
- ❖ tutustutaan tiedonhankinnan menetelmiin

T9 - T12

S3

- ❖ sujuvoittaa käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja
- ❖ oppilas tuottaa monipuolisia tekstejä
- ❖ tunnistaa tekstistä kappalejaon ja harjoittelee sen käyttöä
- ❖ oppii tunnistamaan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen
- ❖ oikeinkirjoitus

T13 - T15

S4

- ❖ kannustetaan lukuharrastuksen pariin, esimerkiksi kirjaston lukudiplomin tai kesäloman lukupaketin avulla
- ❖ kansanperinnettä, esimerkiksi sadut ja uskomukset
- ❖ saa käsityksen vähintään kolmesta kokonaisteoksesta

Vuosiluokka 5.

Keskeiset sisällöt ja tavoitteet

T1 - T4

S1

- ❖ oppii suullisiin esitystilanteisiin sopivia ilmaisukeinoja
- ❖ suunnittelee ja toteuttaa esityksen luokan ja koulun tilaisuuteen

T5 - T8

S2

- ❖ osaa tunnistaa ja luokitella sanaluokat erilaisissa teksteissä
- ❖ oppii verbien taivutusmuodot persoona- ja aikamuodoissa
- ❖ harjoittelee tiedonhakua

T9 - T12

S3

- ❖ syventää erilaisten lauserakenteiden hallintaa (päälause ja erilaiset sivulauseet)

- ❖ syventää taitojaan otsikoinnin, kappalejaon ja rakenteiden käytössä omissa teksteissään
- ❖ oppii eri tekstilajien ominaisuuksia
- ❖ harjoittelee tekstin suunnittelemista
- ❖ oikeinkirjoitus

T13 - T15

S4

- ❖ kirjallisuusesityksen pitäminen
- ❖ Kalevala
- ❖ vähintään kolme kokonaisteosta
- ❖ kannustetaan lukuharrastuksen pariin, esimerkiksi kirjaston lukudiplomin tai kesäloman lukupaketin avulla

Vuosiluokka 6.

Keskeiset sisällöt ja tavoitteet

T1 - T4

S1

- ❖ oppii suullisiin esitystilanteisiin sopivia ilmaisukeinoja
- ❖ suunnittelee ja toteuttaa esityksen luokan ja koulun tilaisuuteen

T5 - T8

S2

- ❖ osaa luokitella sanaluokat erilaisissa teksteissä ja käyttää niitä sujuvasti
- ❖ soveltaa verbien taivutusmuotoja (persoonaa- ja aikamuodot)
- ❖ tutustuu sijamuotoihin sekä käsitteisiin subjekti, predikaatti ja objekti

T9 - T12

S3

- ❖ syventää erilaisten lauserakenteiden hallintaa (päälause ja erilaiset sivulauseet)
- ❖ syventää taitojaan otsikoinnin, kappalejaon ja rakenteiden käytössä omissa teksteissään
- ❖ kirjoittaa eri tekstilajeja
- ❖ prosessikirjoittaminen
- ❖ oikeinkirjoitus

T13 - T15

S4

- ❖ kirjallisuusesityksen pitäminen
- ❖ vähintään kolme kokonaisteosta

- ❖ kannustetaan lukuharrastuksen pariin, esimerkiksi kirjaston lukudiplomin tai kesäloman lukupaketin avulla

Vuosiluokka 7.

Keskeiset sisällöt ja tavoitteet

T1 - T4

S1

- ❖ esitelmän pitäminen ja havainnollistaminen
- ❖ kuuntelemisen ja puhumisen harjoittelu

T5 - T9

S2

- ❖ fiktio ja fakta
- ❖ lukupäiväkirja
- ❖ laajentaa lukuharrastustaan

T10 - T14

S3

- ❖ fiktiiviset tekstit
- ❖ prosessikirjoittaminen
- ❖ kuvaus, kertomus, selostus
- ❖ kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet
- ❖ ajan ilmaisutapoja teksteissä (persoona- ja aikamuodot)
- ❖ lähteiden käyttäminen ja merkitseminen
- ❖ tekijänoikeudet
- ❖ oikeinkirjoitus (sanaluokat ja sanojen taipuminen)

T15 - T17

S4

- ❖ kirjallisuuden päälajit
- ❖ vähintään kolme kokonaisteosta
- ❖ kirjastovierailun aiheena esim. tietokirjat

Vuosiluokka 8.

Keskeiset sisällöt ja tavoitteet

T1 - T4

S1

- ❖ väittely ja neuvottelu
- ❖ vaikuttava puhe

T5 - T9

S2

- ❖ vaikuttava kieli
- ❖ tiedonhaku
- ❖ lähdekritiikki
- ❖ mainonta
- ❖ kuvanlukutaito

T10 - T14

S3

- ❖ mielipidetekstit
- ❖ lauseenjäsenet ja lauseke
- ❖ erilaisia mediatekstejä, esim. uutinen, arvostelu ja blogi
- ❖ suhtautumisen ilmaisutapoja teksteissä (modukset)
- ❖ elokuva
- ❖ oikeinkirjoitus

T15 - T17

S4

- ❖ kirjallisuuden lajeja
- ❖ vähintään kolme kokonaisteosta
- ❖ kirjaston kanssa yhteistyössä kirjavinkkausta ja tiedonhakua

Vuosiluokka 9.

Keskeiset sisällöt ja tavoitteet

T1 - T4

S1

- ❖ puheen pitäminen
- ❖ suullinen kirjallisuuskeskustelu

T5 - T9

S2

- ❖ pohtivat tekstit
- ❖ analyysit

T10 - T14

S3

- pohtivien tekstien keinot
- ❖ laajoja pohtivia tekstejä, esim. aineistopohjainen kirjoitelma
- ❖ asiointitekstit, esim. työhakemus
- ❖ oikeinkirjoitus

T15 - T17

S4

- ❖ Suomen kielitilanne
- ❖ kielten sukulaisuus, suomen sukukielet, suomen kielen vaihtelu ja vaiheet
- ❖ lauseenvastikkeet
- ❖ suomen kielen ominaispiirteet
- ❖ sanasto ja nimistö
- ❖ kulttuuri (esim. kansanperinne, elokuva, teatteri)
- ❖ Suomen kirjallisuushistoria
- ❖ vähintään kolme kokonaisteosta
- ❖ Teatterivierailu

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) Hämeenlinnassa

(Kylä-Utsuri, Sauri, Smolander, Virtanen 2/2016)

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon ja pyritään tukemaan oppilaan kielitaidon eri osa-alueiden ja eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

S2-oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielenkäytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä ja oppilasta autetaan rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on tarjota oppilaalle välineitä ja kiinnostus kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen.

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. **Kunkin oppilaan tarpeen S2 ja kirjallisuus-oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat**

opettajat yhdessä. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielsä on jokin muu kuin suomi tai hänellä on muutoin monikielinen tausta.

Oppilas voi opiskella S2-oppimäärän mukaan silloin, kun hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla tai jos hänen suomen kielen taitonsa ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Työtavoista ja oppimisen tavoitteista

Oppilaan kielitaidon eri osa-alueet saattavat olla kehittyneet eri vahvuisiksi. S2-opettaja arvioi ja kartoittaa oppilaan kielitaidon eri osa-alueita. **Opetus suunnitellaan oppilaan tarpeiden ja kielenoppimisen vaiheen mukaan.** Opettajan tehtävä on auttaa ja opastaa oppilasta olemaan **aktiivisena osallisena omassa oppimisessaan ja tietoisena oppimisensa tavoitteista ja arviointinsa perusteista.** Tarvittaessa oppilalle laaditaan oppimissuunnitelma.

Opetuksessa käytetään monipuolisia ja kommunikatiivisia työtapoja, kuten yhteistoiminnallista oppimista, opetuskeskustelua, pari- ja ryhmätyöskentelyä, leikkejä, pelejä, draamaa ja eri medioiden käyttöä. Opettaja ohjaa oppilasta oman työskentelemisen ja edistymisen arviointiin. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat.

S2-opetusta voidaan antaa monin tavoin: S2-opettajan antamana erillisenä pienryhmäopetuksena tai S2-opettajan ja aineen- tai luokanopettajan yhteistyönä samanaikaisopetuksena, yhteisopettajuuden keinoin, opettajien roolinvaihtona tai muulla tavalla. Jokainen opettaja käyttää opetuksessaan kielitietoisia työtapoja ja auttaa näin sekä S2-oppilasta että ketä tahansa muutakin oppilasta omaksumaan eri oppialojen kieltä ja käsitteistöä.

Arvioinnista

Oppilaan edistymistä ja suoriutumista arvioidaan suhteessa opetussuunnitelmassa määritelyihin suomi toisena kielenä -oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. S2-oppilalle annetaan siis vain S2-arvosana, vaikka hän opiskelisi osin tai kokonaan suomen kieli ja kirjallisuus -ryhmässä. Käytännössä tämä tarkoittaa Hämeenlinnassa sitä, että todistuslomakkeessa arvioitavan oppiaineen kohdalla lukee ”suomi toisena kielenä ja kirjallisuus”.

Erityisesti kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden kohdalla opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tämän luvun liitteenä on kolme S2-arviointitaulukkoa, joita käytetään opetuksen suunnittelussa ja oppimistulosten arvioinnissa Hämeenlinnan kouluissa. Ne ovat opettajan työväline, eivät virallisia asiakirjoja. Ne on laadittu valtakunnallisen opsin sisältöjen ja tavoitteiden mukaisesti 2.-3.lk ja 6.-7.lk nivelvaiheisiin sekä 9.lk päättövaiheeseen.

Oppilaan edistymistä S2-opinnoissa arvioivat häntä opettavat opettajat yhteistyössä: S2-opettaja joko luokanopettajan tai suomen kielen ja kirjallisuuden opettajan kanssa. Opettajat ohjaavat oppilasta itsearviointiin ja seuraamaan omaa edistymistään. Tässäkin voi käyttää apuna liitteenä olevia arviointitaulukoita itsearvioinnin ja keskustelun pohjana.

Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun. S2-opettajan yhteistyö suomen kielen ja kirjallisuuden ja muiden oppiaineiden opettajien kanssa on tärkeää.

Vuosiluokat 1-2

Opetuksen painopiste on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Vuosiluokka 1

Keskeiset tavoitteet ja sisältöalueet

T 1 - T 3

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- ❖ Oppilas oppii kuuntelemaan, kysymään, kertomaan ja vastaamaan
- ❖ Oppilas oppii jäsentämään ja nimeämään ympäristöönsä
- ❖ Oppilas tutustuu erilaisiin viestintätapoihin ja teksteihin
- ❖ Oppilas harjoittelee vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja
- ❖ Oppilas harjoittelee ääntämistä

T 4 - T 5

S2 Tekstien tulkitseminen

- ❖ Oppilas oppii aakkoset
- ❖ Oppilas oppii äänne-kirjainvastaavuuden ja sitä kautta lukemaan
- ❖ Oppilas kasvattaa ja monipuolistaa sanavarastoaan monenlaisten tekstien avulla
- ❖ Osaa käsitteet äänne, kirjain, tavu, sana ja lopetusmerkki
- ❖ Oppilas lukee ääneen sujuvasti

T 6- T 8

S3 Tekstien tuottaminen

- ❖ Oppilas oppii äänne-kirjainvastaavuuden ja sitä kautta kirjoittamaan
- ❖ Oppilas oppii kirjoittamaan kirjainmuodot ja isojen ja pienten kirjainten käytön
- ❖ Oppilasta harjaannutetaan siistiin ja selkeään omaan käsialaan ja vihko-työskentelyyn

- ❖ Oppilas oppii näppäintaitoja
- ❖ Osaa laittaa sanavälit ja osaa tavuttaa sanoja

T 9 – T 11

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- ❖ Oppilas tutustuu satuihin, loruihin, erilaisiin kertomuksiin ja leikkeihin
- ❖ Oppilas valitsee itseään kiinnostavaa luettavaa
- ❖ Oppilas tutustuu kirjastoon

T 12 – T 14

S5 Kielenkäyttö kaiken oppimisen tukena

- ❖ Innostetaan oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja -oppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita
- ❖ Oppilas havainnoi itseään kielenkäyttäjänä ja arvioi omaa kielen oppimistaan
- ❖ Oppilas harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian käyttöä oppimisessa
- ❖ Kannustetaan ja ohjataan oppilasta itseohjautuvaan työskentelyyn

Vuosiluokka 2

Keskeiset tavoitteet ja sisältöalueet

T 1 – T 3

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- ❖ Oppilas oppii kuuntelemaan, kysymään, kertomaan ja vastaamaan
- ❖ Oppilas oppii jäsentämään ja nimeämään ympäristöään
- ❖ Oppilas tutustuu erilaisiin viestintätapoihin ja teksteihin
- ❖ Oppilas oppii havainnoimaan kielen käyttöä eri tilanteissa
- ❖ Oppilas harjoittelee vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja ja saa rohkeutta ilmaista ilmaista itseään
- ❖ Oppilas harjoittelee ääntämistä

T 4 – T 5

S2 Tekstien tulkitseminen

- ❖ Oppilas tunnistaa käsitteet teksti, kuva, otsikko, päähenkilö
- ❖ Oppilas osaa kertoa kuvasta ja ennakoida tekstiä otsikon perusteella
- ❖ Oppilas osaa kertoa lukemastaan

T 6 – T 8

S3 Tekstien tuottaminen

- ❖ Harjoitellaan puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien tuottamista yksin ja ryhmässä

- ❖ Oppilas harjaannuttaa käsin kirjoittamisen taitoaan, oikeinkirjoitusta ja kirjainmuotoja
- ❖ Oppilasta harjaannutetaan siistiin ja selkeään omaan käsialaan ja vihko-työskentelyyn
- ❖ Oppilas harjaantuu näppäintaidoissa

T 9 – T 11

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- ❖ Oppilas tutustuu erilaisiin fraaseihin ja sanontoihin, oppii synonyymeja
- ❖ Oppilas tutustuu satuihin, loruihin, erilaisiin kertomuksiin ja leikkeihin
- ❖ Oppilas valitsee itseään kiinnostavaa luettavaa
- ❖ Oppilas tutustuu lastenkulttuuriin

T 12- T 14

S5 Kielenkäyttö kaiken oppimisen tukena

- ❖ Innostetaan oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja -oppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita
- ❖ Oppilas havainnoi itseään kielenkäyttäjänä ja arvioi omaa kielen oppimistaan
- ❖ Oppilas harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa ja oppimisessa
- ❖ Kannustetaan ja ohjataan oppilasta itseohjautuvaan työskentelyyn

Vuosiluokat 3-6

Suomi toisena kielenä -opetuksen tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Vuosiluokka 3

Keskeiset tavoitteet ja sisältöalueet

T 1 – T 3

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- ❖ Oppilas harjaantuu kertomisessa ja mielipiteen ilmaisemisessa ja perustelussa
- ❖ Oppilas harjoittelee monipuolista itsensä ilmaisemista sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen
- ❖ Oppilas harjoittelee vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista

- ❖ Ohjataan oppilasta harjoittelemaan kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja
- ❖ Rohkaistaan oppilasta toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

S2 Tekstien tulkitseminen

- ❖ Ohjataan oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan
- ❖ Ohjataan oppilasta monenlaisten tekstien lukemisessa
- ❖ Ohjataan oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarastoaan
- ❖ Ohjataan luokittelemaan sanoja: sanaluokat, ylä- ja alakäsitteet
- ❖ Pohditaan oppilaan kanssa sanojen ja kielikuvien merkityksiä
- ❖ Harjoitellaan kuvien ja otsikoiden avulla ennakoivaa lukemista
- ❖ Keskustellaan tekstien sisällöistä ja niiden merkityksistä

S3 Tekstien tuottaminen

- ❖ Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista sekä siistiä ja selkeää käsialaa
- ❖ Harjoitellaan näppäintaitoja
- ❖ Havainnoidaan ja harjoitellaan yleiskielen normeja ja tuotetaan tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä
- ❖ Tarkastellaan ja arvioidaan omia tekstejä sekä kehitetään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- ❖ Tutustutaan erilaisiin fraaseihin ja sanontoihin, oppii synonyymeja
- ❖ Tutustutaan satuihin, loruihin, erilaisiin kertomuksiin ja leikkeihin
- ❖ Ohjataan oppilasta valitsemaan itseään kiinnostavaa ja kielitaidolleen sopivaa luettavaa
- ❖ Tutustutaan lastenkulttuuriin

S5 Kielenkäyttö kaiken oppimisen tukena

- ❖ Innostetaan oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja -oppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita
- ❖ Oppilas havainnoi itseään kielenkäyttäjänä ja arvioi omaa kielen oppimistaan
- ❖ Oppilas harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa ja oppimisessa
- ❖ Kannustetaan ja ohjataan oppilasta itseohjautuvaan työskentelyyn

Vuosiluokka 4

Keskeiset tavoitteet ja sisältöalueet

T 1 – T 3

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- ❖ Oppilas harjaantuu kertomisessa ja mielipiteen ilmaisemisessa ja perustelussa
- ❖ Oppilas harjoittelee monipuolista itsensä ilmaisemista sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen
- ❖ Oppilas harjoittelee vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista
- ❖ Oppilas harjoittelee kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja
- ❖ Oppilas rohkaistuu toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

S2 Tekstien tulkitseminen

- ❖ Ohjataan oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan
- ❖ Ohjataan oppilasta monenlaisten tekstien lukemisessa ja tiedonhaussa
- ❖ Ohjataan oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarastoaan
- ❖ Ohjataan luokittelemaan sanoja: sanaluokat, ylä- ja alakäsitteet
- ❖ Pohditaan oppilaan kanssa sanojen ja kielikuvien merkityksiä
- ❖ Harjoitellaan kuvien ja otsikoiden avulla ennakoivaa lukemista
- ❖ Keskustellaan tekstien sisällöistä ja niiden merkityksistä

S3 Tekstien tuottaminen

- ❖ Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista sekä siistiä ja selkeää käsialaa
- ❖ Harjoitellaan näppäintaitoja
- ❖ Havainnoidaan ja harjoitellaan yleiskielen normeja ja tuotetaan tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä
- ❖ Tarkastellaan ja arvioidaan omia tekstejä sekä kehitetään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- ❖ Tutustutaan erilaisiin fraaseihin ja sanontoihin, oppii synonyymeja
- ❖ Tutustutaan satuihin, loruihin, erilaisiin kertomuksiin ja leikkeihin
- ❖ Ohjataan oppilasta valitsemaan monenlaista kielitaidolleen sopivaa luettavaa: kaunokirjallisuus, tietotekstit, mediatekstit.
- ❖ Ohjataan oppilasta jakamaan lukukokemuksiaan
- ❖ Tutustutaan lastenkulttuuriin

S5 Kielenkäyttö kaiken oppimisen tukena

- ❖ Innostetaan oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja -oppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita
- ❖ Oppilas havainnoi itseään kielenkäyttäjänä ja arvioi omaa kielen oppimistaan
- ❖ Oppilas harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa ja oppimisessa

- ❖ Kannustetaan ja ohjataan oppilasta itseohjautuvaan työskentelyyn

Vuosiluokka 5

Keskeiset tavoitteet ja sisältöalueet

T 1 – T 3

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- ❖ Oppilas osallistuu oman luokan tai koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan
- ❖ Oppilas oppii suullisiin esitystilanteisiin sopivia ilmaisukeinoja
- ❖ Oppilas rohkaistuu toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

S2 Tekstien tulkitseminen

- ❖ Ohjataan oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan
- ❖ Ohjataan oppilasta monenlaisten tekstien lukemisessa ja tiedonhaussa
- ❖ Ohjataan oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarastoaan
- ❖ Tutustutaan verbin taipumiseen persoona- ja aikamuodoissa
- ❖ Luokitellaan sanoja muodon ja merkityksen perusteella
- ❖ Keskustellaan tekstien sisällöistä ja niiden merkityksistä: kirjallisuuden peruskäsitteet, mielipiteen ilmaiseminen ja perustelu
- ❖ Tutustutaan erilaisiin lausetyyppeihin
- ❖ Pohditaan oppilaan kanssa sanojen ja kielikuvien ja synonyymien merkityksiä
- ❖ Harjoitellaan kuvien ja otsikoiden avulla ennakoivaa lukemista

S3 Tekstien tuottaminen

- ❖ Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista sekä siistiä ja selkeää käsialaa sekä muistiinpanotekniikkaa
- ❖ Harjoitellaan näppäintaitoja
- ❖ Havainnoidaan ja harjoitellaan yleiskielen normeja
- ❖ Suunnitellaan ja tuotetaan erilaisia tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä: kuvaileva teksti, kertova teksti, tietoteksti ja kuvateksti.
- ❖ Tarkastellaan ja arvioidaan omia tekstejä sekä kehitetään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- ❖ Tutustutaan erilaisiin fraaseihin ja sanontoihin, oppii synonyymeja
- ❖ Tutustutaan satuihin, loruihin, erilaisiin kertomuksiin ja leikkeihin
- ❖ Ohjataan oppilasta valitsemaan monenlaista kielitaidolleen sopivaa luetavaa: kaunokirjallisuus, tietotekstit, mediatekstit.
- ❖ Ohjataan oppilasta jakamaan lukukokemuksiaan

- ❖ Tutustutaan lasten- ja nuortenkulttuuriin
- ❖ Tutustutaan ja harjoitellaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua

S5 Kielenkäyttö kaiken oppimisen tukena

- ❖ Innostetaan oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja -oppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita
- ❖ Oppilas havainnoi itseään kielenkäyttäjänä ja arvioi omaa kielen oppimistaan
- ❖ Oppilas harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa ja oppimisessa
- ❖ Kannustetaan ja ohjataan oppilasta itseohjautuvaan työskentelyyn

Vuosiluokka 6

Keskeiset tavoitteet ja sisältöalueet

T 1 – T 3

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- ❖ Oppilas osallistuu oman luokan tai kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan
- ❖ Oppilas oppii suullisiin esitystilanteisiin sopivia ilmaisukeinoja
- ❖ Oppilas rohkaistuu toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- ❖ Oppilas harjaantuu käyttämään yhteisöllisiä työtapoja ja draamatyöskentelyä

S2 Tekstien tulkitseminen

- ❖ Ohjataan oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan
- ❖ Ohjataan oppilasta monenlaisten tekstien lukemisessa ja tiedonhaussa
- ❖ Ohjataan oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarastoaan
- ❖ Tutustutaan verbin taipumiseen persoona- ja aikamuodoissa sekä tapaluo-
kissa
- ❖ Luokitellaan sanoja muodon ja merkityksen perusteella
- ❖ Keskustellaan tekstien sisällöistä ja niiden merkityksistä: kirjallisuuden
peruskäsitteet, mielipiteen ilmaiseminen ja perustelu
- ❖ Havainnoidaan tekstien jäsentelyä ja kappalejakoja
- ❖ Tutkitaan erilaisia lausetyyppejä

S3 Tekstien tuottaminen

- ❖ Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista sekä siistiä ja selkeää käsialaa sekä
muistiinpanotekniikkaa
- ❖ Harjoitellaan näppäintaitoja

- ❖ Havainnoidaan ja harjoitellaan yleiskielen normeja ja syvennetään erilaisten lauserakenteiden hallintaa
- ❖ Harjoitellaan tekstin jäsentelyä ja kappalejakoa
- ❖ Suunnitellaan ja tuotetaan erilaisia tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä: kuvaileva teksti, kertova teksti, tietoteksti ja kuvateksti.
- ❖ Tarkastellaan ja arvioidaan omia tekstejä sekä kehitetään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta
- ❖ Ohjataan oppilasta prosessoimaan omaa tekstiään palautteen perusteella

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- ❖ Tutustutaan erilaisiin fraaseihin ja sanontoihin, oppii synonyymeja
- ❖ Tutustutaan satuihin, loruihin, erilaisiin kertomuksiin ja leikkeihin
- ❖ Ohjataan oppilasta valitsemaan monenlaista kielitaidolleen sopivaa luettavaa: kaunokirjallisuus, tietotekstit, mediatekstit.
- ❖ Ohjataan oppilasta jakamaan lukukokemuksiaan
- ❖ Tutustutaan lasten- ja nuortenkulttuuriin
- ❖ Harjoitellaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua

S5 Kielenkäyttö kaiken oppimisen tukena

- ❖ Innostetaan oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja -oppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita
- ❖ Oppilas havainnoi itseään kielenkäyttäjänä ja arvioi omaa kielen oppimistaan
- ❖ Oppilas harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa ja oppimisessa
- ❖ Kannustetaan ja ohjataan oppilasta itseohjautuvaan työskentelyyn

Vuosiluokat 7-9

Opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja sekä monilukutaitoa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen. Tavoitteena on, että viimeistään perusopetuksen päättövaiheessa oppilas pystyy lukemaan kielitaitoaan vastaavan kaunokirjallisen kokonaisteoksen ja kertomaan lukemastaan.

Vuosiluokka 7

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- ❖ Vahvistetaan vuorovaikutustaitoja keskustellen erilaisista aiheista ja teksteistä
- ❖ Vahvistetaan ja kannustetaan kehittämään esiintymis- ja ilmaisutaitoja
- ❖ Havainnoidaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua

S2 Tekstien tulkitseminen

- ❖ Ohjataan oppilasta vahvistamaan tekstien luku- ja tulkintataitoa
- ❖ Ohjataan oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarastoaan
- ❖ Ohjataan oppilasta lukemaan ja havainnoimaan erilaisia tekstejä ja niiden piirteitä: fakta ja fiktio, kaunokirjallisuuden pääläjit
- ❖ Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista
- ❖ Ohjataan itsenäiseen tiedonhakuun ja lähteiden tarkasteluun

S3 Tekstien tuottaminen

- ❖ Ohjataan oppilasta tuottamaan sujuvaa ja helposti luettavaa tekstiä
- ❖ Havainnoidaan ja harjoitellaan yleiskielen normeja ja syvennetään erilaisten lauserakenteiden hallintaa sekä ajan ilmaisumuotojen käyttöä
- ❖ Vahvistetaan tekstinkäsittelytaitoja ja erilaisten tietolähteiden käyttöä
- ❖ Harjoitellaan tekstin suunnittelua, jäsentelyä ja kappalejakoja sekä tekstin muokkaamista palautteen perusteella
- ❖ Harjoitellaan erilaisten tekstien tuottamista: fiktiiviset tekstit
- ❖ Ohjataan oppilasta lähteiden käyttämisessä ja merkitsemisessä

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- ❖ Havainnoidaan oppilaan kanssa kielen ilmiöitä, esimerkiksi sloganeita, hokemia ja sanontoja
- ❖ Innostetaan oppilasta tutustumaan kirjallisuuden päälajeihin ja etsimään itseään kiinnostavaa luettavaa
- ❖ Ohjataan tutustumaan elokuvaan, teatteriin tai mediakulttuuriin

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

- ❖ Autetaan oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja -oppijana
- ❖ Oppilas havainnoi itseään kielenkäyttäjänä ja arvioi omaa kielen oppimistaan
- ❖ Oppilas harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa ja oppimisessa
- ❖ Kannustetaan ja ohjataan oppilasta itseohjautuvaan työskentelyyn ja oman työskentelyn suunnitteluun ja arviointiin itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä

Vuosiluokka 8

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- ❖ Vahvistetaan vuorovaikutustaitoja keskustellen erilaisista aiheista ja teksteistä
- ❖ Vahvistetaan ja kannustetaan kehittämään esiintymis- ja ilmaisutaitoja
- ❖ Havainnoidaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua
- ❖ Harjoitellaan mielipiteen ilmaisua ja perustelua
- ❖ Harjoitellaan vaikuttavan puheen pitämistä

S2 Tekstien tulkitseminen

- ❖ Ohjataan oppilasta vahvistamaan tekstien luku- ja tulkintataitoa
- ❖ Ohjataan oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarastoaan
- ❖ Ohjataan oppilasta lukemaan ja havainnoimaan erilaisia tekstejä ja niiden piirteitä: kaunokirjallisuuden genret
- ❖ Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista
- ❖ Ohjataan itsenäiseen tiedonhakuun ja lähteiden kriittiseen tarkasteluun
- ❖ Ohjataan oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä: median tekstilajit

S3 Tekstien tuottaminen

- ❖ Ohjataan oppilasta tuottamaan sujuvaa ja helposti luettavaa tekstiä
- ❖ Havainnoidaan ja harjoitellaan yleiskielen normeja ja syvennetään erilaisten lauserakenteiden hallintaa: lauseenjäsennys, lauseke, modukset
- ❖ Vahvistetaan tekstinkäsittelytaitoja ja erilaisten tietolähteiden käyttöä
- ❖ Harjoitellaan tekstin suunnittelua, jäsentelyä ja kappalejakoa sekä tekstin muokkaamista palautteen perusteella
- ❖ Harjoitellaan erilaisten tekstien tuottamista: kaunokirjallisuuden lajit
- ❖ Ohjataan oppilasta lähteiden käyttämisessä ja merkitsemisessä
- ❖ Ohjataan oppilasta kirjalliseen mielipiteen ilmaisuun ja perustelemiseen
- ❖ Ohjataan oppilasta tuottamaan erilaisia mediatekstejä

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- ❖ Havainnoidaan oppilaan kanssa kielen ilmiöitä, esimerkiksi sloganeita, hokemia ja sanontoja
- ❖ Innostetaan oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin ja etsimään itseään kiinnostavaa luettavaa
- ❖ Ohjataan tutustumaan elokuvaan, teatteriin tai mediakulttuuriin
- ❖ Ohjataan oppilasta mediakriittisyyteen

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

- ❖ Autetaan oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja -oppijana
- ❖ Oppilas havainnoi itseään kielenkäyttäjänä ja arvioi omaa kielen oppimistaan
- ❖ Oppilas harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa ja oppimisessa
- ❖ Kannustetaan ja ohjataan oppilasta itseohjautuvaan työskentelyyn ja oman työskentelyn suunnitteluun ja arviointiin itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä

Vuosiluokka 9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- ❖ Vahvistetaan vuorovaikutustaitoja keskustellen erilaisista aiheista ja teksteistä
- ❖ Vahvistetaan ja kannustetaan kehittämään esiintymis- ja ilmaisutaitoja
- ❖ Havainnoidaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua
- ❖ Harjoitellaan mielipiteen ilmaisua ja perustelua
- ❖ Ohjataan tilannepuheen suunnitteluun ja pitämiseen
- ❖ Ohjataan keskustelemaan kirjallisuudesta

S2 Tekstien tulkitseminen

- ❖ Ohjataan oppilasta vahvistamaan tekstien luku- ja tulkintataitoa
- ❖ Ohjataan oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarastoaan
- ❖ Ohjataan oppilasta lukemaan ja havainnoimaan erilaisia tekstejä ja niiden piirteitä: opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisiä tekstejä
- ❖ Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista
- ❖ Ohjataan itsenäiseen tiedonhakuun ja lähteiden kriittiseen tarkasteluun
- ❖ Ohjataan oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä

S3 Tekstien tuottaminen

- ❖ Ohjataan oppilasta tuottamaan sujuvaa ja helposti luettavaa tekstiä
- ❖ Havainnoidaan ja harjoitellaan yleiskielen normeja ja syvennetään erilaisten lauserakenteiden hallintaa: kielitiedon kertausta tekstin tuottamisessa
- ❖ Vahvistetaan tekstinkäsittelytaitoja ja erilaisten tietolähteiden käyttöä
- ❖ Harjoitellaan tekstin suunnittelua, jäsentelyä ja kappalejakoja sekä tekstin muokkaamista palautteen perusteella
- ❖ Harjoitellaan erilaisten tekstien tuottamista
- ❖ Ohjataan oppilasta lähteiden käyttämisessä ja merkitsemisessä
- ❖ Ohjataan oppilasta kirjalliseen mielipiteen ilmaisuun ja perustelemiseen
- ❖ Harjoitellaan aineistopohjaisen ja pohtivan tekstin kirjoittamista
- ❖ Ohjataan oppilasta asiointitekstien laatimiseen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- ❖ Havainnoidaan oppilaan kanssa kielen ilmiöitä
- ❖ Innostetaan oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin ja etsimään itseään kiinnostavaa luettavaa
- ❖ Ohjataan tutustumaan elokuvaan, teatteriin tai mediakulttuuriin
- ❖ Ohjataan oppilasta mediakriittisyyteen
- ❖ Tutustutaan suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin
- ❖ Ohjataan oppilasta vertailemaan suomea muihin tuntemiinsa kieliin
- ❖ Ohjataan oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään tutustumalla suomalaisen kirjallisuuteen ja sen historiaan
- ❖ Tutustutaan oppilaan kanssa kulttuurien samankaltaisuuksiin

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

- ❖ Autetaan oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja -oppijana
- ❖ Oppilas havainnoi itseään kielenkäyttäjänä ja arvioi omaa kielen oppimistaan
- ❖ Oppilas harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa ja oppimisessa
- ❖ Kannustetaan ja ohjataan oppilasta itseohjautuvaan työskentelyyn ja oman työskentelyn suunnitteluun ja arviointiin itsenäisesti ja ryhmän jäsenen

16.2 A1 –kieli ENGLANTI

Hämeenlinnassa oppilaat aloittavat ensimmäisenä vieraana kielenä (A1) englannin opiskelun viimeistään 3.luokalla. Vieras kieli avaa oppilaille oven maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja kasvattaa oppilaita kielitietoisuuteen. Kouluja kannustetaan sisällyttämään englantia myös ns. kielisuihkuina alkuopetuksen koulupäiviin ja tarjoamaan englannin opetusta pienimmille kielikerhojen muodossa.

Englantia opiskellaan alusta lähtien kannustaen oppilaita käyttämään rohkeasti kehittyvää kielitaitoaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Viestinällisyyttä, pelillisyyttä, leikinomaisuutta, draamaa ja kulttuuritaitoja korostetaan koko peruskoulun ajan. Oppilasta ohjataan asettamaan omia oppimistavoitteita ja arvioimaan edistymistään, esim. käyttämällä [Eurooppalaista kielisalkkua](#). Tärkeää on, että oppilaalle kehittyy myönteinen minäkuva kielenoppijana ja hän rohkaistuu opiskelemaan muitakin kieliä.

Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia viestintäkanavia ja -välineitä kielialueeseen, sen kulttuuriin ja väestöön tutustumiseksi sekä autenttisuuden lisäämiseksi opetus-tilanteessa. Vieraan kielen osaaminen kehittää oppilaan kulttuurienvälistä toimintakykyä ja kykyä työskennellä monikulttuurisessa maailmassa. Oppilaille pyritään tarjoamaan mahdollisuuksia kansainväliseen verkostoitumiseen ja yhteistyöhön. TVT:tä hyödynnetään monipuolisen kielitaidon ja viestintätaitojen harjaannuttamiseksi.

Sisällöissä liikutaan lapsen ja nuoren omaan elämänpiiriin liittyvissä aiheissa ja tutustutaan elämään ja toimintaan erilaisissa englanninkielisissä ympäristöissä. Sisällöt syvenevät asteittain kielitaidon karttuessa ja aihealueiden suunnittelussa otetaan huomioon lapsen ja nuoren omat kiinnostuksen kohteet. Englannin kielen asema globaalien viestintävälineiden tarjoama oppilaille mahdollisuuksia laajentaa tiedonhakukäytännönsä kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on turvata oppilaalle englannin kielessä riittävät tiedot ja valmiudet jatko-opintoihin.

Tässä osiossa valtakunnallisen OPS:n perusteiden tavoitteet (vuosiluokat 3-6: T1-11, vuosiluokat 7-9: T1-10) on kirjattu lukujen alkuun. Tavoitteet ja sisällöt noudattavat valtakunnallisia perusteita, mutta ne on jaettu vuosiluokille Hämeenlinnan tuntijaon mukaisesti.

Opetushallituksen tukimateriaalit opetuksen suunnittelun tueksi löytyvät [Opetushallituksen sivuilta](#). Sieltä löytyvät myös *taitotasoasteikot* arvioinnin perustaksi.

1.-2.LUOKKA

Kouluja kannustetaan kielitietoisuuden herättelyyn ja vieraiden kielten sisällyttämiseen alkuopetuksen arkeen leikinomaisesti kielisuihkujen ja kielikerhojen muodossa. Koulu voi halutessaan myös varhentaa muilla järjestelyillä vieraan kielen opiskelun aloittamista. Alkuopetuksen kieltenopiskelun lähtökohtana on

- ❖ tutustua omaan ja luokkakavereiden kieli- ja kulttuuritaustaan
- ❖ kuunnella eri kieliä ja katsella eri tapoja kirjoittaa (esim. symbolit, merkit, kuvalliset opasteet, eri kielet)
- ❖ keskustella oppilaiden vieraisiin kieliin liittyvistä kokemuksista
- ❖ pohtia, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän
- ❖ havainnoida englannin kieltä omassa ympäristössä (kodissa, vaatteissa, jne.)
- ❖ tehdä havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen; oman äidinkielen kanssa samalta kuulostavien sanojen tunnistaminen
- ❖ tuoda esille oppilaiden koulun ulkopuolella opittua kielitaitoa luokkatilanteissa

Englannin opiskelu aloitetaan harjoittelemalla oppimaan yhdessä vierasta kieltä myönteisessä vuorovaikutuksessa toimien. Kieltä opitaan leikkien, laulujen, lorujen, pienten havainnollisten tarinoiden ja toiminnan yhteydessä. Opetuksessa luodaan kannustava ja myönteinen kielellinen ilmapiiri, jossa kieltä opitaan monenlaisia oppimistapoja ja välineitä käyttäen. Sanojen ja sanontojen runsaalla toistamisella sekä rohkealla kielen käyttämisellä opitaan nimeämään ja painamaan muistiin jokapäiväiseen elämään liittyvää yksinkertaista perussanastoa. Puheeseen reagointia harjoitellaan toistuvissa luokkatilanteissa.

TAVOITTEET, 1.-2.luokka

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ilman arvottavia ennakko-oletuksia

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä

2. Kielenopiskelutaidot

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

3. Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

SISÄLLÖT, 1.-2. luokka

- ❖ harjoitellaan kuulemaan ja puhumaan yksinkertaista englantia ikätasoon sopivista aihepiireistä
- ❖ harjoitellaan toimimaan yksinkertaisten englanninkielisten ohjeiden mukaan (luokkakieli)
- ❖ harjoitellaan keskeisiä englannin kohteliaisuusfraaseja, jotka liittyvät esim. tervehtimiseen pyytämiseen, anteeksipyyntöön, jne.
- ❖ harjoitellaan kertomaan joitakin asioita itsestä englanniksi
- ❖ harjoitellaan esittämään lyhyitä ohjattuja keskusteluja
- ❖ luku- ja kirjoitustaidon kehittyessä opitaan vähitellen tunnistamaan tuttua sanastoa myös kirjoitettuna
- ❖ oppilaan ääntämistä ohjataan ääntämisen perussääntöjen mukaiseksi tavoitteena hyvä ymmärrettävyys ja viestin välittyminen tarvittaessa eleisiin ja ilmeisiin tukeutuen

3.LUOKKA

Englantia opiskellaan Hämeenlinnassa 3.luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Opiskelun alkaessa on tärkeää, että oppilasta ohjataan arvostamaan maailman kielellistä rikkautta ja ymmärtämään, miksi kielten opiskelu on tärkeää. Kieliä aktivoidaan havaitsemaan ja vertaamaan ympäristössä, mediassa tuoteselosteissa ja matkustettaessa. Ensimmäisenä vieraana kielenä monipuolisten työtapojen, yhdessä oppimisen ja myönteisten kielenopimiskokemusten merkitys korostuu. Kieltä käytetään heti alusta lähtien vuorovaikutteisessa opiskeluilmapiirissä rohkeasti ja ilman virheiden pelkoa. Sanat ja sanonnat otetaan heti käyttöön ja toistetaan niitä erilaisissa yhteyksissä. Kehittyvää kielitaitoa kannustetaan käyttämään koulussa ja koulun ulkopuolella.

Englannin opiskelun alussa painottuvat leikinomaisuus, havainnollisuus, draamallisuus ja pelillisuus, joilla motivoidaan oppilaita heti alusta lähtien osallistumaan ja toimimaan rohkeasti uuden kielen kanssa. Luokkatilanteissa hyödynnetään koulun ulkopuolella opittua kielitaitoa, esim. pääteltäessä sanojen merkityksiä. Oppilas harjoittelee erilaisia tekniikoita helpottamaan sanojen muistiin painamista ja kokeilee erilaisia työtapoja ja välineitä. Heti alusta lähtien on tärkeää, että oppilas oppii asettamaan omia pienimuotoisia tavoitteita ja arvioimaan omaa edistymistä. Kielen ohella tutustutaan englanninkielisten maiden kulttuuri- ja perinneasioihin.

Kolmannen luokan keväällä Hämeenlinnan alakouluissa oppilaita rohkaistaan opiskelemaan myös muita koulussa opetettavia kieliä:

- ❖ oppilaalle tarjotaan mahdollisuus tutustua koulussa opetettaviin A2 -kieliin kielimaistelujen, teemapäivien, [tmv. toiminnan kautta](#).
- ❖ oppilasta kannustetaan rohkeasti valitsemaan koulun tarjoamia A2 -kieliä
- ❖ 3.-luokan oppilaiden vanhemmille järjestetään A2-kielen opiskelumahdollisuuksista kieli-infoilta ja heitä tiedotetaan asiasta riittävän ajoissa ennen kielivalintoja

TAVOITTEET, 3.luokka

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin aseman globaalien viestinnän kielenä

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ilman arvottavia ennakko-oletuksia

2. Kielenopiskelutaidot

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

3. Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita ja tuottaa tekstejä

HUOM! teksti= puhuttu ja kirjoitettu teksti

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

SISÄLLÖT, 3.luokka

- ❖ harjoitellaan puhumaan, ymmärtämään, lukemaan ja kirjoittamaan yksinkertaista englantia omaan elämänpiiriin liittyvistä, jokapäiväisistä ja itselle merkityksellisistä aiheista minä-muodossa: perusasioiden kertominen itsestä ja lähipiiristä

- ❖ kielikasvatusta tutustuen kielten moninaisuuteen, sukulaisuuteen ja joihinkin englanninkielisten maiden kulttuuriperinteisiin (esim. St Patrick's Day, Valentine's Day, englantilainen joulukuukuu)
- ❖ oman luokan ja koulun oppilaiden kulttuurien moninaisuuteen tutustuminen
- ❖ omien kielikokemuksien pohtiminen osana itsearviointia
- ❖ opetellaan erilaisia arkisia viestintätilanteita
- ❖ opitaan toimimaan yksinkertaisen englannin luokkakielen ohjeiden mukaisesti
- ❖ opitaan reagoimaan suullisesti harjoitelluissa, usein toistuvissa puhetilanteissa
- ❖ työskennellään sallivassa myönteisessä opiskeluympäristössä, jossa tärkeintä on viestin välittyminen
- ❖ arvostavan kielenkäytön omaksuminen, esim. tervehtimiskulttuuri, pyytäminen, antaminen, anteeksi pyytäminen, jne.
- ❖ opetellaan tehokkaita kieltenopiskelutaitoja tavoitteena omien oppimistapojen tunnistaminen ja vahventaminen
- ❖ harjoitellaan käyttämään englannin tulkitsemiseen ja tuottamiseen käytettäviä apuvälineitä, esim. oppikirjan sanastoja, rakenneosioita ja sähköisiä oppimisympäristöjä
- ❖ opetellaan erilaisia sanojen muistiinpainamistekniikoita
- ❖ opitaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta
- ❖ havainnoidaan ja harjoitellaan tunnistamaan foneettisen tarkekirjoituksen merkit
- ❖ harjoitellaan ääntämistä, puherytmiä ja intonaatiota
- ❖ oppilaan ääntämistä ohjataan ääntämisen perussääntöjen mukaiseksi tavoitteena hyvä ymmärrettävyys ja viestin välittyminen tarvittaessa eleisiin ja ilmeisiin tukeutuen

4. LUOKKA

Englantia opiskellaan Hämeenlinnassa 4.luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Kielitaidon eri osa-alueita vahvennetaan monipuolisia työskentelytapoja ja välineitä käyttäen ja rohkeiden oppilaita käyttämään kieltä aktiivisesti erilaisissa sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilaita tuetaan löytämään itselle parhaiten sopivia tapoja oppia kieltä ja ottamaan vähitellen vastuuta omasta oppimisestaan. Omien kieltenopiskelutavoitteiden ja -tapojen arvioimisen tueksi voidaan käyttää esim. [Eurooppalaista kielisalkkua](#). Myönteisellä opiskeluympäristöllä motivoitetaan käyttämään kieltä rohkeasti vaativammassakin kielenkäyttötilanteissa. Oppilaiden osallisuutta tuetaan valitsemalla yhdessä heidän kanssaan ikätasoon sopivia, oppilaita kiinnostavia aiheita. Kieli- ja kulttuuriasioiden tuntemusta vahvennetaan ja kiinnitetään ikätasoon sopivalla tavalla huomiota englannin kielen maantieteelliseen laajuuteen.

TAVOITTEET, 4. luokka

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin aseman globaalin viestinnän kielenä

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ilman arvottavia ennako-oletuksia

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä

2. Kielenopiskelutaidot

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

3. Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita ja tuottaa tekstejä HUOM! teksti= puhuttu ja kirjoitettu teksti

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

SISÄLLÖT, 4. luokka

- ❖ kerrataan ja vahvennetaan 3.luokalla opittuja asioita
- ❖ syvennetään oppilaalle tuttuihin aihepiireihin liittyviä arvostavia kielenkäyttötilanteita
- ❖ aihepiirit liikkuvat oppilaan jokapäiväisessä elämässä ja lähipiirissä laajentuen minä-muodosta hän ja me -muotoon: perhe, ystävät, koulu, harrastukset, vapaa-ajan vietto, lemmikit, muut oppilaita kiinnostavat aiheet
- ❖ tutustutaan elämään ja toimintaan englanninkielisessä ympäristössä
- ❖ tutustutaan yleisellä, ikätasoon sopivalla tasolla englannin kielen maantieteelliseen laajuuteen
- ❖ vahvennetaan oppilaan tietämystä englanninkielisten maiden kulttuuri- ja perinneasioista (esim. englantilaiset perinnejuhlat)
- ❖ Opitaan vaihtamaan ajatuksia ja tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa puheen, ymmärtäen, lukien ja kirjoittaen englantia. Oppilaille annetaan mahdollisuus harjoitella myös vaativampia kielenkäyttötilanteita.
- ❖ vahvennetaan tiedonhakuun käytettävien apuvälineiden käyttöä ja hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä

- ❖ hyödynnetään koulun ulkopuolella opittua kielitaitoa luokkatilanteissa
- ❖ harjoitellaan kuuntelemaan ja lukemaan erilaisia tekstejä, myös itselle merkityksellisistä aihepiireistä
- ❖ sanastoa ja rakenteita harjoitellaan monenlaisten tekstien yhteydessä (haastattelut, näytelmät, ...)
- ❖ englannin ääntämisen perussääntöjä harjoitellaan runsaasti mahdollisimman luontevan ääntämisen ja puherytmin oppimiseksi
- ❖ englannin oikeinkirjoitukseen kiinnitetään yhä vahvemmin huomiota

5. LUOKKA

Englantia opiskellaan Hämeenlinnassa 5.luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Pääpaino on edelleen viestinnällisyydessä, jossa harjoitellaan yhä vaativampia kielenkäyttötilanteita ja keskustelun ylläpitämisen keinoja. Aiemmin opittuja perusasioita kerrataan ja vahvistetaan samalla kun monipuolistetaan lauserakenteita ja lisätään omaa tuottamista. Opetellaan tehokkaita kieltenopiskelutaitoja tavoitteena omien oppimistapojen tunnistaminen ja vahventaminen. Oppilasta ohjataan työskentelemään tavoitteellisesti yksin ja yhdessä muiden kanssa erilaisia työmuotoja ja välineitä kokeillen. Vastuunotto omasta oppimisesta vahventuu.

Harjoitellaan itseä kiinnostavan ja omaa oppimista edistävän aineiston löytämistä. Tavoitteena on, että oppilas pystyy kertomaan itselle tärkeistä jokapäiväisistä asioista ja kiinnostuksen kohteista. Opetuksessa huomioidaan monipuolisesti tekstin tuottamiseen käytettävien apuvälineiden käytön harjoittelu. Kotikansainvälisyyttä hyödyntämällä rikastetaan opetuksen arkea. Kansainvälisiä kontakteja tarjotaan mahdollisuuksien mukaan.

TAVOITTEET, 5.luokka

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin aseman globaalin viestinnän kielenä

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ilman arvottavia ennakko-oletuksia

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa

2. Kielenopiskelutaidot

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

3. Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita ja tuottaa tekstejä

T11 tarjota oppilaille mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

SISÄLLÖT, 5.luokka

- ❖ pohditaan, missä englantia puhutaan ja mikä on englannin kielen asema maailman kielten joukossa globaalien viestinnän välineenä
- ❖ havainnoidaan aktiivisesti englannin kieltä ympäristössä, tuoteselosteissa, mediassa ja matkustaessa
- ❖ työskennellään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja kehitetään oppilaan valmiuksia elinikäisenä kielenoppijana
- ❖ harjoitellaan taitoa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja -tapojaan, esim. käyttämällä [Eurooppalaista kielisalkkua](#) ja huomioidaan oppilaan omien vieraan kielen kohtaamiskokemusten pohdinta osana itsearviointia
- ❖ harjoitellaan kertomaan itselle tärkeistä jokapäiväisistä asioista
- ❖ harjoitellaan taitoa ylläpitää keskustelua viestintätilanteessa soveltaen viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässä
- ❖ vahvennetaan arvostavaa kielenkäyttöä, esim. kohteliaisuusmuodot, tilanteeseen sopivat sanavalinnat tms.
- ❖ harjoitellaan tunteiden ja mielipiteiden ilmaisemista yksinkertaisin lausein
- ❖ annetaan mahdollisuus harjoitella myös vaativampia kielenkäyttötilanteita
- ❖ vahvennetaan taitoa käyttää esim. oppikirjan sanastoja, rakenneosoita, sanakirjaa ja/tai nettiä työskentelyn apuna ja työskennellään sähköisissä oppimisympäristöissä
- ❖ käytetään erilaisia tekstejä keskeisen sanaston ja rakenteiden harjoitteluun
- ❖ opitaan havaitsemaan tuttua sanastoa ja päättelemään tekstin sisältöä asiayhteyden tukena
- ❖ keskeisiä aihepiirejä ovat mm. minä, me ja maailma
- ❖ tutustutaan elämään ja toimintaan englanninkielisessä ympäristössä
- ❖ harjoitellaan löytämään englanninkielistä aineistoa eri lähteitä ja välineitä käyttäen
- ❖ oppilas hallitsee helposti ennakoitava perussanaston ja keskeisimpiä rakenteita

- ❖ sanastoa ja rakenteita harjoitellaan monenlaisten tekstien (näytelmät, haastattelut, sanoitukset, jne.) yhteydessä
- ❖ sovelletaan ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa
- ❖ ääntäminen vahventuu; sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota harjoitellaan runsaasti

6. LUOKKA

Englantia opiskellaan Hämeenlinnassa 6.luokalla kolme vuosiviikkotuntia. Oppilaita kannustetaan yhä vahvemmin omien oppimistavoitteiden asettamiseen ja harjoitellaan oman oppimisen edistymisen arviointia. Oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä tuetaan hyödyntämällä kaikkea oppilaan kielipääomaa opiskelun tukena. Oppilaan motivaatiota ylläpidetään monipuolisilla työskentelytavoilla ja tukemalla hänen omia vahvuuksiaan kielenoppijana. Sisältöjä suunnitellaan myös yhdessä oppilaiden kanssa huomioiden heidän omia kiinnostuksen kohteitaan. Yläkouluun siirtymistä tuetaan vahventamalla perussanaston ja -rakenteiden hallintaa. On tärkeää, että oppilas on yläkouluun siirryttyessä löytänyt omia tapoja ja oman tahtinsa oppia kieltä. Englannin tuottamisen määrä kasvaa ja rakenteet monipuolistuvat. Oppilasta kannustetaan käyttämään englannin kieltä monipuolisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Kotikansainvälisyyden mahdollisuuksia ja kansainvälisiä kontakteja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan.

TAVOITTEET, 6.luokka

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin aseman globaalin viestinnän kielenä

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ilman arvottavia ennakko-oletuksia

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa

2. Kielenopiskelutaidot

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

3. Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita tekstejä

HUOM! teksti= puhuttu ja kirjoitettu teksti

T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita

5. Kehittyvä kielitaito: taito tuottaa tekstejä

HUOM! teksti= puhuttu ja kirjoitettu teksti

T11 tarjota oppilaille mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

SISÄLLÖT, 6.luokka

- ❖ opitaan ymmärtämään, tunnistamaan ja arvostamaan englannin kielen moninaisuutta
- ❖ esim. kuunnellaan eri maiden englannin kieltä
- ❖ tutustutaan englanninkielisten maiden maantieteeseen, kulttuuriin ja perinteisiin eri oppiaineiden yhteydessä
- ❖ harjoitellaan hyödyntämään kaikkea opittua kielitaitoa sanojen merkitysten päätelyyn
- ❖ kielten sanastollisten yhtäläisyyksien vertaaminen ja sanojen merkityksien päätely
- ❖ eri kielten yhtäläisyyksien huomioiminen ja sukulaiskieliin tutustuminen
- ❖ harjoitellaan tehokkaita kieltenopiskelutaitoja tavoitteena omien oppimistapojen tunnistaminen ja vahventaminen
- ❖ vahvennetaan taitoa työskennellä tavoitteellisesti yksin ja yhdessä muiden kanssa erilaisia työmuotoja ja välineitä kokeillen
- ❖ vahvennetaan vastuunottoa omasta oppimisesta
- ❖ harjoitellaan arvioimaan omia kieltenopiskelutavoitteita ja -tapoja, esim. käyttämällä [Eurooppalaista kielisalkkua](#).
- ❖ harjoitellaan monipuolisesti tekstin tuottamiseen tarvittavia apuvälineitä,
  - esim. sanakirja, netin käännösohjelmat, sähköisissä oppimisympäristöissä työskentely
- ❖ työskennellään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja kehitetään valmiuksia elinikäisenä kielenoppijana
- ❖ harjoitellaan löytämään itseä kiinnostavaa ja omaa oppimista edistävää aineistoa esim. verkosta ja kirjastosta
- ❖ opitaan havaitsemaan tuttua sanastoa ja päättelemään tekstin sisältöä asiayhteyden tukemana
- ❖ harjoitellaan kuuntelemaan ja lukemaan vaatimustasoltaan erilaisia tekstejä

- ❖ vahvistetaan perussanaston ja keskeisimpien rakenteiden hallintaa
- ❖ sanastoa ja rakenteita harjoitellaan monenlaisten tekstien (näytelmät, haastattelut, sanoitukset, jne.) yhteydessä
- ❖ keskeisiä aihepiirejä ovat mm. minä, me ja maailma
- ❖ tutustutaan elämään ja toimintaan englanninkielisessä ympäristössä
- ❖ valitaan myös yhdessä oppilaita kiinnostavia, ikätasoon sopivia aiheita
- ❖ tekstien valinnassa otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin viestinnän välineenä, esim. eri oppiaineita hyödyntäen
- ❖ omalle ikäryhmälle sopivien viestien lisäksi tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella myös vaativampia kielenkäyttötilanteita
- ❖ opitaan kertomaan itselle tärkeistä jokapäiväisistä asioista
- ❖ oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri: minä, me ja maailma sekä erilaiset kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaiset aiheet oppilaiden valinnan mukaan
- ❖ syvennetään tunteiden ja mielipiteiden ilmaisemiseen liittyvää kielenkäyttöä
- ❖ oppilas osaa jo jonkin verran ylläpitää viestintätilanteessa keskustelua soveltaen viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään
- ❖ vahvennetaan arvostavaa kielenkäyttöä, esim. kohteliaisuusmuodot, tilanteeseen sopivat sanavalinnat tms.
- ❖ sovelletaan ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa
- ❖ ääntäminen vahventuu; sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota harjoitellaan runsaasti
- ❖ 6. luokan päätteeksi hyvän osaamisen taitotaso A2.1

7.LUOKKA

Englantia opiskellaan Hämeenlinnassa 7.luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Yläkouluun siirryttäessä oppilaan vastuu opiskella kieltä kotona omatoimisesti lisääntyy. Oppilasta kannustetaan tiedostamaan elämänpiirissä esiintyvän englanninkielen runsaus ja laajentamaan aktiivisesti omaa kielitaitoaan. Yhdessä oppiminen, työskentely erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja vastuun ottaminen omasta oppimisesta ovat keskeisessä asemassa. Tiedonhankintataitoja vahvennetaan. Opetuksessa käytetään erilaisia opiskelu-strategioita, materiaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja motivoivalla tavalla kannustaen oppilaita itsenäiseen työskentelyyn. Iloa, leikillisyyttä ja luovuutta sisällytetään toiminnallisuuden muodossa kielten tunneille. Englantia käytetään aina, kun se on mahdollista. Kotikansainvälisyyden avulla tutustutaan monikielisyteen ja -kulttuurisuuteen ja harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan kansainvälistä yhteydenpitoa.

Oppilaan ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä työelämässä avarretaan ja oppilasta kannustetaan rohkeasti valitsemaan koulun tarjoamia B2-kieliä.

- ❖ oppilaalle tarjotaan mahdollisuus tutustua koulussa opetettaviin B-kieliin
- ❖ [eri kielten valintamateriaaleja.](#)

- ❖ oppilasta ja hänen vanhempiaan tiedotetaan kielivalintamahdollisuuksista hyvissä ajoin ennen valinnaisaineiden valintaa, esim. infotilaisuudella, tiedotteilla, tmv. tavalla

TAVOITTEET, 7.luokka

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyä

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

2. Kielenopiskelutaidot

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenoppimisen valmiuksia

3. Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä

T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä ja kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä

T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita ja tuottaa tekstejä HUOM! teksti= puhuttu ja kirjoitettu teksti

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselle merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita

T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselle merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään ääntämiseen

SISÄLLÖT, 7.luokka

- ❖ kerrataan ja vahvistetaan 6.luokalla opittuja asioita ja rohkaistaan oppilasta etsimään englanninkielisiä toimintaympäristöjä ja käyttämään kieltä rohkeasti koulussa ja koulun ulkopuolella
- ❖ suunnitellaan yhdessä lukuvuoden työskentelyä ja asetetaan tavoitteita
- ❖ harjoitellaan ja vahvistetaan itselle parhaiten soveltuvia kieltenopiskelutaitoja
- ❖ etsitään ja valitaan yksin ja yhdessä muiden kanssa omaan ikätasoonsa sopivia, itseä kiinnostavia tekstejä eri välineitä käyttäen
- ❖ vahvennetaan taitoa käyttää oppimateriaalia ja tiedonhakuvälineitä tiedon etsimiseen
- ❖ opetellaan arvioimaan tiedon luotettavuutta
- ❖ harjoitellaan sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista ja ryhmittelyä
- ❖ harjoitellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta sallivassa ilmapiirissä
- ❖ vahvistetaan taitoa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja -tapojaan ja ottaa vastuuta omasta oppimisestaan, esim. käyttämällä [Eurooppalaista kielisalkkua](#)
- ❖ työskennellään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja kehitetään valmiuksia elinikäisenä kielenoppijana
- ❖ kannustava ja myönteinen opiskeluilmapiiri
- ❖ myönteiset kokemukset vuorovaikutuksesta, kun tavoitteena on viestin välittyminen eikä tiukka oikeakielisyys
- ❖ nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä
- ❖ lisäksi oppilaiden itsensä ja yhdessä valitsemia ajankohtaisia aiheita
- ❖ vahvistetaan taitoa ylläpitää viestintätilannetta
- ❖ keskustelukumppanin huomioiminen ja viestin perillemenon varmistaminen
- ❖ kompensatioiden ja täytesanojen käytön harjoittelu
- ❖ erilaisten viestintä- ja asiointitilanteiden ja niihin liittyvien kohteliaisuusfraasien harjoittelu
- ❖ vahvennetaan taitoja käyttää englannin tulkitsemiseen ja tuottamiseen käytettäviä apuvälineitä
- ❖ harjoitellaan ymmärtämään pääasiat ja joitakin yksityiskohtia yleiskielistä sanastoa sisältävästä, selkeästi puhutusta ja kirjoitetusta tekstistä
- ❖ oppilas valitsee ja käyttää monenlaisia tekstejä, esim. kertovia, kuvaavia ja vaikeuttavia tekstejä
- ❖ oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja joitakin yksityiskohtia jokapäiväiseen elämään liittyvistä asioista käyttäen melko laajaa sanavarastoa ja rakennevalikoimaa
- ❖ vahvennetaan taitoa päätellä tekstin sisältöä asiayhteyden perusteella
- ❖ oppilas tuntee joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja
- ❖ kerrataan ja vahvistetaan ääntämisen perussäännöt sekä englannin sana- ja lausepainoon, intonaatioon ja puherytmiin liittyvät asiat

8.LUOKKA

Englantia opiskellaan Hämeenlinnassa 8.luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Kielitaidon kehittyessä oppilasta kannustetaan edelleen omien tavoitteiden asetteluun ja omaehtoiseen kielen opiskeluun erilaisissa oppimisympäristöissä myös koulun ulkopuolella. Kerataan ja vahvennetaan aiemmin opittuja perusasioita samalla kun monipuolistetaan lauserakenteita ja lisätään omaa tuottamista. Oppilaan myönteistä minäkuvausta kielenoppijana tuetaan monipuolisilla työskentelytavoilla ja erilaisilla vuorovaikutteisilla harjoituksilla. Motivoidaan oppilasta osallistumaan suunnitteluun ja kannustetaan etsimään itseä kiinnostavia tekstejä, jotka edistävät omaa oppimista. Oppilasta ohjataan käyttämään englannin kieltä rohkeasti tiedonhakuun eri yhteyksissä. Toiminnallisilla oppimistavoilla tuodaan iloa, luovuutta ja yhdessä tekemisen ilmapiiriä oppitunneille. Kotikansainvälisyyden avulla tutustutetaan oppilaita monikielisyys- ja kulttuurisuuteen. Harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

TAVOITTEET, 8.luokka

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaille valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyä

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

2. Kielenopiskelutaidot

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenoppimisen valmiuksia

3. Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä

T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä ja kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä

T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita ja tuottaa tekstejä
HUOM! teksti= puhuttu ja kirjoitettu teksti

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselle merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita

T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselle merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään ääntämiseen

SISÄLLÖT, 8.luokka

- ❖ suunnitellaan yhdessä lukuvuoden työskentelyä ja asetetaan tavoitteet
- ❖ syvennetään englanninkielisten maiden maantuntemusta ja vertailla niiden kulttuuri-, historia- ja perinneasioita
- ❖ kerrataan ja vahvistetaan perusasioiden osaamista samalla kun laajennetaan sanavarastoa, monipuolistetaan lauserakenteita ja lisätään oman tuottamisen määrää
- ❖ vahvistetaan kielitiedon käsitteiden ymmärtämistä kielenoppimisen tukena
- ❖ hyödynnetään kaikkia oppilaan osaamia kieliä sanojen ja tekstien sisältöjen päätelyssä
- ❖ kielenopiskelutaidoissa vahvennetaan
- ❖ omaehtoista opiskelua ja taitoa arvioida omaa edistymistään, esim. käyttämällä [Eurooppalaista kielisalkkua](#)
- ❖ sanastojen monipuolista käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista ja sanojen ryhmittelyä
- ❖ omaa osallistumista oppimiseen ja oppimisympäristön kannustavuuteen
- ❖ taitoa kuunnella, ymmärtää ja reagoida yleiskielisiin teksteihin
- ❖ aihepiireissä keskitytään nuorten elämään liittyviin aiheisiin ja myös eettisten asioiden pohdintaan ikäkauteen sopivalla tavalla
- ❖ lisäksi oppilaiden itsensä ja yhdessä valitsemissa ajankohtaisissa aiheissa
- ❖ vahvistetaan tapoja ilmaista omia mielipiteitä ja tunteita
- ❖ valitaan ja käytetään monenlaisia tekstejä, esim. kertovia, kuvaavia ja vaikuttavia tekstejä
- ❖ vahvistetaan hyvän ääntämisen ja keskustelun ylläpitämisen taitoja

9.LUOKKA

Englantia opiskellaan Hämeenlinnassa 9.luokalla kolme vuosiviikkotuntia. Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja, viestintävälineitä ja keinoja ylläpitää oppilaan motivaatiota edistystä kielen opiskelussa. Sisältöjä suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa huomioiden heidän omat tavoitteensa, kiinnostuksen kohteet ja suuntautuminen toisen asteen opintoihin. Omaehtoinen opiskelu, taidot hakea tietoa oppimateriaaleja ja tiedonhakuvälineitä käyttäen, sekä oman oppimisen arviointi vahvistuvat. Tutustutaan nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. TVT:n monipuolinen käyttö, verkostoituminen ja kansainväliset yhteydet (mahdollisuuksien mukaan) rikastuttavat ja tuovat autenttisuutta kielen opiskeluun. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

TAVOITTEET, 9.luokka

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyä

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

2. Kielenopiskelutaidot

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenoppimisen valmiuksia

3. Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä

T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä ja kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä

T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita ja tuottaa tekstejä

HUOM! teksti= puhuttu ja kirjoitettu teksti

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselle merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita

T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselle merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään ääntämiseen

SISÄLLÖT, 9.luokka

- ❖ suunnitellaan yhdessä lukuvuoden työskentelyä ja asetetaan tavoitteet
- ❖ tutustutaan englannin variantteihin ja pohditaan sen asemaan liittyviä ilmiöitä
- ❖ englannin kielen merkitys globaalin viestinnän välineenä
- ❖ tutustutaan kielellisten oikeuksien käsitteeseen
- ❖ aihepiireissä keskitytään nuorten laajenevaan elämänpiiriin:

- ❖ työelämään tutustuminen, jatko-opinnot ja ammatinvalinta, tulevaisuuden suunnittelu
- ❖ yhteiskunnan jäseneksi kasvaminen: kuluttaminen, kestävä kehitys, median käyttö
- ❖ lisäksi monenlaisia oppilaiden itsensä ja yhdessä valitsemia ajankohtaisia aiheita
- ❖ vahvistetaan tapoja ilmaista omia mielipiteitä ja tunteita
- ❖ harjoitellaan yhä vaativampien tekstien ymmärtämistä oppilaan taitotason ja tavoitteiden mukaan
- ❖ monipuoliset työtavat, viestintävälineet, pelillisuus ja musiikki osana motivaation ylläpitämistä
- ❖ hyödynnetään koulun ulkopuolella opittua ja koulussa opittua muiden kielten kielitaitoa luokkatilanteissa
- ❖ vahvistetaan kielitiedon käsitteiden ymmärtämistä kielenoppimisen tukena
- ❖ vahvennetaan suullisen kielenkäytön sujuvuutta
- ❖ kulttuurisidonnaiset, kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyvät ilmaukset
- ❖ luonteva, hyvä ääntäminen ja puherytmi
- ❖ keskustelun ylläpitämisen keinot
- ❖ joidenkin yleisimpien fraasien ja idiomien tunteminen
- ❖ 9.lk:n päätteeksi hyvän osaamisen taitotaso B1.1.

16.3 A2-KIELET

Hämeenlinnan alakouluissa tuetaan oppilaiden kasvua monikielisyteen kannustamalla heitä tasavertaisesti jo varhaisessa vaiheessa valitsemaan vapaaehtoisia kieliä, joiden opiskelu aloitetaan Hämeenlinnassa 4. luokalla. Koulut tarjoavat A2-kielinä eri vaihtoehtoja koulun koosta riippuen. Kielen valinta on sitova ja kieltä opiskellaan kaksi vuosi viikkotuntia/ lukuvuosi vuosiluokilla 4-9.

Vapaaehtoisen kielen opiskelu tarjoaa oppilaalle mahdollisuuden laajentaa kielitaitoaan, oppia ymmärtämään eurooppalaista kulttuuriperinnettä ja hankkia työkaluja tulevaisuutta ja työelämää varten. Tärkeää on, että oppilaalle kasvaa myönteinen kuva itsestään kielenoppijana ja hän uskaltaa rohkeasti käyttää kaikkia oppimiaan kieliä virheitä pelkäämättä. Vapaaehtoinen kieli harjoittaa oppilaan vuorovaikutustaitoja ja kielellistä päättelykykyä, sekä tukee oppilaan valmiuksia kasvaa osaksi monikulttuurista kansainvälistä yhteisöä.

Sisällöt keskittyvät lapsen ja nuoren jokapäiväisiin asioihin, lähipiiriin, kiinnostuksen kohteisiin ja käytännön kielenkäyttötilanteisiin kohdekielelle tyypillisissä toimintakulttuureissa. Saavuttamia kohdekielen perustietoja ja -taitoja oppilas voi syventää jatko-opinnoissa ja osana elinikäistä oppimista.

Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja ja hyödynnetään monipuolisesti eri viestintäkanavia. TVT:n käytöllä tuetaan kehittyvän kielitaidon monipuolistumista, oppilaan mahdollisuutta yksilölliseen etenemiseen ja tarjotaan oppilaille autenttisia kielenoppimistilanteita. Yhteisöllinen oppiminen ja oppilaiden osallisuus tavoitteiden asettelussa on tärkeää. Oman kielitaidon kehittymistä totutaan arvioimaan esim. käyttämällä [Eurooppalaista kielisalkkua](#). Kansainvälisiä kontakteja ja kotikansainvälisyyden resursseja

hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan. Kohdekieltä pyritään käyttämään mahdollisimman paljon eri yhteyksissä.

Vapaaehtoisen A2-kielen keskeyttäminen:

- ❖ A2-kieli on valintatilanteessa vapaaehtoinen, mutta valinnan tapahduttua pakollinen.
- ❖ Kielen opiskelun keskeyttäminen on mahdollista vain jos oppilaan elämäntilanteessa, terveydentilassa tai koulunkäynnissä tapahtuu oleellinen muutos, joka vaikeuttaa opiskelua.
- ❖ Keskeyttämispäätökseen vaaditaan aina aineenopettajan ja erityisopettajan lausunto. Keskeytyspäätöksen tekee rehtori.
- ❖ Oppilaalla on oikeus 9.luokalla päättää, haluaako hän A2-kielestä arvosanan vai haluaako hän arvosanan korvattavan suoritusmerkinnällä. Annettu arvosana vaikuttaa kaikkien aineiden keskiarvoon.

Tässä osiossa valtakunnallisen OPS:n perusteiden tavoitteet (vuosiluokat 4-6: T1-T11 ja vuosiluokat 7-9: T1-T10)) on kirjattu lukujen alkuun. Tavoitteet ja sisällöt noudattavat valtakunnallisia perusteita.

Opetushallituksen tukimateriaalit opetuksen suunnittelun tueksi löytyvät osoitteesta http://www.edu.fi/perusopetus/kielet/ops2016_tukimateriaalit. Sieltä löytyvät myös taitasoasteikot arvioinnin perustaksi.

3.LUOKKA

Oppilaiden kielellistä uteliaisuutta ja ymmärrystä maailman monikielisyyteen herätellään yhä vahvemmin vieraiden kielten opiskelun yhteydessä. Koulun aktiivisella kansainvälisyyskasvatuksen toimintakulttuurilla kasvatetaan oppilaita arvostamaan oman koulun, lähiympäristön ja oman kokemusmaailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Oppilaita kasvatetaan eri oppituntien aikana ymmärtämään monipuolisen kieli-taidon merkitys elämässä ja heitä kannustetaan rohkeasti tarttumaan koulussa tarjottaviin vieraiden kielten opiskelumahdollisuuksiin.

TAVOITTEET, 3.luokka

1.Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia

SISÄLLÖT, 3.luokka

- ❖ oppilaan kasvua monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen tuetaan eri oppituntien aikana osana koulunkansainvälisyyskasvatuksen toimintasuunnitelmaa, toimintavihjeitä esim. www.hameenlinna.fi/pages/420749/osasena/Osasena_maailmassa.html
  - <https://hyvatkaytannot.oph.fi/etusivu>
  - http://linkkiapaja.edu.fi/oph/advanced_search.html?search=1&ysosubject=p13401
- ❖ oppilaalle tarjotaan mahdollisuus tutustua koulussa opetettaviin vapaaehtoiisiin kieliin esim. kielisuihkujen, -maistelun, leikkien, laulujen ja teemapäivien aikana
  - (kielivalintaa tukevaa materiaalia: <https://otakieliomaksi.wordpress.com>)
- ❖ oppilaalle ja hänen vanhemmilleen tarjotaan tietoa vapaaehtoisten kielten opiskelumahdollisuudesta kieli-infoillan ja tiedottavan materiaalin välityksellä hyvässä ajoin ennen kielivalintaa
- ❖ oppilasta ja hänen vanhempiaan rohkaistaan valitsemaan oppilaalle vapaaehtoisia kielioptiona monipuolisen kielipääoman kartuttamiseksi peruskoulun aikana

4.LUOKKA

Hämeenlinnassa vapaaehtoisen A2-kielen opiskelu aloitetaan 4. luokalla ja kieltä opiskellaan kaksi vuosiviikkotuntia. Opiskelun aikana on tärkeää, että oppilasta motivoidaan ymmärtämään kielitaidon merkitys pääomana tulevaisuutta varten. Myönteiset kielinoppimiskokemukset, yhdessä oppiminen ja kannustava opiskeluilmapiiri ylläpitävät innostusta uuden vieraan kielen oppimiseen. Kieliä aktivoidaan havaitsemaan ja vertaamaan ympäristössä, mediassa tuoteselosteissa ja matkustettaessa.

Kielen opiskelun alussa painottuvat leikinomaisuus, havainnollisuus, draamallisuus, musiikki ja pelillisuus, joilla motivoidaan oppilaita heti alusta lähtien osallistumaan ja toimimaan rohkeasti uuden kielen kanssa. Luokkatilanteissa hyödynnetään koulun ulkopuolella opittua kielitaitoa, esim. päätellessä sanojen merkityksiä. Oppilas harjoittelee erilaisia tekniikoita helpottamaan sanojen muistiin painamista ja kokeilee erilaisia työtapoja ja välineitä. Heti alusta lähtien on tärkeää, että oppilas oppii asettamaan omia pienimuotoisia tavoitteita ja arvioimaan omaa edistymistä. Kielen ohella tutustutaan kohdekielisten maiden kulttuuri- ja perinneasioihin. Kehittyvää kielitaitoa kannustetaan käyttämään koulussa ja koulun ulkopuolella.

TAVOITTEET, 4.luokka

1.Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia

2. Kielenopiskelutaidot

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

3. Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita tekstejä

Huom! Teksti = puhuttu ja kirjoitettu kieli

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

5. Kehittyvä kielitaito: taito tuottaa tekstejä

Huom! Teksti = puhuttu ja kirjoitettu kieli

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

SISÄLLÖT, 4. luokka

- ❖ suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa sisältöjä ja tavoitteita lukuvuodelle
- ❖ opitaan kertomaan itsestä ja lähipiiristä sekä muista itselle tärkeistä asioista kuten lemmikeistä ja harrastuksista opitulla suppealla ilmaisuvälineillä
- ❖ harjoitellaan toimimaan yksinkertaisissa vuorovaikutustilanteissa, joissa tärkeintä on viestin välittyminen
- ❖ harjoitellaan ymmärtämään ja tulkitsemaan monenlaisia lyhyitä kohdekielen tekstejä näkökulmana minä ja me
- ❖ tutustutaan elämään kohdekielisessä ympäristössä
- ❖ harjoitellaan tehokkaita kielenoppimistapoja
- ❖ harjoitellaan tunnistamaan omat vahvuudet kielenoppijana ja käyttämään tehokkaasti itselle sopivimpia tapoja opiskella kieltä
- ❖ hyödynnetään aiempaa kielitaitoa uuden omaksumisessa ja tekstin tulkitsemisessä
- ❖ harjoitellaan ottamaan vastuuta omasta oppimisesta ja työskentelystä yksin ja yhdessä muiden kanssa

- ❖ harjoitellaan etsimään tietoa oppimateriaaleja ja erilaisia viestintävälineitä käyttäen
  - ❖ harjoitellaan ottamaan vastaan ja antamaan rakentavaa palautetta
  - ❖ harjoitellaan keskeisiä sanoja ja sanontoja erilaisissa arkipäivän viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa tarvittaessa eleisiin ja ilmeisiin tukeutuen
  - ❖ opitaan tunnistamaan luokkatilanteessa toistuvia kohdekielisiä ohjeita ja toimimaan niiden mukaisesti
  - ❖ harjoitellaan keskeisiä rakenteita ja ydinsanastoa toistamalla niitä erilaisissa yhteyksissä
  - ❖ harjoitellaan kohdekielen kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyviä käytänteitä
-
- ❖ harjoitellaan runsaasti luontevaa ääntämistä tavoitteena osata ääntää ymmärrettävästi useimmat harjoitellut ilmaisut
  - ❖ harjoitellaan tunnistamaan kohdekielen hyvään sana- ja lausepainoon, puherytmiin ja intonaatioon liittyviä keskeisiä piirteitä
  - ❖ harjoitellaan tunnistamaan kohdekielen foneettisen tarkekirjoituksen merkit ja tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä

5.LUOKKA

Hämeenlinnassa A2-kieltä opiskellaan 5. luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Oppilaita rohkaistaan havainnoimaan aktiivisesti kohdekieltä ympäristössään, viestintävälineissä ja matkustettaessa. Oppilaita kannustetaan käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan erilaisissa sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilaita tuetaan löytämään itselle parhaiten sopivia tapoja oppia kieltä ja ottamaan vähitellen vastuuta omasta oppimisestaan. Keskeistä on vahvistaa kielitaidon eri osa-alueita monipuolisia työskentelytapoja ja välineitä käyttäen sekä säilyttää oppilaiden innostus kielen oppimiseen. Omien kielten opiskelutavoitteiden ja -tapojen arvioimisen tueksi voidaan käyttää esim. [Eurooppalaista kielisalkkua](#). Myönteisellä opiskeluilmapiiirillä motivoidaan käyttämään kieltä rohkeasti vaativammassakin kielenkäyttötilanteissa. Oppilaiden osallisuutta tuetaan valitsemalla yhdessä heidän kanssaan ikätasoon sopivia, oppilaita kiinnostavia aiheita. Kieli- ja kulttuuriasioiden tuntemusta vahvennetaan ja kiinnitetään ikätasoon sopivalla tavalla huomiota kohdekielen maantieteelliseen laajuuteen, kulttuuriin ja perinteisiin.

TAVOITTEET, 5.luokka

1.Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä

2. Kielenopiskelutaidot

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

3. Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa

T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta

T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita tekstejä

Huom! Teksti = puhuttu ja kirjoitettu kieli

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaa ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

5. Kehittyvä kielitaito: taito tuottaa tekstejä

Huom! Teksti=puhuttu ja kirjoitettu kieli

T11 tarjota oppilaille runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

SISÄLLÖT, 5. luokka

- ❖ kerrataan ja vahvistetaan 4. luokalla opittuja asioita
- ❖ suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa sisältöjä ja tavoitteita lukuvuodelle
- ❖ harjoitellaan ymmärtämään ja tulkitsemaan monenlaisia lyhyitä kohdekielen tekstejä näkökulmana minä, me ja maailma
- ❖ innostetaan ja säilytetään motivaatio kohdekielen oppimiseen
- ❖ opitaan tuntemaan kohdekielen maantiedettä, kulttuuria, perinteitä ja arvoja
- ❖ vahvistetaan oppilaan aktiivisuutta ja vastuunottoa kielenoppijana
- ❖ osallisuus sallivan ja myönteisen opiskeluympäristön säilyttämisessä
- ❖ oman oppimisen arviointi ja tavoitteiden asettelu, esim. [Eurooppalaista kielisalkua](#) käyttämällä.
- ❖ harjoitellaan tiedon ja kohdekielisten tekstien etsintää

- ❖ vahvistetaan aktiivista osallisuutta yhdessä oppimiseen (leikit, laulut, draama, pelit)
- ❖ harjaannutaan käyttämään rohkeasti vähäistäkin kohdekielen taitoa ikäkauden mukaisesti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella
- ❖ vahvistetaan oppilaan taitoa hyödyntää erilaisia muistiinpainamis- ja päättelytekniikoita
- ❖ laajennetaan kohdekielen sanastoa ja monipuolistetaan lauserakenteita
- ❖ harjoitellaan valmiuksia toimia erilaisissa yksinkertaisissa vuorovaikutus- ja asiointitilanteissa (esim. ostosten teko, tien neuvominen, ...)
- ❖ harjoitellaan tuottamaan yksinkertaisia viestejä kertoen itsestä ja lähipiiriin liittyvistä asioista
- ❖ vahvistetaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien sanojen ja sanontojen hallintaa
- ❖ harjaannutaan huomioimaan viestintäkumppani ja reagoimaan asianmukaisesti
- ❖ harjoitellaan runsaasti luontevaa ääntämistä tavoitteena osata ääntää ymmärrettävästi useimmat harjoitellut ilmaisut
- ❖ harjoitellaan tunnistamaan kohdekielen hyvään sana- ja lausepainoon, puherymiin ja intonaatioon liittyviä keskeisiä piirteitä
- ❖ vahvistetaan kohdekielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkien hallintaa ja tarvittavien kirjoitusmerkkien tuottamista

6.LUOKKA

Hämeenlinnassa A2-kieltä opiskellaan 6. luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Pääpaino on edelleen viestinnällisyydessä, jossa harjoitellaan myös vaativampia kielenkäyttötilanteita. Aiemmin opittuja perusasioita kerrataan ja vahvistetaan samalla kun monipuolistetaan lauserakenteita ja lisätään omaa tuottamista. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutaitoja tavoitteena omien oppimistapojen tunnistaminen ja vahventaminen. Oppilasta ohjataan työskentelemään tavoitteellisesti yksin ja yhdessä muiden kanssa erilaisia työmuotoja ja välineitä kokeillen. Vastuunotto omasta oppimisesta vahventuu. Tärkeää on säilyttää oppimisen ilo ja motivaatio kehittää omaa kielitaitoaan.

Harjoitellaan itseä kiinnostavan kohdekielisen aineiston löytämistä. Tavoitteena on, että oppilas pystyy kertomaan itselle tärkeistä jokapäiväisistä asioista ja kiinnostuksen kohteista. Opetuksessa huomioidaan monipuolisesti tekstin tuottamiseen käytettävien apuvälineiden käytön harjoittelu. Kotikansainvälisyyttä hyödyntämällä rikastetaan opetuksen arkea. Kansainvälisiä kontakteja tarjotaan mahdollisuuksien mukaan.

TAVOITTEET, 6.luokka

1.Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

TI ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä

T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa

2. Kielenopiskelutaidot

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

3. Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta

T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita tekstejä

Huom! Teksti = puhuttu ja kirjoitettu kieli

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

5. Kehittyvä kielitaito: taito tuottaa tekstejä

Huom! Teksti = puhuttu ja kirjoitettu kieli

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

SISÄLLÖT, 6. luokka

- ❖ kerrataan ja vahvistetaan opittuja perusasioita, monipuolistetaan lauserakenteita ja lisätään omaa tuottamista
- ❖ suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa sisältöjä ja tavoitteita lukuvuodelle
- ❖ tutustutaan eurooppalaisten kielten sukulaisuuteen

- ❖ vahvistetaan kohdekielen maantiedon, kulttuurin, perinteiden ja arvojen tuntemista
- ❖ harjoitellaan etsimään, ymmärtämään ja tulkitsemaan myös nuoren maailmaan liittyviä, oppilaalle merkityksellisiä kohdekielisiä tekstejä
- ❖ vahvistetaan kielellistä päättelykykyä hyödyntäen kaikkea oppilaan kielitaitoa
- ❖ käytetään erilaisia opiskelustrategioita, materiaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti
- ❖ vahvistetaan opiskelumotivaatiota ja innostuneisuutta
- ❖ tuetaan itsenäistä opiskelua ja vastuunottoa
- ❖ työskennellään myönteisessä ilmapiirissä, jossa pääpaino on vuorovaikutuksellisuudessa
- ❖ vahvistetaan viestinnällisyyttä
- ❖ kuuntelu- ja reagointitaitojen vahvistaminen arjen kielenkäyttötilanteissa
- ❖ itsestä ja omaan elämään liittyvistä asioista kertominen
- ❖ omien mieltymysten ja tunteiden ilmaiseminen yksinkertaisia harjoiteltuja sanontoja hyödyntäen
- ❖ harjoitellaan kertomaan joitakin perusasioita omasta kotikaupungista ja-maasta kohdekielellä
- ❖ harjoitellaan runsaasti luontevaa ääntämistä tavoitteena osata ääntää ymmärrettävästi useimmat harjoitellut ilmaisut
- ❖ harjoitellaan kohdekielen hyvään sana- ja lausepainoon, puherytmiin ja intonaatioon liittyviä keskeisiä piirteitä
- ❖ vahvistetaan kohdekielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkien hallintaa ja tarvittavien kirjoitusmerkkien tuottamista
- ❖ 6.luokan päätteeksi hyvän osaamisen taitotaso A1.3 (T1-10) ja A1.2(T11)

7. LUOKKA

Hämeenlinnassa A2-kieltä opiskellaan 7. luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Yläkouluun siirryttäessä oppilaan vastuun ottaminen omasta oppimisestaan lisääntyy. Tavoitteena on kerrata ja syventää aiemmin opittua ydinsanastoa- ja rakenteita sekä kehittää oppilaan opiskelutaitoja ja kielellistä päättelykykyä. Oppilasta kannustetaan laajentamaan aktiivisesti omaa kielitaitoaan. Yhdessä oppiminen, työskentely erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja aktiivinen osallistuminen ovat keskeisessä asemassa. Opetuksessa käytetään erilaisia opiskelustrategioita, materiaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja motivoivalla tavalla kannustaen oppilaita itsenäiseen työskentelyyn. Iloa, leikillisyyttä ja luovuutta sisällytetään toiminnallisuuden muodossa kielten tunneille. Kohdekieltä käytetään aina, kun se on mahdollista. Kotikansainvälisyyden avulla tutustutaan monikielisyteen ja -kulttuurisuuteen ja harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan kansainvälistä yhteydenpitoa. Oppilaan ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä työlämässä avarretaan.

Oppilaita kannustetaan etsimään tietoa kaikilla osaamillaan kielillä. Tiedonhaun näkökulmasta A2- kielet voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen.

TAVOITTEET, 7. luokka

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyä

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

2. Kielenopiskelutaidot

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan

3. Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa

T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita tekstejä

Huom! Teksti = puhuttu ja kirjoitettu kieli

T9 tarjota oppilalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoja keskeisen sisällön ymmärtämistä

5. Kehittyvä kielitaito: taito tuottaa tekstejä

Huom! Teksti = puhuttu ja kirjoitettu kieli

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiiriä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

SISÄLLÖT, 7. luokka

- ❖ suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa sisältöjä ja tavoitteita lukuvuodelle
- ❖ harjoitellaan asettamaan realistisia oppimistavoitteita ja vahvistetaan taitoa arvioida omaa oppimista, esim. [Eurooppalaista kielisalkkua](#) käyttämällä.

- ❖ kannustetaan oppilasta etsimään kohdekielisiä toimintaympäristöjä ja itseään kiinnostavaa kohdekielistä tekstiä
- ❖ syvennetään 4.-6.-luokilla saavutettua kulttuuri- ja kielitietoisuutta sekä ymmärrystä kohdekielen asemasta ja globaalista levinneisyydestä
- ❖ ylläpidetään innostusta ja motivaatiota kieltenopiskeluun monipuolisilla työta-voilla ja myönteisellä opiskeluilmapiiirillä
- ❖ vahvistetaan taitoa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kannustaen
- ❖ käytetään monipuolisia oppimateriaaleja ja työskentelyvälineitä
- ❖ hyödynnetään monipuolisesti tiedonhakuvälineitä tehokkaan oppimisen tueksi
- ❖ harjoitellaan ryhmittelemään sanastoja ja hahmottamaan kokonaisuuksia
- ❖ vahvistetaan taitoja toimia kohdekielellä erilaisissa viestintätilanteissa
- ❖ opitaan havainnoimaan ja käyttämään kohdekieltä rohkeasti ja luovasti virheitä pelkäämättä
- ❖ harjoitellaan aktiivisesti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja omia mielipiteitä ilmaisten
- ❖ harjoitellaan yksinkertaisin keinoin viestintätilanteen ylläpitoa ja jatkumista
- ❖ vahvistetaan kulttuurisesti sopivan kielen käyttöä
- ❖ omaan elämään liittyvistä jokapäiväisistä ja konkreettisista asioista kertominen ymmärrettävästi kohdekielellä
- ❖ kerrataan ja vahvistetaan alakoulussa opittua ydinsanastoa ja-rakenteita
- ❖ lisätään omaa tuottamista ja monipuolistetaan lauserakenteita
- ❖ ajankohtaisiin ja omaan elämään liittyviin aiheisiin tutustuminen kohdekielellä, yleiskielisen tekstin seuraaminen ja pääkohtien ymmärtäminen
- ❖ kohdekielen maiden elämänmuotoon tutustuminen
- ❖ vahvistetaan kohdekielen ääntämisen perustaitoja, foneettisen tarkekirjoituksen merkkien hallintaa ja tarvittavien kirjoitusmerkkien tuottamista

8. LUOKKA

Hämeenlinnassa A2-kieltä opiskellaan 8. luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Kielitaidon kehittyessä oppilaita kannustetaan aktiiviseen toimijuuteen ja rohkeaan oman kielitaidon laajentamiseen hakemalla ja jakamalla tietoa itselle merkityksellisistä kohdekielisistä teksteistä. Työskentelyssä korostetaan erilaisia yhteisöllisiä oppimismenetelmiä ja erilaisia oppimisympäristöjä. Monipuoliset opiskelustrategiat, oppimateriaalit sekä toiminta (pelit, draama, musiikki) pitävät yllä motivaatiota ja haastavat oppilaan kokeilemaan kasvavaa kielitaitoaan. Kohdekieltä käytetään aina, kun se on mahdollista. Kotikansainvälisyyden avulla tutustutaan monikielisyteen ja -kulttuurisuuteen ja harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan kansainvälistä yhteydenpitoa. Oppilaan ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä työelämässä avarretaan. Tavoitteena on myös sisällyttää tiedonhakua eri oppiaineissa kohdekieltä hyödyntäen.

TAVOITTEET, 8. luokka

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

TI edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyä

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

2. Kielenopiskelutaidot

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksiaan

3. Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa

T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttäen kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita tekstejä

Huom! Teksti = puhuttu ja kirjoitettu kieli

T9 tarjota oppilalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoja keskeisen sisällön ymmärtämistä

5. Kehittyvä kielitaito: taito tuottaa tekstejä

Huom! Teksti = puhuttu ja kirjoitettu kieli

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiiriä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

SISÄLLÖT, 8.luokka

- ❖ suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa sisältöjä ja tavoitteita lukuvuodelle
- ❖ nuoren toiminta eri yhteisöissä ja maailmassa
- ❖ vahvennetaan tiedonhakua erilaisista teksteistä; jaetaan ja julkaistaan tietoa
- ❖ vahvennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakaiskielisyydestä

- ❖ tutustutaan kohdekielen variantteihin ja vahvistetaan kulttuuritietämystä
- ❖ vahvistetaan taitoja toimia kohdekielellä erilaisissa viestintätilanteissa
- ❖ harjoitellaan aktiivisesti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja omia mielipiteitä ilmaisten
- ❖ harjoitellaan kiertoilmauksien ja kompensatioiden kautta viestintätilanteen ylläpitoa ja jatkumista
- ❖ vahvistaa kulttuurisesti sopivan kielen käyttöä
- ❖ Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti
- ❖ vahvistetaan taitoa ryhmitellä sanastoa ja hahmottaa kokonaisuuksia
- ❖ Käytetään monenlaisia tekstejä (kertovia, kuvaavia, vaikuttavia)
- ❖ minä, me, maailma, omat kiinnostuksen kohteet, ajankohtaisuus
- ❖ toiminta kohdekielisessä ympäristössä
- ❖ asiointitilanteiden ja niihin liittyvän sanaston monipuolinen harjoittelu
- ❖ mielipiteiden ja tunteiden ilmaiseminen
- ❖ vahvistetaan kohdekielen ääntämisen perustaitoja, foneettisen tarkekirjoituksen merkkien hallintaa ja tarvittavien kirjoitusmerkkien tuottamista

9. LUOKKA

Hämeenlinnassa A2-kieltä opiskellaan 9. luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja, viestintävälineitä ja keinoja ylläpitää oppilaan motivaatiota edistää kielen opiskelussa. Sisältöjä suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa huomioiden heidän omat tavoitteensa, kiinnostuksen kohteet ja suuntautuminen toisen asteen opintoihin. Omaehtoinen opiskelu, taidot hakea tietoa oppimateriaaleja ja tiedonhakuvälineitä käyttäen, sekä oman oppimisen arviointi vahvistuvat. Oppilaita kannustetaan etsimään kohdekielisiä toimintaympäristöjä ja laajentamaan kielitaitoaan. Tutustutaan nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. TVT:n monipuolinen käyttö, verkostoituminen, kotikansainvälisyyden hyödyntäminen ja kansainväliset yhteydet (mahdollisuuksien mukaan) rikastuttavat ja tuovat autenttisuutta kielen opiskeluun. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

TAVOITTEET, 9. luokka

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyä

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

2. Kielenopiskelutaidot

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan

3. Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa

T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita tekstejä

Huom! Teksti = puhuttu ja kirjoitettu kieli

T9 tarjota oppilalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoja keskeisen sisällön ymmärtämistä

5. Kehittyvä kielitaito: taito tuottaa tekstejä

Huom! Teksti = puhuttu ja kirjoitettu kieli

T10 tarjota oppilalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiiriä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

SISÄLLÖT, 9. luokka

- ❖ suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa sisältöjä ja tavoitteita lukuvuodelle
- ❖ harjoitellaan yhä vaativampien tekstien ymmärtämistä oppilaan taitotason ja tavoitteiden mukaan: nuoren toiminta eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaiset ja nuoria itseään kiinnostavat aiheet
- ❖ tutustutaan nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon (jatko-opinnot, ammatinvalinta, tulevaisuus)
- ❖ tutustuminen kielialueen elämänmuotoon ja kohdekielen variantteihin
- ❖ käytetään monipuolisia työtapoja, viestintävälineitä, pelillisyyttä ja musiikkia ylläpitämään motivaatiota kielenopiskeluun
- ❖ tavoittena on saada valmiudet toisen asteen jatko-opintoihin kohdekielessä
- ❖ vahvistetaan erilaisten viestintätilanteiden hallintaa

- ❖ harjoitellaan kiertoilmauksien ja kompensatioiden kautta viestintätilanteen ylläpitoa ja jatkumista
- ❖ vuorovaikutuksellisuus: kuuntelu ja kulttuurisesti sopiva reagointi tilanteisiin
- ❖ kerrataan kielen perusrakenteiden hallintaa sekä vahvistetaan ymmärrettävän ääntämisen perusasioita
- ❖ 9. luokan päätteeksi hyvän osaamisen taitotaso A2.2(T6-9) ja A2.1(T10)

16.4 B1-KIELI RUOTSI

B1-ruotsin opiskelu aloitetaan Hämeenlinnassa 6. luokalla. Oppilasta kannustetaan alusta lähtien käyttämään kieltä vuorovaikutustilanteissa rohkeasti ja ilman virheiden pelkoa. Viestinällisyyttä, pelillisyyttä, leikinomaisuutta, draamaa ja kulttuuritaitoja korostetaan koko peruskoulun ajan - myös silloin, jos ruotsin kieltä opetetaan ns. kielisuihkuina jo alemmilla luokilla. On tärkeää, että oppilas kokee ruotsin kielen osaksi omaa kieli- ja kulttuuripääomaansa ja saa näin intoa ja valmiuksia opiskella muitakin kieliä.

Sisällöt kuvastavat lapsen ja nuoren lähipiiriä ja kokemusmaailmaa, mutta syventyvät asteittain. Tavoitteena on, että peruskoulun päättävällä nuorella on myönteinen kuva itsestään kielenoppijana sekä omien jatko-opintojensa kannalta riittävät tiedot ja valmiudet.

Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia viestintäkanavia ja -välineitä kielialueeseen, sen kulttuuriin ja väestöön tutustumiseksi. Tarjotaan kansainvälisiä kontakteja mahdollisuuksien mukaan. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään monipuolisen kielitaidon ja viestintätaitojen harjaannuttamiseksi.

Tässä osiossa valtakunnallisen OPSin perusteiden tavoitteet (T1-9) on kirjattu lukujen alkuun. Tavoitteet ja sisällöt noudattavat valtakunnallisia perusteita, mutta ne on jaettu vuosiluokille Hämeenlinnan tuntijaon mukaisesti.

Opetushallituksen tukimateriaalit opetuksen suunnittelun tueksi löytyvät osoitteesta http://www.edu.fi/perusopetus/kielet/ops2016_tukimateriaalit. Sieltä löytyvät myös **taitotasoasteikot arvioinnin perustaksi**.

6. luokka

Hämeenlinnassa B1-ruotsia opiskellaan 6. Luokalla 2 vuosiviikkotuntia. Pääpaino ruotsin opintojen alussa on leikinomainen, pelillinen ja viestinnällinen uuteen kieleen ja kulttuuriin tutustuminen. Oppilaalle luodaan kokemus osallisuudesta pohjoismaiseen kieliperheeseen. Käytetään hyväksi tuttuja kieliä ja kannustetaan päättelemään sanojen merkityksiä. Sanat ja fraasit otetaan välittömästi käyttöön ja toistetaan erilaisissa yhteyksissä. Havainnollisuus, draamallisuus ja yhdessä oppiminen painottuvat 6. luokan

aikana, mutta oppilasta kannustetaan heti alusta lähtien myös löytämään omat tapansa ja oma tahtinsa oppia kieltä. Hänen annetaan kokeilla erilaisia työtapoja ja välineitä. Heti alusta lähtien opetellaan asettamaan omia pieniä tavoitteita ja arvioimaan omaa edistymistä. Oppilas saa myönteisiä kokemuksia vuorovaikutuksesta, kun sisällöt ovat hänelle merkityksellisiä ja tavoitteena on viestin välittyminen eikä tiukka oikeakielisyys

TAVOITTEET, 6. luokka:

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 Auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista

T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen

2. Kielenopiskelutaidot

T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa ilmapiirissä tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan

3. Kehittyvä kielitaito - Taito toimia vuorovaikutuksessa

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia viestintätilanteita

T7 ohjata oppilasta kehittämään ja harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmaisuja

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita ja tuottaa tekstejä (HUOM! teksti= puhuttu ja kirjoitettu teksti)

T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta tekstistä

T9 tarjota oppilalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista

SISÄLLÖT, 6. luokka:

- ❖ ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimmät yhtäläisyydet ja erot
- ❖ havainnoidaan, miten ruotsin kieli näkyy arkisissa yhteyksissä, mihin kieltä tarvitaan ja missä sitä voi käyttää
- ❖ tavoitteiden asettelu, toiminnan suunnittelu yhdessä
- ❖ sanastoa ja rakenteita opetellaan oman arjen aihepiireistä lähtien (minä itse, perhe ja lähipiiri, arjen puuhat, vapaa-aika ja harrastukset)
- ❖ luokkakieli, ruotsinkielisten ohjeiden ymmärtäminen ja noudattaminen
- ❖ tervehtiminen ja kuulumisten vaihtaminen
- ❖ numerot, kellonajat, viikonpäivät ja kuukaudet
- ❖ ymmärrettävän ääntämisen perusteet

7 luokka:

Hämeenlinnassa 7. luokalla B1-ruotsia opiskellaan yksi vuosiviikkotunti, mikä merkitsee oppilaan lisääntyvää vastuuta opiskella kieltä omatoimisesti kotona. Tähän kannustetaan antamalla oppilaiden kokeilla erilaisia työtapoja ja viestintävälineitä. Suunnittelulla ja tavoitteiden asettelulla on suuri merkitys.

TAVOITTEET 7. luokka:

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä sekä samojen asioiden ilmaisutapoja muissa kielissä ja käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena

2. Kielenopiskelutaidot

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella sekä ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja sen ulkopuolella

3. Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita käyttäen soveltuvia viestintäkanavia

T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös eikielellisiä keinoja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta

T7 ohjata oppilasta kehittämään ja harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmaisuja

4. Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta tekstistä

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista

SISÄLLÖT, 7. luokka:

- ❖ kerrataan ja vahvistetaan 6. luokalla opittuja asioita ja pyritään käyttämään ruotsin kieltä aina kun mahdollista
- ❖ havainnoidaan suomen- ja ruotsinruotsin eroja ja opitaan ymmärrettävä ääntäminen osana viestin perille menoa

- ❖ käytetään erilaisia opiskelustrategioita, materiaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti, opiskelumotivaatiota vahvistavasti sekä itsenäistä työskentelyä tukevalla tavalla
- ❖ harjoitellaan erilaisia asiointi- ja viestintätilanteita ja niihin liittyviä kohteliaisuusfraaseja
- ❖ tekstien sisällöt ovat nuoren maailmaan liittyviä ja oppilaalle merkityksellisiä

8. luokka

Hämeenlinnassa 8. luokalla opiskellaan B1-ruotsia 2 vuosiviikkotuntia. Pääpaino on edelleen viestinnällisyydessä. Kerrataan ja vahvistetaan aiemmin opittuja perusasioita samalla kun monipuolistetaan lauserakenteita ja lisätään omaa tuottamista. Oppilasta kannustetaan edelleen tavoitteiden asetteluun ja omaehtoiseen kielenopiskeluun monipuolisten työtapojen ja välineiden avulla, sekä tarjotaan mahdollisuuksien mukaan kansainvälisiä kontakteja. Ruotsin kieltä käytetään aina kun mahdollista.

TAVOITTEET, 8. luokka:

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä sekä samojen asioiden ilmaisutapoja muissa kielissä ja käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena

2. Kielenopiskelutaidot

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella sekä ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja sen ulkopuolella

3. Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita käyttäen soveltuvia viestintäkanavia

T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös eikielellisiä keinoja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta

T7 ohjata oppilasta kehittämään ja harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmaisuja

4. Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta tekstistä

T9 tarjota oppilaille runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista

SISÄLLÖT, 8. luokka:

- ❖ asiointitilanteiden ja niihin liittyvän sanaston monipuolinen harjoittelu
- ❖ omien mieltymysten ja tunteiden ilmaiseminen
- ❖ vuorovaikutuksellisuus: kuuntelu ja reagointi tilanteeseen sopivalla tavalla
- ❖ nuorten elämään liittyvien tekstien käsittely ja pohdinta
- ❖ pohjoismaisen kielialueen kulttuurin tuntemus

9. luokka

Hämeenlinnassa B1-ruotsia opetetaan 9. luokalla yksi vuosiviikkotunti. Tämä tarkoittaa sitä, että oppilasta tulee kannustaa yhä vahvemmin omien tavoitteiden asettamiseen ja omaehtoiseen kielen opiskeluun. Sisältöjä suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa huomioiden heidän omat tavoitteensa, kiinnostuksen kohteet ja suuntautuminen toisen asteen opintoihin. Tutustutaan nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon.

TAVOITTEET, 9. luokka:

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä sekä samojen asioiden ilmaisutapoja muissa kielissä ja käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena

2. Kielenopiskelutaidot

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella sekä ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja sen ulkopuolella

3. Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita käyttäen soveltuvia viestintäkanavia

T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta

T7 ohjata oppilasta kehittämään ja harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmaisuja

4. Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta tekstistä

T9 tarjota oppilalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista

SISÄLLÖT, 9. luokka:

- ❖ työskentelyn suunnittelu ja tavoitteiden asettaminen
- ❖ monipuoliset työtavat, viestintävälineet ja pelillisuus osana motivaation ylläpitämistä
- ❖ vahvistetaan erilaisten viestintätilanteiden hallintaa
- ❖ nuoren laajeneva elämänpiiri: työelämään tutustuminen, jatko-opinnot ja ammatinvalinta, tulevaisuuden suunnittelu
- ❖ yhteiskunnan jäseneksi kasvaminen: kuluttaminen, kestävä kehitys, median käyttö
- ❖ kerrataan ja vahvistetaan kielen perusrakenteiden hallintaa
- ❖ harjoitellaan yhä vaativampien tekstien ymmärtämistä oppilaan taitotason ja tavoitteiden mukaan

16.5 B2-KIELET

Hämeenlinnan yläkouluissa valinnaiset B2-kielet tarjoavat oppilaille mahdollisuuden laajentaa kieli- ja kulttuuritaitojaan peruskoulun aikana. Valinnaisaineen valinta tehdään 7. luokan keväällä ja kieltä opiskellaan 8. ja 9. luokan ajan. Hämeenlinnan yläkoulut tarjoavat koulun koosta riippuen useita eri vaihtoehtoja B2-kielivalintoihin. Lyhyt oppimäärä tutustuttaa kohdekieleen ja siihen liittyvään kulttuuriin, sekä avartaa oppilaan ymmärrystä monipuolisen kielitaidon merkityksestä.

Sisällöt keskittyvät nuoren arkeen ja käytännön kielenkäyttötilanteisiin. Tavoitteena on lisätä oppilaan rohkeutta käyttää vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja tukea oppilaan myönteistä minäkuvausta kielenoppijana. Saavuttamiaan kohdekieleen perustietoja ja -taitoja oppilas voi syventää jatko-opinnoissa ja osana elinikäistä oppimista.

Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja ja hyödynnetään monipuolisesti eri viestintäkanavia. Tieto- ja viestintäteknologian käytöllä tuetaan kehittyvän kielitaidon monipuolistumista, oppilaan mahdollisuutta yksilölliseen etenemiseen ja tarjotaan oppilaille autenttisia kielenoppimistilanteita. Yhteisöllinen oppiminen ja oppilaiden osallisuus tavoitteiden asettelussa on tärkeää. Kansainvälisiä kontakteja ja kotikansainvälisyyden resursseja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan.

Tässä osiossa valtakunnallisen OPS:n perusteiden tavoitteet (T1-7) on kirjattu lukujen alkuun. Tavoitteet ja sisällöt noudattavat valtakunnallisia perusteita.

Opetushallituksen tukimateriaalit opetuksen suunnittelun tueksi löytyvät osoitteesta http://www.edu.fi/perusopetus/kielet/ops2016_tukimateriaalit. Sieltä löytyvät myös taitasoasteikot arvioinnin perustaksi.

7.luokka

Hämeenlinnan yläkoulut tarjoavat oppilaalle mahdollisuuden monipuolistaa kielipääomaansa B2-valinnaiskielen opiskelulla. Valinnaisainevalinnat tehdään 7. luokan keväällä. Oppilaiden ymmärrystä maailman kielellisen rikkauden merkityksestä avarretaan eri oppiaineissa osana koulun kansainvälisyyskasvatuksen toimintakulttuuria. Oppilaille tarjotaan mahdollisuus tutustua koulussa opetettaviin kieliin ja saada tietoa monipuolisen kielitaidon merkityksestä työelämässä.

Oppilaita ja heidän vanhempiaan tiedotetaan kielivalintamahdollisuuksista hyvissä ajoin ennen valintaa. Kielivalintainfojen materiaaleja löytyy: <https://otakieliomaksi.wordpress.com>

Mikäli oppilas opiskelee yläkouluun siirtyessään A2-valinnaiskieltä, hän ei voi Hämeenlinnan tuntijaon mukaisesti enää valita lyhyttä B2-kieltä valinnaisaineeksi.

TAVOITTEET, 7.luokka:

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymisen tukeminen

2. Kielenopiskelutaidot

T2 kielitaidon ymmärtäminen osana elinikäistä oppimista: rohkeus käyttää vähäistäkin kielitaitoa myös koulun ulkopuolella

SISÄLLÖT, 7.luokka:

- ❖ arvostaa maailman kielellistä ja kulttuurista rikkautta
- ❖ ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkitys työelämässä
- ❖ herättää uteliaisuus koulussa opetettaviin kieliin
- ❖ tarjota kansainvälisiä kontakteja mahdollisuuksien mukaan

- ❖ kannustaa oppilasta valitsemaan koulussa tarjottavia kieliä

8.luokka

B2-valinnaiskieltä opiskellaan 8. luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Uuteen kieleen ja kulttuuriin tutustutaan monipuolisia viestinnällisiä, pelillisiä, toiminnallisia ja havainnollisia keinoja hyödyntäen. 8.luokalla tutustutaan kohdekielen levinneisyyteen maailmassa ja asemaan maailman kielten joukossa. Oppilasta harjaannutetaan hyödyntämään aiempaa kielitaitoa sanojen merkitysten päättelyyn ja aktivoidaan häntä havaitsemaan kyseistä kieltä ympäristössä, tuoteselosteissa, mediassa ja matkustettaessa. Oppilasta kannustetaan heti alusta lähtien käyttämään kehittyvää kielitaitoa rohkeasti koulussa ja koulun ulkopuolella. Kielenkäyttötilanteita harjoitellaan monipuolisesti tavoitteena viestin välittyminen, ei tiukka oikeakielisyys. Valitaan opetukseen työtapoja, joilla tuetaan oppilasta asettamaan omia oppimistavoitteita ja arvioimaan omaa edistymistään, esim. käyttämällä [Eurooppalaista kielisalkkua](#). Tavoitteena on aktiivisesti osallistuva oppilas, joka ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja osaa valita itselle kuhunkin tavoitteeseen sopivia työmuotoja ja välineitä.

TAVOITTEET, 8. luokka

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 tutustuminen kyseisen kielen kielialueeseen, kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisuuden kehittämisen tukeminen

2. Kielenopiskelutaidot

T2 kielitaidon ymmärtäminen osana elinikäistä oppimista: oman kielivarannon karttuminen ja rohkeus käyttää vähäistäkin kielitaitoa myös koulun ulkopuolella

3. Kehittyvä kielitaito - taito toimia vuorovaikutuksessa

T3 suullisten ja kirjallisten vuorovaikutustilanteiden harjoittelu

T4 kielellisten viestintästrategioiden käytön tukeminen

T5 laajentaa kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemista

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita ja tuottaa tekstejä

HUOM! teksti= puhuttu ja kirjoitettu teksti

T6 Itselle merkityksellisten, puhuttujen ja kirjoitettujen, tekstien tulkinta

T7 Ikätasolle sopivien pienimuotoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien ymmärrettävä tuottaminen

SISÄLLÖT, 8.luokka

- ❖ kiinnitetään huomiota kielen maantieteelliseen levinneisyyteen ja asemaan
- ❖ harjoitellaan kyseisen kielen tulkitsemiseen ja tuottamiseen käytettäviä apuvälineitä
- ❖ lyhyiden viestien ymmärtäminen ja tuottaminen

- ❖ opettajan käyttämän toistuvan luokkakielen ymmärtäminen ja lyhyiden kohdekielisten ohjeiden noudattaminen
- ❖ minä itse, perheeni ja ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto
- ❖ arkisille vuorovaikutustilanteille tyypilliset fraasit
- ❖ opitaan tunnistamaan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä
- ❖ ymmärrettävä ääntäminen ja opittujen ilmaisujen rohkea käyttäminen alusta lähtien

9.luokka

B2-valinnaiskieltä opiskellaan 9. luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Oppilaita kannustetaan yhä vahvemmin omien tavoitteiden asettamiseen ja itselle parhaiten sopivien kielen oppimistapojen- ja välineiden hyödyntämiseen. Oman kielitaidon kehittymisen arvioinnissa voidaan käyttää esim. [Eurooppalaista kielisalkkua](#). Kielen merkitys viestinnän välineenä korostuu ja oppilaita kannustetaan käyttämään eleitä, ilmeitä ja muita osaamiaan kieliä kompensoimaan kielitaidon puutteita. Tavoitteena on pyrkiä saamaan viesti perille ja ymmärtämään toisen osapuolen puhetta. Harjoitellaan myös tilanteeseen sopivia fraaseja ja kulttuurisesti sopivaa kielenkäyttöä. 9.luokalla vahvennetaan ääntämistä ja oleellisten rakenteiden ymmärtämistä. Tutustutaan työelämässä tarvittavaan kielitaitoon. Oppilasta kannustetaan oman kielitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen peruskoulun jälkeen.

TAVOITTEET, 9. luokka

1. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymisen tukeminen

2. Kielenopiskelutaidot

T2 kielitaidon ymmärtäminen osana elinikäistä oppimista: itselle ja ikäkaudelle parhaiten sopivien kieltenoppimistapojen löytäminen, oman kielivarannon karttuminen ja rohkeus käyttää vähäistäkin kielitaitoa myös koulun ulkopuolella

3. Kehittyvä kielitaito - taito toimia vuorovaikutuksessa

T3 suullisten ja kirjallisten vuorovaikutustilanteiden harjoittelu

T4 kielellisten viestintästrategioiden käytön tukeminen

T5 laajentaa kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemista

4. Kehittyvä kielitaito: taito tulkita ja tuottaa tekstejä

HUOM! teksti= puhuttu ja kirjoitettu teksti

T6 Itselle merkityksellisten, puhuttujen ja kirjoitettujen, tekstien tulkinta

T7 Ikätasolle sopivien pienimuotoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien ymmärrettävä tuottaminen, huomion kiinnittäminen ääntämiseen ja oleellisimpiin rakenteisiin

SISÄLLÖT, 9.luokka

- ❖ kerrataan ja vahvistetaan 8.luokalla opittuja kielen perusrakenteita
- ❖ vahvistetaan kielenopiskelutaitoja ja suunnitellaan työskentely
- ❖ motivaation ylläpitäminen pelillisyyden, erilaisten työtapojen ja -välineiden avulla
- ❖ vahvistetaan taitoja kertoa itsestä ja lähipiiristä
- ❖ yksinkertaista sanastoa sisältävän tekstin ja hitaan puheen ymmärtäminen
- ❖ erilaiset vuorovaikutustilanteet, mielipiteen ilmaisu, tunteet
- ❖ oppilaalla on mahdollisuus valita myös itselle merkityksellisiä, omaan taitotasoon ja tavoitteisiin sopivia tekstejä (esim. sanoitukset, sarjakuvat, jne.)
- ❖ pienimuotoisesti Hämeenlinnasta ja Suomesta kertominen kohdekielellä
- ❖ harjoitellaan runsaasti kielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen keskeisiä piirteitä
- ❖ vahvistetaan tarvittavien kirjoitusmerkkien hallintaa

16.6 MATEMATIIKKA

PÄÄTAVOITTEET

Matematiikan opiskelussa huomioidaan oppiaineen kumulatiivisuus. Matematiikan avulla kehitetään oppilaan ajattelu- ja ongelmanratkaisutaitoja sekä vahvistetaan oppilaan myönteistä minäkuvaa osajana. Opetuksessa huomioidaan matematiikan kielentäminen. Opetuksessa käytetään toiminnallisia menetelmiä ja se sidotaan oppilaan arkipäivään. Opetuksessa käytetään tieto- ja viestintätekniikkaa kaikilla vuosiluokilla. Opetukseen sisällytetään päässälaskuja. Hämeenlinnassa järjestetään perinteisesti päässälaskukilpailut vuosittain. Ohjelmointi on osa myös matematiikan opetusta. Lisäksi pyritään järjestämään ohjelmointiin liittyviä yritysvierailuja ainakin viidennellä ja kahdeksannella luokalla.

Matematiikan opiskelu perustuu Opetussuunnitelman valtakunnallisiin perusteisiin. Matematiikan kuntakohtaiseen opetussuunnitelmaan on kirjattu oppiaineessa etenemisen kannalta keskeiset tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain.

Vuosiluokka 1.

Opetuksen tavoitteet

Oppilas tutustuu, tutkii ja ymmärtää matemaattisia peruskäsitteitä. Hänellä on myönteinen minäkuva matematiikan oppijana .

Keskeiset sisällöt

- ❖ lukukäsite
- ❖ lukumäärä
- ❖ lukusanan ja lukumäärän välinen yhteys
- ❖ lukusuora
- ❖ hajotelma
- ❖ kymmenjärjestelmä
- ❖ kymmenylitys ja- alitus
- ❖ yhteen- ja vähennyslaskut lukualueella 0-20
- ❖ tutustuu kelloon

Vuosiluokka 2.*Opetuksen tavoitteet*

Oppilaan matemaattisten peruskäsitteiden ymmärtäminen syvenee ja myönteinen minäkuva oppijana vahvistuu.

Keskeiset sisällöt

- ❖ yhteen- ja vähennyslasku lukualueella 0-100
- ❖ kertolaskun käsite
- ❖ kertolaskuja
- ❖ tunnistaa kellonaikoja
- ❖ ongelmaratkaisutaitojen tukeminen

Vuosiluokka 3.*Opetuksen tavoitteet*

Oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtäminen laajentuu ja varmentuu. Oppilaiden laskutaidon sujuvuus kehittyy. Oppilas hahmottaa aikaa.

Keskeiset sisällöt

- ❖ yhteen- ja vähennyslasku allekkain
- ❖ kertominen allekkain
- ❖ lukualue laajenee tuhansiin
- ❖ jakolaskun käsite
- ❖ jakolaskuja

Vuosiluokka 4.*Opetuksen tavoitteet*

Oppilas suoriutuu peruslaskutoimituksista sujuvasti. Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän. Oppilas tunnistaa kellonajat. Oppilas tutustuu mittaamiseen ja geometrisiin peruskäsitteisiin.

Keskeiset sisällöt

- ❖ jakaminen allekkain
- ❖ lukualue laajenee kymmeniintuhansiin
- ❖ tutustutaan mittayksiköihin
- ❖ tunnistaa tasokuvioita

Vuosiluokka 5.

Opetuksen tavoitteet

Oppilas tutustuu rationaalilukuihin. Oppilas harjoittelee lausekkeiden muodostamista. Pyritään järjestämään yritysvierailu, jossa tutustutaan ohjelmoinnin avulla tehtäviin tehtäviin.

Keskeiset sisällöt

- ❖ murtoluvun käsite
- ❖ murtolukujen suuruusvertailu
- ❖ desimaaliluvun käsite
- ❖ desimaaliluvun suuruusvertailu
- ❖ likiarvon käsite
- ❖ likiarvon käyttö arkielämässä
- ❖ koordinaatisto

Vuosiluokka 6.

Opetuksen tavoitteet

Oppilas laskee rationaaliluvuilla. Oppilas osaa muodostaa lausekkeitä. Oppilaan geometrian käsitteistö laajenee. Oppilas tutustuu negatiivisiin kokonaislukuihin.

Keskeiset sisällöt

- ❖ peruslaskutoimitukset murtoluvuilla
- ❖ peruslaskutoimitukset desimaaliluvuilla
- ❖ negatiiviset kokonaisluvut
- ❖ prosenttien käsite
- ❖ mittakaavan käsite
- ❖ kappaleiden luokittelu
- ❖ suorakulmaisen särmiön tilavuuden laskeminen

Vuosiluokka 7.

Opetuksen tavoitteet

Vahvistetaan ja syvennetään oppilaan luokilla 1-6 opiskelemia sisältöjä. Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja harjaannutetaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun. Oppilas käyttää muuttujia.

Keskeiset sisällöt

- ❖ laskutoimitukset rationaaliluvuilla
- ❖ polynomilaskennan alkeet
- ❖ ensimmäisen asteen yhtälö
- ❖ tasogeometrian laajentaminen
- ❖ tilastot ja todennäköisyys

Vuosiluokka 8.*Opetuksen tavoitteet*

Oppilas ratkaisee yhtälöitä. Oppilas osaa laskea prosenttilaskuja. Oppilas ymmärtää funktion käsitteen. Oppilaan ongelmanratkaisukyky ja kriittinen ajattelu kehittyvät. Oppilas osaa arvioida tuloksen mielekkyyttä. Pyritään järjestämään yritysvierailu, jossa tutustutaan ohjelmoinnin avulla tehtäviin työtehtäviin.

Keskeiset sisällöt

- ❖ ympyrä ja siihen liittyvät laskutoimitukset
- ❖ prosenttilaskenta
- ❖ potenssilaskenta
- ❖ funktiot
- ❖ yhtälönselvityksen syventäminen

Vuosiluokka 9.*Opetuksen tavoitteet*

Oppilas ratkaisee erityyppisiä yhtälöitä. Oppilas laskee avaruuskappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia. Oppilas käyttää trigonometrisia funktioita ja Pythagoraan lausetta. Oppilas tutustuu matematiikan soveltamiseen. Oppilas hyödyntää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknikkaa matematiikan opiskelussa.

Keskeiset sisällöt

- ❖ polynomilaskenta
- ❖ epäyhtälö
- ❖ yhtälöparit
- ❖ vaillinainen toiseen asteen yhtälö
- ❖ avaruusgeometria
- ❖ trigonometria

16.7 YMPÄRISTÖOPPI, BIOLOGIA, MAANTIETO, FYSIIKKA, KEMIA

Kaikilla luokka-asteilla kannustetaan uteliaasti tutkimaan luonnon monimuotoisuutta ja etsimään vastauksia arjesta esiin nouseviin kysymyksiin tekemällä ikätasolle sopivia tutkimustehtäviä. Hämeenlinnan kaupungin kuntakohtaisessa OPS:ssa on nostettu vuosiluokkatasolla esiin kullakin vuosiluokalla painotettavat tavoitteet ja sisällöt, kuitenkin niin että kouluilla on näissä liikkumavaraa esimerkiksi eri välineistön riittävyyden ja tilojen vuoksi.

1.lk

Opetuksen tavoitteet

Tuetaan oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjataan oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä.

Keskeiset sisällöt

- ❖ kehon osat, tunteet
- ❖ kodin ja lähiympäristön turvallisuus
- ❖ yhteistyötaidot ja kiusaamisen ehkäiseminen
- ❖ havainnointia luonnon- ja rakennetussa ympäristössä
- ❖ elämän perusedellytykset(ravinto, vesi, ilma, lämpö, huolenpito)
- ❖ kestävä elämäntavan harjoittelu
- ❖ lähiympäristö
- ❖ vuodenaajat

2.lk

Opetuksen tavoitteet

Ohjataan oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan ympäristön ilmiöitä. Ohjataan oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä.

Keskeiset sisällöt

- ❖ elintoiminnot, elämäntapa
- ❖ turvallisuusohjeet, ilmiöiden kuvaaminen, ensiapu
- ❖ kartan idea
- ❖ ravinnon tuotanto, juomavesi
- ❖ kestävä elämäntavan harjoittelu
- ❖ kotiseutu, maapallon alueita
- ❖ avaruus, aika
- ❖ piha, puisto, maatila

3.lk

Opetuksen tavoitteet

Ylläpidetään oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä autetaan oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen. Tutustutaan arjen teknologisiin sovelluksiin. Innostetaan oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien.

Keskeiset sisällöt

- ❖ turvallinen liikkuminen
- ❖ perhe
- ❖ vesi ja rannat
- ❖ Suomi
- ❖ sää
- ❖ vesi, aineen olomuodot
- ❖ palaminen, energia

4.lk

Opetuksen tavoitteet

Ohjataan oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla. Ohjataan oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita ja arjen terveystottumusten merkitystä.

Keskeiset sisällöt

- ❖ itsetunto, hyvinvointi
- ❖ terveelliset elintavat
- ❖ tapaturmat ja ensiapu
- ❖ niitty, metsä, suo
- ❖ ravinnontuotanto, ravintoketju
- ❖ Pohjoismaat ja Baltia
- ❖ ilma, ääni, valo
- ❖ vipu, jousi
- ❖ putki- ja kolmiorakenne

5.lk

Opetuksen tavoitteet

Ohjataan oppilasta ymmärtämään elämäntulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaistaan oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveys-

osaamistaan arjessa. Ohjataan oppilasta maantieteelliseen ajatteluun sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomeediataitoja. Ohjataan soveltamaan arjessa kestävän kehityksen periaatteita. Tuetaan positiivista asennetta ja motivaatiota luonnontieteitä kohtaan.

Keskeiset sisällöt

- ❖ ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä, murrosikä
- ❖ itsestä huolehtiminen
- ❖ Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristö ja ihmisen toiminta, ilmasto
- ❖ laaditaan kasvio ohjatusti
- ❖ alkuaineet ja reaktiot, aineen säilymisen periaate
- ❖ aurinkokunta ja avaruus
- ❖ raaka-aineet, lajittelu, kierrätys, tuotteen elinkaari
- ❖ turvallinen työskentely
- ❖ pyörä
- ❖ kitka, voima, liike

6.lk

Opetuksen tavoitteet

Ohjataan oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia. Ohjataan oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ja kemiallisia ilmiöitä. Tuetaan positiivista asennetta ja motivaatiota luonnontieteitä kohtaan.

Keskeiset sisällöt

- ❖ identiteetti, seksuaalisuus, vastuu
- ❖ päihteet ja päihteettömyys
- ❖ maapallon kulttuurit
- ❖ yhteyttäminen, energia, palaminen, hiilen kierto
- ❖ sähkö
- ❖ ilmastonmuutos, kestävä elämäntapa
- ❖ globaali vastuu, ihmisoikeudet
- ❖ turvallinen työskentely

7.lk

Biologia:

Opetuksen tavoitteet

Oppia vuosiluokan keskeiset sisällöt mahdollisuuksien mukaan paikallista ympäristöä hyödyntäen esim. järvet.

Keskeiset sisällöt

- Elämän perusilmiöt (esim. solu, vesi, eliöryhmät)

Maantieto:

Opetuksen tavoitteet

Ymmärtää maapallon rakennetta ja toimintaa

Keskeiset sisällöt

- Luonnonmaantieto

Fysiikka:

Opetuksen tavoitteet

Rakentava ja positiivinen asenne luonnontieteiden opiskeluun. Ilmiöpohjaisuus on lähtökohtana. Suunnitellaan ja tehdään pieniä tutkimuksia aiheesta.

Keskeiset sisällöt

- ❖ Mittaamisen perusteet
- ❖ Valo-oppi

Kemia:

Opetuksen tavoitteet

Uusien työskentelytapojen ja -taitojen opettelu. Työturvallisuus, työn raportointi. Opetellaan tekemään tutkimuksia ilmiöstä. Oppilas huomaa ja oppii ymmärtämään arkipäivässä esiintyviä kemian ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- ❖ Työturvallisuus, uudet työvälineet ja turvallinen työskentely
- ❖ Kemia elinympäristössämme
- ❖ Reaktiot

8.lk

Biologia:

Opetuksen tavoitteet

Oppia vuosiluokan keskeiset sisällöt mahdollisuuksien mukaan paikallista ympäristöä hyödyntäen esim. metsät.

Keskeiset sisällöt

- ❖ Metsät

Maantieto:

Opetuksen tavoitteet

Ymmärtää ihmisen ja maapallon sekä ihmisten keskinäistä vuorovaikutusta

Keskeiset sisällöt

- ❖ Kulttuurimaantieto

Fysiikka:

Opetuksen tavoitteet

Tutkimusten tekeminen, tulosten tulkinta. Ymmärrys ilmiöitä kohtaan syvenee. Oppilas huomaa syvemmin, miten fysiikka liittyy arkipäivän elämään.

Keskeiset sisällöt

- ❖ Vuorovaikutus ja liike
- ❖ Energia
- ❖ Lämpö-oppi

Kemia:

Opetuksen tavoitteet

Oppilas osaa työskennellä turvallisesti. Tutkimisen taidot yksin ja yhdessä kehittyvät. Monilukutaitoa; oppilas hahmottaa reaktioyhtälöitä, kemiallisia merkkejä ja turvaohjeita.

Keskeiset sisällöt

- ❖ Jaksollinen järjestelmä
- ❖ Hapot ja emäkset

❖ Sidokset

9.lk**Biologia:**

Opetuksen tavoitteet

Oppia ymmärtämään ihmisen perustoimintoja.

Keskeiset sisällöt

- Ihminen

Maantieto:

Opetuksen tavoitteet

Ymmärtää 7. -8.-luokkien teemat Suomesta ja mahdollisuuksien mukaan Hämeenlinnasta katsottuna.

Keskeiset sisällöt

- Suomen maantieto

Fysiikka:

Opetuksen tavoitteet

Laajennetaan opittua kvantitatiiviselle tasolle joidenkin ilmiöiden kohdalla.

Keskeiset sisällöt

- ❖ Sähkö-oppi
- ❖ ydinenergia

Kemia:

Opetuksen tavoitteet

Oppilas osaa työskennellä omatoimisesti. Myös ryhmässä. Tutkimustulosten kriittinen tulkinta. Pääpaino kvalitatiivisella puolella, ilmiötä tutkitaan myös kvantitatiivisesti mahdollisuuksien mukaan.

Keskeiset sisällöt

- ❖ Orgaaninen kemia

❖ Metallien kemia

16.8 TERVEYSTIETO

Terveystieto on monitieteellinen oppiaine, jota opetetaan alakoulussa osana ympäristöopin opetusta. Terveystiedon opetuksessa vuosiluokilla 7 -9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti.

Hämeenlinnassa;

Koulut täydentävät ja tarkentavat tarvittaessa toiminta- ja kehittämissuunnitelmassaan terveystiedon opetuksen vuosiluokkakohtaisia sisältöjä tavoitteiden mukaisesti siten, että oppiminen kehittyy kaikilla terveysosaamisen osa-alueilla.

Opetuksen sisältöjen valinnoilla pyritään siihen, että oppilaille muodostuu mm. ymmärrys elämäkulusta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Sisältöjen valinnoissa hyödynnetään paikallisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita ja sovelletaan niitä tavoitteiden mukaisesti. **Monipuolisen fyysisen** ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt.

Opetuksen tavoitteena on mm. tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa. Opetuksen tavoitteena on lisäksi ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.

Erityisesti voidaan painottaa tunnetaitojen harjoittelua ja mielen hyvinvoinnin edistämistä. Sosiaalisen kanssakäymisen taidot, omien kokemusten ja ajatusten jakaminen ja toisen kuulemisen harjoittelu on tärkeä osa kasvamista ja tukee terveyttä sekä mielen hyvinvointia koko elämän.

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Luokka-asteet 1-2 sekä 3-6

Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. (ympäristöoppi)

Luokka-asteet 7 -9

OPS:n perusteisiin kirjatut terveystiedon tavoitteet (T1-T12) ohjaavat terveystiedon opetusta läpi vuosiluokkien 7 -9.

Tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

7.lk

Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys (T1-T4)

Sisällöissä painottuvat;

- ❖ identiteetin, minäkuvan sekä itsetuntemuksen rakentuminen
- ❖ seksuaalinen kehittyminen
- ❖ huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys
- ❖ mielen hyvinvointi sekä itsensä arvostaminen
- ❖ arkirytmii ja unen merkitys
- ❖ päihteet
- ❖ turvataidot;
- ❖ turvataidot verkossa
- ❖ omat rajat
- ❖ vuorovaikutustilanteissa toimiminen
- ❖ tunteiden ilmaisu ja säätely

8.lk

Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy (T5 - T8)

Sisällöissä painottuvat;

- ❖ seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalisen kehityksen monimuotoisuus
- ❖ terveyden voimavarat
- ❖ mielenterveys,
- ❖ hyvinvointia tukevat ympäristöt,
- ❖ mielekäs vapaa-ajantoiminta
- ❖ rentoutumisen merkitys hyvinvoinnille
- ❖ huomioidaan ajankohtaiset terveysilmiöt
- ❖ tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta
- ❖ turvallisuustaidot ja -valmiudet
- ❖ ensiaputaidot
- ❖ itsehoito
- ❖ tuen ja avun hakeminen

9.lk

Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri (T9 - T11)

Sisällöissä painottuvat;

- ❖ opiskelu- työ- ja toimintakyky nuoruudessa
- ❖ ravitsemus ja liikunta
- ❖ kestävä elämäntapa
- ❖ sosiaalinen kestävyys
- ❖ vastuullinen kuluttaminen
- ❖ terveystalvet, kansalaistoiminta, ympäristön terveystalvet

- ❖ terveystarkkinnoinnin ja vaikuttamisen keinojen tarkastelu tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta
- ❖ kulttuurin terveyttä edistävä merkitys, kulttuurinen herkkyys
- ❖ ihmisoikeuksien kunnioittaminen, osallisuus ja yhdenvertaisuus

USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen yleisenä tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys sekä perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen

Opetuksessa tutustutaan myös opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Nämä lähtökohdat koskevat kaikkien eri uskontojen opetusta. Uskonnon yhteisiä tavoitteita ja sisältökuvauksia tarkennetaan eri uskontojen omissa oppimääräkuvauksissa (keskeiset sisällöt).

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntutkimus. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan.

Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Uskonto- ja et-tunnit voivat toimia keskinäisen ymmärryksen lisääjänä tarjoamalla eri uskontokuntiin kuuluville sekä uskonnottomille mahdollisuuden yhteiseen keskusteluun. Lukujärjestyksiä ja oppiaineiden välistä yhteistyötä suunniteltaessa tämä olisi hyvä ottaa huomioon.

Keskeiset tavoitteet ja sisällöt 1. ja 2. luokka

Kehitetään oppilaan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä tarjotaan oppilaalle tilaa omien ajatuksiensa ja tunteidensa ilmaisemiseen kiireettömässä ja luottamuksellisessa

ilmapiirissä. Ohjataan oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta. Ohjataan oppilasta tutustumaan oman uskontonsa keskeisiin kertomuksiin, juhliin ja tapoihin. Ohjataan oppilasta toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

1.luokka

Tavoitteet

Oppilaassa herää mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan. Oppilas tietää oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.

Oppilas tutustuu oman uskontonsa keskeisiin käsitteisiin kertomuksiin, symboleihin, juhliin, perinteisiin ja tapoihin. Oppilas tietää, että on olemassa myös muita uskontoja ja katsomuksia kuin oma uskonto.

Oppilas harjoittelee eläytymään toisen asemaan sekä pyrkii kunnioittamaan toisen ajatuksia. Oppilas harjoittelee tunnistamaan oikean ja väärän.

Oppilas osaa nimetä asioita, joista hän voi ottaa vastuuta omassa arjessaan. Oppilas pohdii kuinka hän voi omalta osaltaan vaikuttaa oman lähipiirin hyvinvointiin.

Oppilas rohkaistuu kertomaan arkisista kokemuksistaan ja ilmaisemaan mielipiteitään sekä harjoittelee tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan.

Oppilas harjoittelee kuuntelemaan toisia ja kunnioittamaan heidän ajatuksiaan. Oppilas tietää, että ihmiset voivat olla asioista eri mieltä.

Sisällöt UE

Omien tekojen ja niiden seurausten pohtiminen, toisen asemaan eläytyminen

Tunteiden nimeäminen ja niistä puhuminen

Huolenpito, toisesta välittäminen, rakkaus – lähimmäisenrakkaus, anteeksiantaminen

Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä

Perheen ja lähiympäristön pyhät ajat ja juhlat sekä oman uskonnon perinteet, tavat ja kertomukset

Kirkkovoosi, oman uskonnon keskeiset juhlat, oman seurakunnan toiminta koulussa ja oppilaan lähipiirissä

Sisällöt UO

Olen ortodoksi kaste, mirhavoitelu, kummi

Oma perhe, erilaiset perheet, ekumeeniset perheet, kristillisuus perheissä

Oman koulun uskontoja, uskonnottomuus

Toisen kunnioittaminen ja arvostaminen

Taivaallinen esirukoilija, oma nimipäivä, enkelit, suojelusenkeli

Raamattu, kirkon pyhä kirja, risti, kirkolliset tavat, kirkkoveisut

Pyhä Kolminaisuus

Jumalansynnyttäjä

Ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus, ehtoollinen

Kristuksen ja Jumalansynnyttäjän ikonit

2.luokka

Tavoitteet

Oppilaassa herää mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan. Oppilas tuntee oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.

Oppilas tunnistaa oman uskontonsa keskeisiä käsitteitä, kertomuksia, symboleita, perinteitä ja tapoja. Oppilas tietää, miksi keskeisiä juhlapyyhiä vietetään.

Oppilasta tutustuu luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin. Oppilas osaa nimetä joitakin yhtäläisyyksiä ja eroja oman sekä toisen uskonnon tavoissa ja juhlaperinteissä.

Oppilas harjoittelee ymmärtämään ja kunnioittamaan erilaisia ajattelutapoja ja vakaumuksia. Oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin.

Oppilas pohtii kuinka hän voi omalta osaltaan vaikuttaa oman lähipiirin hyvinvointiin. Oppilas osaa nimetä joitakin tapoja, joilla hän voi huolehtia ympäristöstä ja luonnosta.

Oppilas rohkaistuu esittämään ja perustelemaan mielipiteitään sekä harjoittelee tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan.

Oppilas harjoittelee kuuntelemaan toisen kertomaa ja esittämään kysymyksiä. Oppilas harjoittelee ymmärtämään myös eriäviä mielipiteitä.

Keskeiset sisällöt UE

Elämän kunnioittaminen, ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyvien elämänkysymysten käsittely, ihmisen elämänkaari ja kokonaisvaltainen hyvinvointi

Tunteiden nimeäminen ja niistä puhuminen

Toisen kunnioittaminen ja arvostaminen

Huolenpito, toisesta välittäminen, rakkaus – lähimmäisenrakkaus, anteeksiantaminen

Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, ihmisoikeudet ja monikulttuurisuus

Kirkkovuosi, oman uskonnon keskeiset käsitteet, symbolit ja juhlat

Oma seurakunta ja kirkkorakennus

Raamattu, Jeesuksen elämä

Oman koulun uskontoja ja uskonnottomuus

Keskeiset sisällöt UO

Minä ortodoksina ja kirkon jäsenenä, oma identiteetti ja oma seurakunta

Kirkkorakennus ja jumalanpalvelus, ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus

Erilaisia ortodoksisia perinteitä, monikulttuurisuus

Kirkkovuosi; paastot, suuret juhlat ja niiden ikonit ja troparit

Luomakunnan päivä; hyvinvointi, vastuu ympäristöstä ja omasta terveydestä

Raamattu, evankeliumit,

Kristuksen ja Jumalansynnyttäjän elämä

Mysteeriot: ehtoollinen, kaste, mirhavoitelu
Herranrukous

Oman koulun uskontoja ja uskonottomuus
Toisen kunnioittaminen ja arvostaminen, tunteiden nimeäminen ja niistä puhuminen

Huolenpito, toisesta välittäminen, rakkaus – lähimmäisenrakkaus, anteeksiantaminen

Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä

Keskeiset tavoitteet, sisällöt ja arvioinnin kohteet 3.- 6. luokat

Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista tunteitaan ja ajatuksiaan sekä harjoitella perustelemaan niitä. Oppilaalla on valittujen työtapojen kautta mahdollisuus muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään. Oppilas arvioi tekemiään valintoja ja pohtii toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta. Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä.

3. luokka

Tavoitteet

Oppilas tutustuu opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä niiden opetukseen

Oppilas tutustuu opiskeltavan uskonnon juhlaperinteeseen ja juhlien viettotapoihin

Oppilas tutustuu lähiympäristön pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Oppilas pohtii pyhien kertomusten vertauskuvallisuutta.

Oppilas tietää Suomen suurimmat uskonnolliset yhteisöt ja omassa koulussa opetettavia katsomuksia.

Oppilas harjoittelee hyvää käyttäytymistä erilaisissa uskonnollisia elementtejä sisältävissä tilanteissa.

Oppilas käsittelee keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja pyhistä kirjoista valittujen kertomusten ja oman elämän kokemusten avulla.

Oppilas pohtii ja arvioi tekemiään valintoja.

Keskeiset sisällöt UE

Raamatun kertomusten (VT) avulla käsitellään keskeisiä elämän kysymyksiä tunteita ja arvoja. Tutustutaan draaman ja keskustelun keinoin oman uskonnon perinteisiin, juhliin, pyhiin henkilöihin ja tapahtumiin.

Kymmenen käskyä

Tutustutaan oman seurakunnan toimijoihin ja tiloihin mm. kotikirkkoon

Tutustutaan omassa ympäristössä oleviin muihin uskontoihin ja katsomuksiin

YK:n Lasten oikeuksien sopimus

Keskeiset sisällöt UO

Raamattu pyhänä kirjana ja sen käyttö

Raamatun kertomukset ja opetukset ortodoksisesta näkökulmasta; Raamatun kaksi osaa, Vanha liitto, alkukertomukset, Israelin patriarkat, Joosef ja Israelin 12 heimoa, Mooses ja exodus, tuomarien ja kuninkaiden aika, viisaukirjallisuus

VT:n profetioita, ennusmerkkejä ja vertauksia Kristuksesta ja Jumalansynnyttäjistä

Vanhan testamentin kertomusten eettisen sanoman pohdintaa

Ikonien kuvalukutaito

Ajan pyhittäminen; Kirkkovuoden alku ja Luomakunnan päivä (luonnonsuojelu), kirkkovuoden kierto, arki, juhla ja paasto sekä Kristuksen ja Jumalansynnyttäjän suuria juhlia; Juhlien ikonit, troparit, liturginen ja uskonopillinen ulottuvuus sekä juhliin liittyvät suomalais-ortodoksiset ja kansainväliset perinteet

Ortodoksina koulussa; koulun katsomusopetus

Abrahamin uskontojen yhteiset juuret

Kirkon jumalanpalvelusperinne, mysteeriöitä

Keskeisiä rukouksia ja veisuja, perinteitä sekä yleisimpien ortodoksisten tapojen sanan viestintä

Ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus, oma seurakunta ja pyhäkkö

4. luokka

Tavoitteet

Oppilasta perehtyy opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin uskon lähteenä.

Oppilas tutustuu opiskeltavan uskonnon keskeisiin oppeihin, rituaaleihin ja tapoihin sekä lähiympäristön pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin.

Oppilas tunnistaa kirkkorakennuksen ja jumalanpalvelusten symboliikkaa.

Oppilasta tietää lähialueen uskontoja ja uskonnollisia yhteisöjä.

Oppilas tutustuu juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteisiin.

Oppilas harjoittelee hyvää käyttäytymistä erilaisissa uskonnollisia elementtejä sisältävissä tilanteissa.

Oppilas käsittelee keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja pyhistä kirjoista valittujen kertomusten ja oman elämän kokemusten avulla.

Oppilasta tutustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen yksilön ja yhteisön näkökulmasta.

Oppilas arvioi tekemiään valintoja ja pohtii toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja.

Keskeiset sisällöt UE

Raamatun kertomusten (UT) avulla käsitellään keskeisiä elämän kysymyksiä tunteita ja arvoja. Tutustutaan oman uskonnon pyhiin rakennuksiin, hengelliseen musiikkiin ja Raamattuun kirjana (uskonnollinen kieli ja vertauskuvat).

Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitys kristinuskon kehitykselle

Rakkauden kaksoiskäsky

Perehdytään oman uskonnon oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, seurakunnan toimintaan (vierailut seurakunnissa ja seurakunnan työntekijöiden vierailut koulussa, yhteisten tilaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen).

Syvennetään tietoja kirkkovuodesta ja elämänkaaren kristillisistä rituaaleista.

Tutustutaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteisiin

YK:n Lasten oikeuksien sopimus

Keskeiset sisällöt UO

Raamattu kirkon kirjana ja sen liturginen käyttö

Raamatun kertomukset ja opetukset ortodoksisesta näkökulmasta; Raamatun kaksi osaa, Uusi liitto, evankeliumit, Kristuksen ja Jumalansynnyttäjän elämä evankeliumeissa ja apokryfikirjoituksissa, Kristuksen opetuksia ja vertauksia

Luomakunnan päivä ja ihmisen vastuu ympäristöstä

Pyhien muistopäivät (erityisesti oppilaan oma suojeleuspyhä ja oman seurakunnan pyhän suojeleuspyhä)

Ortodoksinen paastoperinne ja sen hengellinen, ruumiillinen sekä eettinen ulottuvuus, erityisesti tarkastelun kohteena Suuri paasto ja sen perinteet

Lasaruksen lauantai, palmusunnuntai, suuri viikko ja niiden jumalanpalvelusperinne

Pääsiäisaika ja pentekostarion ja niiden erityinen luonne kirkkovuodessa

Jumalansynnyttäjän suuret juhlat

Pyhät mysteerit ja pohdintaa omasta osallisuudesta niihin

Kirkko pyhänä paikkana, arkkitehtuuri, kirkkotaide, liturginen esineistö ja niiden symboliikka

Jumalanpalvelus ja sen toimittajat, maallikon rooli jumalanpalveluksessa ja kirkon elämässä, koululaisjumalanpalvelus

Abrahamin perilliset; juutalaisuus, islam ja kristilliset kirkot

Uskontojen näkyvyys ja vaikutus yhteiskunnassa, erityisesti koulussa; Sekulaarin maailmankatsomuksen vaikutus koulussa, kotona ja yhteiskunnassa; Uskonnon ja uskonnottomuuden vuorovaikutus

YK:n Lasten oikeuksien sopimus ja sen merkitys vähemmistöille

5. luokka

Tavoitteet

Oppilas perehtyy varhaisen kristillisyyden merkitykseen kristinuskon kehittämisessä maailmanuskonnoksi

Oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon juhlaperinteeseen ja sen merkitykseen

Oppilas tunnistaa ja ymmärtää uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.

Oppilas etsii tietoa monipuolisista lähteistä ja pohtii alustavasti tiedon luotettavuutta.

Oppilas tutustuu Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan sekä uskontojen historiaan ja vaikutuksiin.

Oppilas ymmärtää pyhyiden merkitystä uskonnoissa ja tiedostaa itselleen pyhiä asioita sekä osaa käyttäytyä asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisia elementtejä sisältävissä tilanteissa.

Oppilas tutustuu opiskeltavan uskonnon keskeiseen eettiseen opetukseen.

Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Oppilas tuntee arvo-käsitteen ja osaa yhdistää sen omaan ajatteluunsa.

Oppilas pohtii elämäntapa- ja valintoihinsa liittyviä valintoja ja arvoja niiden taustalla sekä niiden vaikutusta kestävään tulevaisuuteen.

Keskeiset sisällöt UE

Ihmisoikeudet, elämän kunnioittaminen, luonnon vaaliminen: Oppilaan oman toiminnan ja valintojen vaikutukset sekä globaali vastuu.

Oman uskonnon pyhät kirjoitukset, henkilöt, symbolit, musiikki ja pyhät paikat, lähialueella vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt

Oman uskonnon oppi ja rituaalit

Martti Lutherin ja Mikael Agricolan merkitys

Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin ja nykyisyyteen tutustuminen

Ohjataan oppilasta käymään eettistä keskustelua sekä perustelemaan omia näkemyksiään.

YK:n Lasten oikeuksien sopimus

Keskeiset sisällöt UO

Raamatun rakenne, synty ja liturginen käyttö

Kristinuskon juutalaiset juuret

Apostolien teot ja apostoli Paavalin lähetystyö, marttyyrikirkon aika

Liturginen elämä, kirkkomusiikki, ikonitaide, koululaisjumalanpalvelus

Luostariperinne Suomessa ja maailmalla, erityisesti Valamo, Lintula, Konevitsa, Pet-samo ja Karjalan valistajat

Asketismi, paasto

Kristuksen ja Jumalansynnyttäjän juhlia; juhlatroparien ja –ikonien tulkitseminen

Ortodoksinen perinne Euroopassa ja maailmalla, globaali ortodoksisuus

Roomalaiskatolinen kirkko

Euroopan uskonnollinen kartta; kristinuskon eri suuntauksset ja niiden levinneisyys, islam, juutalaisuus, sekularisoituminen

Filantropia, ekumenia

Pyhä Kolminaisuus, ihminen Jumalan kuvana, kasvu Jumalan kaltaisuuteen, kristillisen etiikan lähteet

Kirkon pyhiä ja heidän esimerkkinsä; kirkkoisia, marttyyreja, pyhittäjiä

Vapaus ja vastuu, elämän pyhyys ja ihmisarvo, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus

Luomakunnan päivä ja vastuu ympäristöstä

6. luokka

Tavoitteet

Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon perusrakenteen ja ymmärtää sen merkityksen opin lähteenä.

Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta.

Oppilasta harjoittelee tunnistamaan ja arvioimaan uskontoihin liittyvää uutisointia ja tutustuu ajankohtaisiin uskontoon liittyviin aiheisiin mediassa. Oppilas etsii uskontoon ja katsomuksiin liittyvää tietoa ja arvioi sen luotettavuutta.

Oppilas tuntee pääpiirteittäin opiskeltavan uskonnon olemuksen.

Oppilas osaa kuvata eri uskontoja ja uskonnottomuutta Euroopassa. Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteitä sekä niiden keskeisiä suhteita.

Oppilas osoittaa kunnioitusta omaa ja toisen pyhää kohtaan sekä osaa käyttäytyä asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisia elementtejä sisältävissä tilanteissa.

Oppilas tunnistaa uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta.

Oppilas arvioi tekemiään valintoja ja pohtii toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt UE

Ihmisoikeudet, elämän kunnioittaminen, luonnon vaaliminen: Oppilaan oman toiminnan ja valintojen vaikutukset sekä globaali vastuu.

Suomen ja Euroopan uskonnollinen ja katsomuksellinen nykytila, sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista (juutalaisuus, kristin-usko ja islam. Ekumenia ja uskontojen näkyminen arjessa (myös uskonnottomuus.)

Oman uskonnon keskeiset eettiset opetukset sekä eri uskontojen yhteiset eettiset käsitteet. Uskonnon vuorovaikutus taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa (myös media ja populaarikulttuuri.)

YK:n Lasten oikeuksien sopimus

Keskeiset sisällöt UO

Ortodoksisen kirkon olemus katolisena ja apostolisena yhteisönä

Liturgiikka opetuksen ilmentäjänä; mysteeriot ja pyhät toimitukset, ajan pyhittäminen, paasto ja rukous, jumalanpalveluselämä, liturginen esineistö, kirkkotaide ja -musiikki, liturginen käsitteistö ja kieli

Ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus, muut uskonnolliset tilanteet ja tilaisuudet

Uskonto mediassa ja populaarikulttuurissa, erityisesti ortodoksista kirkkoa koskeva uutisointi Suomessa sekä median välittämien arvojen ja ortodoksikristillisten arvojen vertailua

Eri uskontojen ja katsomusten keskeisten piirteiden vertailua; käsitteitä ja symboleita, juhla- ja rukousperinne, uskontunnustus, suhde pyhien kuvalliseen ilmaisemiseen, suhde Kristukseen ja Jumalansynnyttäjään, askeettinen perinne, kultainen sääntö

Eurooppalaiset arvot, uskontodialogi, uskonnollinen symbolismi yhteiskunnassa

Ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä Kirkon opetuksen näkökulmasta

Keskeiset tavoitteet, sisällöt ja arvioinnin kohteet 7. - 9. luokat

Sisältöinä kaikkien uskontojen opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskon-
toimerinteisiin että uskonottomuuteen, perehdytään opiskeltavan uskonnon juuriin, läh-
teisiin, oppiin, opetukseen ja vaikutukseen maailmassa sekä käsitellään eettisen ajattelun
keskeiset käsitteet ja opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet.

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja ar-
vostavasti. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden
yhteinen pohdinta.

Arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin sekä oppilaiden moni-
muotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluproses-
sia ja työn eri vaiheita.

7. luokka

Tavoitteet

ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan
uskontoon liittyvä monimuotoisuus

ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä
uskonottomuuteen

ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tun-
nistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaari-
kulttuurissa

auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ih-
misten valintojen perusteina ja ohjaajina

rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa (ei vaikuta arvo-
sanen muodostamiseen)

Keskeiset sisällöt UE

Uskontojen maailma (S2, Raamatun ja eettisten kysymysten osalta osittain S1 ja S3)

Suurten maailmanuskontojen levinneisyys, perusopetukset ja vaikutukset kulttuuriin eri
puolilla maailmaa sekä tutustutaan myös luonnonuskontoihin, uusiin uskonnollisiin liik-
keisiin sekä uskonottomuuteen elämäntarkastuksena.

Keskeiset sisällöt UO

S2 Uskontojen maailma

(Myös S1 Suhde omaan uskontoon: Erilaisiin maailmankatsomuksiin perehdytään
oman uskonnon näkökulmasta; ja S3 Hyvä elämä: Uskontojen historiaan ja katsomuk-
siin perehdyttäessä tutustutaan eettisiin kysymyksiin ja ihmisoikeuskysymyksiin histo-

riassa ja nykypäivänä.) Tutustutaan suuriin maailmanuskontoihin, suomalaiseen muinaisuskoon, luonnonuskontoihin, uususkonnollisiin liikkeisiin, kristillispohjaisiin liikkeisiin ja uskonnottomuuteen elämäkatsomuksena. Tarkastellaan eri uskontojen syntyä, historiaa ja levinneisyyttä erityisesti huomioiden historialliset yhtymäkohdat ortodoksisuuteen. Tarkastellaan eri uskontojen vuorovaikutusta kulttuurin kanssa ja uskonnollisia perinteitä; huomioidaan erityisesti erot ja yhtäläisyydet ortodoksisuuteen (paasto- ja ruokaperinteet, rukousperinne ja -tavat, luostarilaitos, pyhiinvaellusperinne, uskonnollinen taide ja arkkitehtuuri, suhde pyhään kirjallisuuteen, uskontunnustus, meditatiivinen, hesykastinen ja askeettinen perinne, siirtymäriitit, sukupuoliroolit ja pukeutumissäännöt). Tarkastellaan perinteiden yhteisiä juuria. Tarkastellaan ortodoksisen kirkon asemaa vähemmistökirikkona alueilla, joissa enemmistönä vaikuttaa ei-kristillinen uskonnollisuus tai ateismi. Huomioidaan ortodoksisuuden muuttunut asema ja rooli sekulaarissa yhteiskunnassa.

8. luokka

Tavoitteet

ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista
ohjata oppilasta tuntemaan eri kirkkokuntien ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa
auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina
ohjata oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämäkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin
rohkaista oppilasta kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa (ei vaikuta arvosanan muodostamiseen)

Keskeiset sisällöt UE

Suhde omaan uskontoon (S1, uskonnon ja kulttuurin lukutaidon osalta myös osittain S2 ja 3)

Kristinuskon historiaa eli synty, leviäminen ja jakaantuminen kirkkokunniksi.

Suurimmat kristilliset kirkkokunnat: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko sekä kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta sekä kristinusko Suomessa ja sen kulttuurivaikutukset

Kristinuskon lähteet eli Raamattutietoa ja sen tulkintatapoja, oppeja ja opetuksia.

Keskeisetsisällöt UO

S1

Suhdeomaan uskontoon

(Myös S2 Uskontojen maailma: Erityisesti juutalaisuus, islam ja roomalaiskatolinen kirkko sekä

S3 Hyvä elämä: Käsitteinä erityisesti uskonnonvapaus, teokratia, valtiokirkko, kansankirkko)

Kristinuskon historia

Tarkastellaan kristinuskon syntyä ja erityisesti sen suhdetta juutalaisuuteen ja islamiin kristinuskon alkuaikoina.

Tarkastellaan itäisten uskontojen, perinteiden ja kulttuurien vaikutusta bysanttilaiseen kristillisyyteen.

Tarkastellaan kristinuskon leviämistä Aasiaan, Afrikkaan, itäiseen ja läntiseen Eurooppaan ja kirkon jakaantumista; vertaillaan idän ja lännen luostariperinteitä. Tarkastellaan luostariperinteen merkitystä itäisen kristinuskon leviämisessä.

Tutustutaan ortodoksisten paikalliskirkkojen historiaan ja nykyisyyteen, erityisesti Venäjän kirkkoon sekä vanhoihin patriarkaatteihin (Konstantinopoli, Jerusalem, Antiokia, Aleksandria). Otetaan erityisesti huomioon ortodoksisten kirkkojen nykytilanne islamilaisissa maissa. Huomioidaan kirkkojen suhde valtiovaltaan historiassa ja nykypäivänä.

Tarkastellaan Suomen ortodoksisen kirkon vaiheita pääpiirteittäin.

Tarkastellaan Rooman patriarkaatin kehitystä Vatikaanin toisen konsiilin jälkeen huomioiden erityisesti roomalaiskatolisen kirkon suhde ortodoksiseen kirkkoon. Tutustutaan pääpiirteittäin suurimpiin protestanttisiin kirkkoihin.

Tavoitteet 9. luokka

ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin
rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan

ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

rohkaista oppilasta kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa (ei vaikuta arvosanan muodostamiseen)

Keskeiset sisällöt UE

Hyvä elämä

(S3, Raamatun osalta myös osittain S1, uskonnon ja kulttuurin lukutaidon osalta S1 ja S2)

Raamatun keskeiseen sisältöön, tulkintatapoihin ja opetukseen perehtyminen riittävän tietopohjan saavuttamiseksi eettiselle pohdinnalle.

Etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen, kristinuskon ja muiden uskontojen eettisiä opetuksia, eri kristillisten kirkkojen eettisiä painotuksia sekä Raamatun ja etiikan suhde.

YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan tutustuminen.

Keskeisetsisällöt UO

S3

Hyväelämä

(Myös

S1 Suhde omaan uskontoon: Etiikan keskiössä on ortodoksinen ihmiskuva sekä S2 Uskontojen maailma: Erityisesti juutalaisuus)

Tutustutaan ortodoksiseen etiikkaan ja pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä; Tarkastelun lähtökohtana pidetään ortodoksista ihmiskuvaa joka korostaa elämän ainutkertaisuutta, rajallisuutta ja pyhyyttä, ihmisen erityistä suhdetta luontoon, vapauden ja vastuun suhdetta ja ihmisyyden yhteisöllistä ulottuvuutta. Tutustutaan YK:n Ihmisoikeusjulistukseen ja sen syntyyn vaikuttaneisiin olosuhteisiin, sekä tarkastellaan juutalais-kristillisten arvojen vaikutusta Eurooppalaiseen ihmisoikeuskäsitykseen. Tarkastellaan ihmisoikeustilannetta tämän päivän maailmassa ja pohditaan yksilön ja yhteisön vastuuta ihmisoikeuksien toteutumisessa. Vertaillaan ortodoksista ja sekulaaria käsitystä oikeudenmukaisuudesta ja tasa-arvosta. Vertaillaan ortodoksia ja sekulaareja arvoja ja arvostuksia, huomioiden erityisesti Vuorisaarnan opetus ja pyhien hagiografiat. Huomioidaan oppilaiden omista kokemuksista kumpuavat eettiset kysymykset ja ohjataan oppilasta eettiseen pohdintaan ja keskusteluun, joka huomio erilaiset lähtökohdat, maailmankatsomukset ja näkökulmat.

Tutustutaan eri uskontojen eettisiin periaatteisiin, erityisesti Kultaiseen sääntöön. Erityisesti huomioidaan kristillisen etiikan juutalaiset juuret sekä Vanhan ja Uuden testamentin eroavaisuudet eettisissä painotuksissa.

Tutustutaan Raamattuun kristillisen etiikan lähteenä mutta myös historiallisena ja kauanokirjallisena teoksena, sekä osana ortodoksista Traditiota. Pohditaan Raamatun kertomusten ja –opetusten suhdetta luonnontieteisiin ja humanistisiin tieteisiin. Tutustutaan Raamatun juutalaisiin juuriin ja asemaan juutalaisuudessa. Vertaillaan juutalaista, ortodoksista, roomalaiskatolista ja luterilaista (suomalaista) Raamattua, huomioiden erityisesti deuterokanonisten kirjojen asema.

Tutustutaan ortodoksiseen Traditioon etiikan lähteenä mutta myös sen ilmentymänä; Erityisesti pyhiin toimituksiin, uskontunnustukseen ja sen keskeisiin dogmaattisiin kysymyksiin, pyhien ihmisten merkitykseen, liturgiseen taiteeseen ja esineistöön. Tutustutaan dogmatiikan ja liturgiikan käsitteisiin ja niiden alkuperään. Pohditaan Tradition merkitystä ortodoksin ja oppilaan

omassa elämässä sekä sitä, ohjaako Kirkon opetus yksilön arvoja, normeja ja jokapäiväisiä valintoja.

Katolinen ja islamin uskonto; ei paikallista opetussuunnitelmaa. Noudatetaan opetussuunnitelman perusteita.

16.9 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Elämänkatsomustiedon tavoitteena on monipuolinen katsomuksellinen ja kulttuurinen yleissivistys sekä eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn kehittäminen.

Elämänkatsomustietoa opetetaan uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomille oppilaille, jotka eivät osallistu enemmistön uskonnonopetukseen, sekä huoltajan pyynnöstä oppilaalle, jolle ei järjestetä hänen oman uskontonsa opetusta.

Vuosiluokilla 1-2

painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittämisessä sekä ilmaisun, ajattelun ja oppimisen taidoissa.

Opetuksessa annetaan tilaa ihmettelyyn ja kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun.

Arvioinnin kannalta keskeistä on edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä, ryhmässä toimimisen taidoissa sekä ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessä.

1.lk

Opetuksen tavoitteet

Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan sekä kuuntelemaan toisten mielipiteitä, opastaa tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja ja ymmärtämään yhteiselämän perusteita.

Keskeiset sisällöt

Kasvaminen hyvään elämään (S1) eli esimerkiksi keskustelutaitojen harjoittaminen sekä hyvän, oikean ja väärän pohtiminen. Erilaisia elämäntapoja (S2) eli pohditaan "kuka minä olen" ja tutkitaan erilaisia elämäntapoja.

Yhteiselämän perusteita (S3) eli perehdytään yhteiselämän perusteisiin (esim. sääntö, luottamus, rehellisyys, reiluus).

2.lk

Opetuksen tavoitteet

Edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä sekä pohtia oikea ja väärää, syitä ja seurauksia ja oman ympäristön ja luonnon arvostamista.

Keskeiset sisällöt

Yhteiselämän perusteita (S3) eli tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja asemaan erilaisissa yhteisöissä.

Luonto ja kestävä tulevaisuus (S4) eli tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla, perehdytään kertomuksiin maailman synnystä ja tutkitaan lähiympäristöä ja luontoa.

Vuosiluokilla 3-6

painopisteenä on identiteetin ja elämäkatsomuksen rakentaminen, eettisen ajattelun ja kulttuurisen osaamisen kehittyminen sekä kyky ilmaista omia näkemyksiä ja perustella niitä.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota erityisesti tiedon soveltamiseen ja ajattelun ja argumentaation kehittymiseen, omien tulkintojen tekemiseen asioista sekä kykyyn tutkia keskeisiä lähteitä.

3.lk

Opetuksen tavoitteet

Luoda edellytyksiä oppilaan eettisen ajattelun kehittymiselle sekä asioiden välisten suhteiden oivaltamiselle.

Keskeiset sisällöt

Kasvaminen hyvään elämään (S1) eli tutustutaan erilaisiin eettisiin käsitteisiin (mm. arvo, normi, vapaus, vastuu, oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus, onnellisuus) ja harjoitellaan toisen kohtaamista, erilaisten näkökulmien arvostamista ja oman näkemyksen perustelemista.

4.lk

Opetuksen tavoitteet

Ohjata oppilasta tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä sekä rakentamaan katsojallista yleissivistystään.

Keskeiset sisällöt

Erilaisia elämäntapoja (S2) eli perehdytään suomalaiseen kulttuuriin, kulttuurivähemmistöihin, erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin ja maailman kulttuuriperintöön sekä tutkitaan omaa identiteettiä.

Pohditaan yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä.

5.lk

Opetuksen tavoitteet

Rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään sekä ohjata oppilasta tuntemaan YK:n ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lasten oikeuksia.

Keskeiset sisällöt

Yhteiselämän perusteita (S3) eli tutkitaan sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä sekä perehdytään lasten oikeuksiin.

Harjoitellaan eettisiä taitoja arvioimalla tekojen vaikutusta eri näkökulmista (konteksti, tarkoitus, seuraukset) ja omien näkemysten perustelemista.

6.lk

Opetuksen tavoitteet

Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.

Keskeiset sisällöt

Luonto ja kestävä tulevaisuus (S4) eli perehdytään erilaisiin aika-, tieto- ja luontokäsitteisiin ja pohditaan ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä.

7.-9. lk:t

Elämäkatsomustieto jaetaan kolmeen kurssiin (A, B, C), koska samassa opetusryhmässä voi olla eri vuosiluokkien oppilaita. Jokaiselle kurssille on määritelty tavoitteet ja sisällöt. Kaikki oppilaat opiskelevat kurssit kolmen vuoden aikana.

Pääpaino on oman tulevaisuuden hahmottamisessa ja suunnittelussa sekä yleissivistävän tietoperustan laajentaminen ja identiteetin ja elämäkatsomuksen rakentamisen tukeminen.

Arvioinnissa painottuvat tuotokset sekä opiskeluprosessi ja työn eri vaiheet, kuten kysymysten muodostaminen, perustelut, aiheen rajaaminen, tiedonhaku, käsitteiden käyttö ja ilmaisun selkeys.

A) Katsomusten maailma

Tavoitteet

ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia sekä uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita ja katsomuksellisia käsitteitä.

Sisällöt

perehdytään suuriin maailmanuskontoihin sekä ateistisiin katsomuksiin.

B) Etiikan perusteita

Tavoitteet

Ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan.

Sisällöt

Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin sekä pohditaan yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin ja ajankohtaisiin eettisiin kysymyksiin.

C) Ihmisoikeudet, kestävä kehitys ja kulttuuri

Tavoitteet

Ohjata oppilasta tuntemaan ihmisarvo ja ihmisoikeudet ja niiden eettinen perusta, innostaa pohtimaan kestävää tulevaisuutta ja tutustumaan Unescon maailmanperintöohjelmaan.

Sisällöt

Perehdytään ihmisarvoon ja ihmisoikeuksiin sekä ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holo-kausti. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta (esim. humanistinen, utilistinen, mystinen, luontokeskeinen). Perehdytään vastuullisuuteen ja kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin ja ympäristöetiikkaan sekä Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön.

16.10 HISTORIA

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että oma ja muut kulttuurit ovat historiallisen kehitysprosessin tulosta. Opiskelussa käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Tavoitteena on oppilas, joka on

kiinnostunut historiasta, ymmärtää historiallisen tiedon rakentumisen ja tulkinnallisuuden sekä osaa etsiä tietoa menneisyydestä. Tarkoituksena on kehittää oppilaan identiteettiä rakentumista sekä edistää hänen kasvuaan aktiiviseksi ja erilaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Historiaa opiskellaan Hämeenlinnassa omana oppiaineenaan vuosiluokilla 5-8. Opetuksen ja arvioinnin lähtökohtana ovat opsin perusteiden historian taitotavoitteet, jotka läpileikkaavat kaikkea historian opetusta. Niitä noudatetaan Hämeenlinnassa sellaisenaan sekä ala- että yläkoulussa. Opettaja huomio jokaisen taitotavoitteen arvioinnissaan oppilaan kehitystason huomioiden vuosiluokilla 5 ja 7. Vuosiluokilla 6 ja 8 käytetään arvioinnin pohjana valtakunnallisia historian arviointikriteereitä.

Vuosiluokat 5-6

Alakoulun vuosiluokilla 5-6 käsitellään historian ilmiöitä maailman synnystä Ranskan suureen vallankumoukseen 1789.

Vuosiluokan 5 keskeiset sisällöt:

- ❖ Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty
- ❖ Vanha aika ja antiikin perintö
- ❖ Suomen alueen esihistoria
- ❖ Vuosiluokan 6 keskeiset sisällöt:
- ❖ Keskiaika
- ❖ Uuden ajan murrosvaihe
- ❖ Suomi osana Ruotsia

Paikalliset painotukset:

Hämeenlinnan kaupungin paikallisia kohteita (rakennukset, maisemat, maastot, museot jne.) painotetaan vierailuilla ja konkreettisilla live-kokemuksilla. Niitä pyritään integroimaan myös arkiseen opetukseen mahdollisuuksien mukaan. Yhteistyökumppanit ja yhteistyön muodot voi määritellä tarkemmin koulujen TOKE:ssa.

7-8.lk

Yläkoulun vuosiluokilla 7-8 käsitellään historian ilmiöitä Ranskan vallankumouksesta kylmän sodan jälkeiseen aikaan.

Vuosiluokan 7 keskeiset sisällöt

- ❖ Ranskan vallankumous ja 1800-luvun suuret aatteet (konservatismi, liberalismi, sosialismi, nationalismi) Euroopassa ja Suomessa
- ❖ Elämä Suomessa 1800-luvun alusta itsenäistymiseen
- ❖ Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys
- ❖ Yhdysvaltain synty ja kehitys 1900-luvun alkuun asti

- ❖ Länsimaiden ja muiden kulttuurien kohtaaminen 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa
- ❖ Ensimmäinen maailmansota

Vuosiluokan 8 keskeiset sisällöt

- ❖ Maailmansotien välinen aika
- ❖ Toinen maailmansota
- ❖ Kylmä sota
- ❖ Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen ja länsimaisen kulttuurin kulttuurinen murros
- ❖ Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Paikalliset painotukset:

Hämeenlinnan kaupungin paikallisia kohteita (rakennukset, maisemat, maastot, museot jne.) painotetaan vierailuilla ja konkreettisilla live-kokemuksilla. Niitä pyritään integroimaan myös arkiseen opetukseen mahdollisuuksien mukaan. Yhteistyökumppanit ja yhteistyön muodot voi määritellä tarkemmin koulujen TOKE:ssa.

Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Tieto- ja viestintätekniiikan käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisellä on keskeinen osa yhteiskuntaopin opiskelussa. Lisäksi oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Yhteiskuntaoppia opiskellaan Hämeenlinnassa omana oppiaineenaan yksi lukuvuosi kummallakin kouluasteella (4. ja 9. Luokka).

Oppiaineen opetuksen ja arvioinnin lähtökohtana käytetään opsin perusteiden taito- ja sisältötavoitteita sellaisenaan. Kaikki oppiaineen opsin perusteissa vuosiluokkia 4-6 koskevat tavoitteet ja sisällöt sisältyvät lukuvuoteen 4. ja vuosiluokkia 7-9 koskevat sisällöt ja tavoitteet lukuvuoteen 9. Yhteiskuntaoppi arvioidaan 4.luokalla sanallisesti.

Opetuksen paikallisuutta voidaan toteuttaa tekemällä yhteistyötä lähialueen yritysten, yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa. Koulukohtaiset yhteistyökumppanit ja yhteistyön muodot määritellään tarkemmin koulujen TOKE:ssa.

16.11 MUSIIKKI

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut musiikin opetuksen tavoitteet läpäisevät -kaikki vuosiluokat. Hämeenlinnan kaupungin kuntakohtaisessa OPS:ssa on nostettu vuosiluokkatasolla esiin kullekin vuosiluokalle tavoitteet sekä painotettavat sisällöt. Musiikin opetuksen tavoitteena on edistää oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä toisten kanssa. Keskeistä oppimisessa on osallistuva työtapa sekä itse tekeminen. Musiikin opetussuunnitelman tukena toimii Hämeenlinnan kaupungin [Kulttuuripolku](#).

Hämeenlinnassa luomme paikallisen musiikkikasvatuksen oppilaitoksen kanssa yhteistyössä erilaisia oppimistilanteita. Kannustamme oppilaita musiikin harrastuneisuuteen sekä tutustumme heitä paikalliseen musiikkielämään.

Painotamme yhteistyössämme eri soittimiin tutustumista sekä oppilaiden tietouden lisäämistä Sibeliuksesta.

Pyrimme järjestämään koulullamme mahdollisuuksiemme mukaan esim. soitinvalmennusta sekä konsertteja.

1.lk

Opetuksen tavoitteet

Musiikin opetuksen tavoitteena 1. luokalla on rohkeus osallistua musiikilliseen toimintaan sekä yksin että ryhmän jäsenenä. Oppilas saa musiikillisia kokemuksia myös aktiivisesti kuuntelemalla. Tavoitteena on monipuolinen musiikillinen ilmaisu liikkeiden, laulun, äänenkäytön ja rytmin avulla.

Keskeiset sisällöt

leikit, lorut, laulut

kehorytmit, liikeimprovisaatiot, äänimaisemat

Musiikin ensimmäisen luokan tavoitteita tuetaan esim. seuraavilla keskeisillä käsitteillä:

Dynamiikka: hiljainen — voimakas, hiljenevä — voimistuva,

Sointiväri: häly-sävel, oman äänen mahdollisuudet, soittimien äänen tunnistaminen (rytmi- ja koulusoittimia)

Rytmi ja tempo: sanarytmi, perussyke, lyhyt — pitkä, hidas — nopea, hidastuva — nopeutuva, taa, titi, tauot, tasa- ja kolmijakoinen eläytyen

Melodia, harmonia: nouseva — laskeva, korkea — matala, so, mi, la, duuri — molli kuunnellen

Muoto: samanlainen — erilainen, soolo — tutti, säkeistö

2.lk

Opetuksen tavoitteet

Musiikin 2.luokan tavoitteena on vahvistetaan 1.luokalla opittuja taitoja. Oppilasta rohkaistaan osallistumaan musiikilliseen toimintaan ja vahvistetaan oppilaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä. 2.luokalla aloitetaan tutustuminen musiikin merkitsemistapoihin ja yhteissoittoperiaatteisiin. 2. luokalla vahvistetaan kokonaisvaltaisesti musiikin sykkeen kokemusta musisoinnissa ja häntä ohjataan aktiiviseen kuunteluun.

Keskeiset sisällöt

- ❖ laulut
- ❖ lorut
- ❖ musiikkileikit
- ❖ rytmi- ja melodiaharjoitteet laulaen ja soittaen

Musiikin toisen luokan tavoitteita tuetaan esim. seuraavilla keskeisillä käsitteillä:

Dynamiikka: piano — forte, dynamiikan vaikutus musiikin tunnelmaan

Sointiväri: soittimien äänen tunnistaminen (orkesterisoittimia)

Rytmi ja tempo: taa-aa, vastaava tauko

Melodia, harmonia: do, re

Muoto: Kysymys — vastaus, AB

3.lk

Opetuksen tavoitteet

3.luokalla tutustutaan monipuolisesti erilaisiin lauluihin. Oppilaan laulutaito vahvistuu. Tavoitteena on rohkaistua laulamaan niin yksin kuin ryhmän jäsenenä. 3.luokalla tavoitteena on oppia kertomaan kuulemastaan musiikista sekä sen luomista tunnelmista. Lisäksi 3.luokalla opetuksessa aletaan harjoittaa rytmisoittimien lisäksi melodiasoittimia.

Keskeiset sisällöt

- ❖ monipuolisia ja eläytyviä kuuntelutehtäviä
- ❖ monipuolista lauluohjelmistoa
- ❖ ikätasolle sopivia soittoharjoituksia

Musiikin kolmannen luokan tavoitteita tuetaan esim. seuraavilla keskeisillä käsitteillä:

Dynamiikka: crescendo — diminuendo, pianissimo, fortissimo

Sointiväri: lisää orkesterisoittimia

Rytmi ja tempo: tahti, tahtiviiva, 4/4, 2/4,

Melodia, harmonia: fa, ti, nuottiviivasto, G-avain, duuri- ja molliasteikko

Muoto: säe, säepari

4.lk

Opetuksen tavoitteet

4.luokalla jatketaan edelleen melodiasoittimiin tutustumista sekä niillä musisointia. Tavoitteena on soitinkokeilujen ja soittotekniikkaohjauksen kautta ymmärtää musiikkia laajemmin ja tutustua erilaisiin musiikin lajeihin ja aikakausiin. Samalla yhteissoittotaidot vahvistuvat. Omakohtaisen soittamisen kautta kehitetään myös musiikin kuuntelemisen taitoja. Tavoitteena on myös huomata musiikin vaikutus omaan hyvään oloon.

Keskeiset sisällöt

- ❖ monipuolisia ja eläytyviä kuuntelutehtäviä
- ❖ monipuolista lauluohjelmistoa
- ❖ ikätasolle sopivia soittoharjoituksia
- ❖ musiikin merkinnät ja merkintätavat (nuotit, aika-arvot, esitysmerkit...)

Musiikin neljännen luokan tavoitteita tuetaan esim. seuraavilla keskeisillä käsitteillä:

Dynamiikka: mezzopiano, mezzoforte, dynamiikan lyhentet

Sointiväri: ihmisäänialat

Rytmi ja tempo: $\frac{3}{4}$, taa-aa-aa, taa-a-ti, ti-taa-aa ja vastaavat tauot

Melodia, harmonia: kaanon ja alkava moniäänisyys, duuri- ja mollikolmisointu kuunnellen

Muoto: AAA, ABA

5.lk

Opetuksen tavoitteet

5.luokalla tavoitteena on oppia tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja hyödyntää niitä musisoinnissa. Soittamisen ja laulamisen lisäksi opitaan taitoja tieto- ja viestintäteknologian avulla ja laajennetaan musiikin tuottamisen tapoja. Samalla opitaan oman kulttuurin ja historian merkityksestä, sekä tutustutaan myös muiden kulttuurien musiikkiin.

Keskeiset sisällöt

- ❖ eurooppalainen musiikki (kts. HI/BG-sisällöt)
- ❖ yhteissoittoharjoittelu
- ❖ säestäminen esim. rummuilla, bassolla

Musiikin viidennen luokan tavoitteita tuetaan esim. seuraavilla keskeisillä käsitteillä:

Dynamiikka: aksentti

Sointiväri: soitinperheet, sinfoniaorkesteri, rock-yhtye

Rytmi ja tempo: nuottiarvot $\frac{1}{16}$ -nuottiin asti ja vastaavat tauot, erilaisia tanssirytmiejä

Melodia, harmonia: Intervallikäsite ja intervallit, I, IV ja V asteen soinnut

Muoto: rondo

6.lk

Opetuksen tavoitteet

6.luokalla tavoitteena on vahvistaa oppilaan oman musiikki-identiteetin kehittymistä ja hyödyntää oppilaan vahvuuksia mm. yhteismusisoinnissa. Soittamisen ja laulamisen lisäksi opitaan taitoja tieto- ja viestintäteknologian avulla ja laajennetaan musiikin tuottamisen tapoja. Samalla opitaan peilaamaan kulttuurin ja historian merkitystä pop- ja rock-musiikkiin sekä tutustutaan niin omaan kuin muiden kulttuurien musiikkiin.

Keskeiset sisällöt

- ❖ bändisoiton perusteet
- ❖ maailman musiikkikulttuurit (kts. BG sisällöt)
- ❖ monipuolinen lauluohjelmisto: uutta ja vanhaa

Kuudennella luokalla käytetään ja sovelletaan aiemmin opittuja käsitteitä (dynamiikka, sointiväri, rytmi, tempo, melodia, harmonia, muoto).

7. lk

Opetuksen tavoitteet

7.luokan tavoitteena on tukea ja vahvistaa oppilaan omaa musiikkisuhdetta kuunteluun, laulamiseen, liikkumiseen tai soittamiseen. Kannustetaan ylläpitämään laulutaitoa, ohjataan oikeanlaiseen äänenkäyttöön ja osallistumaan yhteislauluun. Oppilasta ohjataan toimimaan ryhmässä rakentavasti ja muita kannustaen. Kannustetaan oppilasta hyödyntämään omia vahvuuksiaan musisoinnissa. Rohkaistaan oppilasta kuvailemaan kuulemaansa ja soittamaansa ja kertomaan musiikin herättämistä ajatuksista ja tunteista. Tavoitteena on että oppilas oppii näkemään musiikin yhteyksiä laajemmin yhteiskunnassa, ajassa ja mediassa.

Keskeiset sisällöt

- ❖ aktiivinen yhteismusisointi
- ❖ laulaminen: oman lauluäänen kehittäminen
- ❖ kuunteleminen: aktiivinen, eläytyvä, analyysoiva ja kriittinen kuuntelemistapa
- ❖ ajassa nousevat ilmiöt

8. ja 9.lk:t

Hämeenlinnassa kaikille tarjottava musiikin opetus päättyy 7.vuosiluokan jälkeen. Vuosiluokilla 8. ja 9. musiikki on valinnaisaine. Valinnaisaineiden tavoitteet ja sisällöt kirjataan kunkin koulun omaan Toiminta- ja kehittämissuunnitelmaan, TOKE:en.

16.12 KUVATAIDE

Valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa on jaoteltu kuvataiteen opetuksen tavoitteet ja kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet seuraavasti:

TAVOITTEET

T1-T3 Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

T4-T6 Kuvallinen tuottaminen

T7-T9 Visuaalisen kulttuurin tulkinta

T10-T11 Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

SISÄLTÖALUEET

S1 Omat kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S3 Taiteen maailmat

Näistä on poimittu Hämeenlinnan opetussuunnitelmaan keskeiset painotusalueet, joiden tarkoitus ei ole rajata tekemistä vaan antaa tilaa ajankohtaisille aiheille ja joustavalle työskentelylle. Kuvataiteen opetussuunnitelman tukena toimii Hämeenlinnan kaupungin [Kulttuuripolku](#).

Kuvataiteessa työskennellään oppilaslähtöisesti eri tekniikoita monipuolisesti hyödyntäen. Kuvataide toimii erinomaisesti yhdistävänä elementtinä aineiden välisessä yhteistyössä. Kuvataiteen opetuksessa kaiken lähtökohdaksi on mielikuvitus, luovuuteen kannustaminen ja tekemisen ilo.

1.lk

Opetuksen tavoitteet

Löytää aiheita ja innostusta lähiympäristöstä. Tutustutaan erilaisiin kuvantekemisen tekniikoihin ja työtapoihin. Harjoitellaan käyttämään oikeita nimityksiä kuvataiteen välineistä ja materiaaleista. Materiaalien säästävä ja kunnioittava käyttäminen, kierrätys.

Keskeiset sisällöt

- ❖ piirtäminen ja maalaaminen
- ❖ muovailu ja rakentelu

2.lk

Opetuksen tavoitteet

Löytää aiheita ja innostusta lähiympäristöstä. Tutustutaan erilaisiin kuvantekemisen tekniikoihin ja työtapoihin. Harjoitellaan käyttämään oikeita nimityksiä kuvataiteen välineistä ja materiaaleista. Materiaalien säästävä ja kunnioittava käyttäminen, kierrätys.

Keskeiset sisällöt

- ❖ piirtäminen ja maalaaminen
- ❖ muovailu ja rakentelu
- ❖ painanta

3.lk

Opetuksen tavoitteet

Havainnointi laajenee omaan asuinympäristöön ja muuhun visuaaliseen ympäristöön. Harjoitellaan erilaisia kuvantekemisen tekniikoita ja työtapoja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. Tarkastellaan taidetta ja visuaalista kulttuuria eri näkökulmista. Kannustetaan ottamaan huomioon kulttuurien moninaisuus ja kestävä kehitys.

Keskeiset sisällöt

- ❖ piirtäminen ja maalaaminen eri tekniikoilla
- ❖ kolmiulotteinen muotoilu
- ❖ kuvantarkastelu

4.lk

Opetuksen tavoitteet

Havainnointi laajenee omaan asuinympäristöön ja muuhun visuaaliseen ympäristöön. Harjoitellaan erilaisia kuvantekemisen tekniikoita ja työtapoja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. Tarkastellaan taidetta ja visuaalista kulttuuria eri näkökulmista. Kannustetaan ottamaan huomioon kulttuurien moninaisuus ja kestävä kehitys.

Keskeiset sisällöt

- ❖ piirtäminen ja maalaaminen eri tekniikoilla
- ❖ kolmiulotteinen muotoilu
- ❖ kuvantarkastelu

5.lk

Opetuksen tavoitteet

Oppilas harjoittelee kuvailemaan havaintojaan ja perustelemaan ajatuksiaan sanallisesti ja kuvallisesti. Käytetään erilaisia materiaaleja ja tekniikoita. Tarkastellaan, tulkitaan ja hyödynnetään visuaalista ympäristöä omissa tuotoksissa. Opitaan arvostamaan omaa ja toisten työtä, harjoitellaan ottamaan huomioon erilaiset tavat nähdä maailmaa.

Keskeiset sisällöt

- ❖ piirtäminen ja maalaaminen eri tekniikoilla
- ❖ grafiikka
- ❖ kolmiulotteinen muotoilu
- ❖ kuvantulkinta
- ❖ media

6.lk

Opetuksen tavoitteet

Oppilas osaa perustella havaintojaan ja ajatuksiaan sanallisesti ja kuvallisesti. Oppilas osaa käyttää erilaisia materiaaleja ja tekniikoita. Oppilas osaa tarkastella, tulkita ja hyödyntää visuaalista ympäristöä. Oppilas arvostaa omaa ja toisten työtä, hyväksyy erilaiset tavat nähdä maailmaa.

Keskeiset sisällöt

- ❖ piirtäminen ja maalaaminen eri tekniikoilla
- ❖ grafiikka
- ❖ kolmiulotteinen muotoilu
- ❖ kuvantulkinta
- ❖ media

7.lk

Opetuksen tavoitteet

Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja sanallisesti. Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan. Oppilas osaa soveltaa erilaisia kuvailmaisun tapoja työskentelyssään. Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen näkyy oppilaan kuvallisessa ja sanallisessa ilmaisussa.

Keskeiset sisällöt

- ❖ piirtäminen ja maalaaminen eri tekniikoilla
- ❖ grafiikka
- ❖ muotoilu ja design
- ❖ media ja kuvallinen viestintä

8. - 9.lk:t

Hämeenlinnassa kaikille tarjottava kuvataiteen opetus päättyy vuosiluokan 7. jälkeen. Vuosiluokilla 8. ja 9. kuvataide on valinnaisaine. Valinnaisaineiden tavoitteet ja sisällöt kirjataan kunkin koulun omaan Toiminta- ja kehittämissuunnitelmaan, TOKE:en.

16.13 KÄSITYÖ

Käsityön opetussuunnitelmassa olevia tavoitteita ja sisältöjä ei määrätä. Kun opetusta toteutetaan aihepiireissä ja ilmiöissä yli oppiainerajojen, tavoitteita ja sisältöjä ei voi määrittää moneksi vuodeksi eteenpäin.

Käsityön opetuksen käytännön järjestelyt ja esimerkiksi sisältöjen jaksottaminen ratkaistaan koulussa. Käsityötä opetetaan sekaryhmissä yhteisenä oppiaineena koko vuosiuokalle sisältäen sekä teknisen että tekstiilityön sisältöjä. Opetuksessa noudatetaan valtakunnallista kaikille yhteistä opetussuunnitelmaa.

Oppilaan dokumentoidut työt voidaan tallentaa oppimiskansioon/portfolioon esim. kuvina tai videoina ykkösestä yläkouluun.

Opetuksen tueksi on tehty [käsityön ohjeistava tukimateriaali](#).

Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

1.lk

Alkuopetuksessa käsityön oppiaines liitetään kiinteästi muuhun opetukseen ja aihepiirit muodostetaan oppilaita kiinnostavilta alueilta. Työskentelyssä korostuu leikinomaisuus ja tekemisen ilo.

Oppilasta rohkaistaan ja kannustetaan omaehtoiseen ideointiin yhdessä ja yhteistyönä valituissa aiheissa ja ilmiöissä, sekä kannustetaan tutkimaan, keksimään, suunnittelemaan ja toteuttamaan itse.

Oppilas osallistuu koko työnsä tekemiseen pitkäjänteisesti ja omaa työtään arvostaen.

Oppilas tutustuu erilaisiin materiaaleihin ja harjaannuttaa hienomotorisia kädentaitoja samalla oppien työvälineiden turvallista käyttöä ja työskentelytilan turvallisuustekijöitä.

Oppilas huomaa onnistumisen ja oppii epäonnistumisesta. Työskentely on kiireetöntä.

2.lk

Alkuopetuksessa käsityön oppiaines liitetään kiinteästi muuhun opetukseen ja aihepiirit muodostetaan oppilaita kiinnostavilta alueilta. Työskentelyssä korostuu leikinomaisuus ja tekemisen ilo.

Oppilas osallistuu oman työnsä tekniseen suunnitteluun ja ideointiin harjoitellen ohjautusti tieto- ja viestintäteknologiaa. Suunnittelussa huomioidaan värit, muodot ja muut esteettiset ominaisuudet.

Oppilasta kannustetaan omiin kokeiluihin, joiden pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotteita.

Oppilas tekee itse työnsä vaiheet.

Oppilas työittää ensimmäisellä luokalla tutustumiaan materiaaleja. Oppilas noudattaa itsenäisesti ja vastuullisesti annettuja ohjeita.

Ilmapiiiri on arvostava. Oppilas oppii arvostamaan omaa ja toisen työtä.

3.lk

Oppilaalle luodaan kannustavia kokemuksia suunnittelusta ja käsillä tekemisestä.

Oppilas näkee ohjatusti tuotteen tai teoksen valmistamisen eri vaiheiden jatkumona eli tutustuu käsityöprosessin eri vaiheisiin. Oppilas näkee ympäristössään käsityötä.

Oppilas havainnoi ja ideoi omien tai yhteisten suunnitelmien pohjaksi. Oppilas tutustuu ideoinnissa tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Oppilas tunnistaa peruskäsitteistöä ja tuntee perusmateriaaleja. Hän ymmärtää materiaalien ja työstötapojen yhteyksiä ja tekee kokeiluita. Oppilas tutustuu tavallisimpiin käsityövälineisiin ja -koneisiin ja harjoittelee niiden oikeaoppista ja turvallista käyttöä.

Oppilas tekee ajallisesti ja sisällöllisesti rajattuja tehtäviä huolehtien omasta ja ryhmän työturvallisuudesta, opiskeluvälineistä, luokan järjestyksestä ja siisteydestä.

Oppilas arvostaa omaa työskentelyään ja harjoittelee itsearviointia.

Oppilas huolehtii välineistä ja materiaaleista niin, etteivät ne vahingoitu tai haaskaannu.

4.lk

Oppilasta innostetaan ideoimaan, keksimään ja kokeilemaan omia ideoitaan.

Oppilas ymmärtää tuotteen tai teoksen valmistamisen eri vaiheiden jatkumona.

Oppilas tutustuu käsityössä käytettäviin yleisimpiin materiaaleihin sekä niiden ominaisuuksiin. Oppilas tunnistaa erilaisia materiaaleja ja opettelee monimateriaalisuuden hyödyntämistä

Oppilas harjoittelee yleisimpien työvälineiden ja -koneiden sujuvaa käyttöä. Oppilas opettelee valitsemaan sopivia työvälineitä eri materiaaleille eri työvaiheissa ohjatusti.

Oppilas hahmottaa työskentelynsä annetussa ajassa suoritettavaksi. Hän tunnistaa työskentelyyn liittyviä riskejä ja vaaroja ja harjoittelee niiden välttämistä tai niiltä suojautumista. Oppilas huolehtii itse valmistettavan työnsä osista ja niiden säilyttämisestä.

Oppilas käyttää dokumentoinnissa myös tieto- ja viestintäteknologiaa.

Oppilas arvioi ryhmäläisten ja ryhmän työskentelyä ja harjaantuu palautteen vastaanottamisessa.

Oppilas arvostaa valmista tuotosta ja kokee mielihyvää käsityössä.

Oppilas käyttää materiaalia säästään ja kierrättäen.

Oppilas tutustuu kotiseudun käsityöperinteeseen.

5.lk

Oppilas ideoi ja kokeilee ohjatusti.

Oppilas suunnittelee ohjatusti työnsä ulkoisen ilmeen ja valmistusvaiheet (tarkoituksenmukaiset työskentelytavat ja materiaalit).

Oppilas hallitsee käyttämänsä työvälineet ja koneet valmistaessaan työnsä itsenäisesti.

Oppilas arvioi työhönsä käytettävän ajan ja välineistön. Hän huolehtii työtilan työturvallisuudesta ja itsensä suojaamisesta esim. melulta, lämmöltä, väriaineilta tai kemikaaleilta.

Oppilas arvioi omaa tuotostaan ja käyttää dokumentoinnissa tieto- ja viestintäteknologiaa

Oppilas antaa rakentavaa palautetta ja kehittämisehdotuksia, sekä kehittää työskentelyään palautteen ohjaamana.

Oppilas tutustuu robotiikkaan ja automaatioon yksinkertaisen ohjelmoinnin avulla (esim. virkkausohjeen tekeminen, unplugged-harjoitukset).

Oppilas tutustuu suomalaiseen käsityöperinteeseen ja -kulttuuriin.

6.lk

Oppilas suunnittelee ja valmistaa oppittuja taitoja soveltaen oman tuotoksen yksin tai yhdessä. Oppilas suunnittelee työnsä ulkoisen ilmeen ja työskentelyjärjestyksen. Oppilas osaa itse ohjata tuotteen tai teoksen valmistamista. Oppilas joustaa ja muuttaa suunnitelmiaan tavoitteensa saavuttamiseksi. Hän työskentelee pitkäjänteisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään käsityön keinoin ja kokee onnistumisen elämyksiä käsityöstä.

Oppilas ymmärtää käyttämiensä koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteen.

Oppilas käyttää myös tieto- ja viestintäteknologiaa työnsä suunnittelussa, dokumentoinnissa ja arvioinnissa (esim. robotiikka, e-tekstiilit).

Oppilas harjaantuu tunnistamaan laadukkaan tuotteen ominaisuuksia ja pohtii kulutus- ja tuotantotapoja monipuolisesti sekä tutustuu elinkaariajatteluun (kierrätysmateriaalien käyttö).

Oppilas tutustuu muiden maiden käsityöperinteisiin ja -kulttuureihin.

7.lk

Oppilasta ohjataan ideoimaan yksin tai yhdessä luovasti ja kekseliäästi sekä suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelyään lähtökohtana erilaisten tuotesuunnittelutehtävien ratkaisu.

Oppilasta ohjataan ajattelemaan ja toimimaan itsenäisesti käsityöprosessin eri vaiheissa. Oppilas johtaa omaa työskentelyään ja hänen itseilmaisuaan vahvistetaan.

Oppilas harjoittelee ja kokeilee muotoilua (esim. 3D, CNC, kirjovakone, e-tekstiilit).

Oppilas suunnittelee ja valmistaa omaperäisiä tuotteita oman taidon ja arvioinnin varassa.

Oppilas suunnittelee työnsä taitotasoonsa sopivaksi huomioiden riskittömän työskentelyn tutuissa ja opeteltavissa työskentelytavoissa, -menetelmissä tai -tekniikoissa.

Oppilas kokeilee perinteisiä ja uusia/kierrätys materiaaleja sekä valmistustekniikoita. Oppilas hallitsee tavallisimpien työskentelyyn käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteet. Oppilas ennakoi työskentelyyn liittyviä vaaroja ja huomioi käsityöprosessin aikana turvallisuuden.

Oppilas hyödyntää tieto- ja viestintäteknologisia mahdollisuuksia kokonaisen käsityöprosessin dokumentoinnissa ja soveltaa ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin (esim. 3D, CNC, kirjovakone, e-tekstiilit).

Oppilas harjaantuu taloudellisessa ajattelussa ja ymmärtää kestäväää elämäntapaa edesauttavat valintansa.

8.lk - 9.lk

Hämeenlinnassa kaikille tarjottava käsityön opetus päättyy vuosiluokan 7. jälkeen. Vuosiluokilla 8. ja 9. käsityö on valinnaisaine. Valinnaisaineiden tavoitteet ja sisällöt kirjataan kunkin koulun omaan Toiminta- ja kehittämissuunnitelmaan, TOKE:en.

16.14 LIIKUNTA

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut liikunnan opetuksen tavoitteet läpäisevät kaikki vuosiluokat. Hämeenlinnan kaupungin kuntakohtaisessa OPS:ssa on kuitenkin nostettu vuosiluokkatasolla esiin kullakin vuosiluokalla painotettavat tavoitteet sekä sisällöt. Opetuksen tehtävänä on yksittäisten lajitaitojen sijaan tukea oppilaiden kokonaisvaltaista toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Tavoitteena on positiivisten liikuntakokemusten myötä aikaansaatu liikunnallinen elämäntapa. Tätä tavoitetta tukee valtakunnallinen Liikkuva koulu-toimintamalli, jota myös Hämeenlinnan kaupungin koulut toteuttavat.

Uinninopetuksen tavoitteet asetetaan Hämeenlinnan kuntakohtaisessa opetussuunnitelmassa jaolla 1.-2. , 3.-4. , 5.-6. , 7.-8- ja 9 - vuosiluokat. Uinninopetusta pyritään antamaan kuitenkin jokaisella vuosiluokalla koulujen resurssit ja lähiuintipaikat huomioiden. Uinninopetuksen tavoitteet on kirjattu 2., 4., 6., 8. ja 9.vuosiluokkien tavoitteiden loppuun omina osiinaan.

1.lk

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena 1. vuosiluokalla on kannustaa oppilasta aktiiviseen toimintaan toimien sekä ryhmässä että itsenäisesti, ohjata lasta turvalliseen toimintaan liikuntatunneilla ja yksilönä ryhmässä, ohjata oppilasta oman toiminnan säätelyssä sekä myönteisen minäkuvan kehittyminen.

Keskeiset sisällöt

monipuoliset liikuntaleikit ja -pelit

2.lk

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena 2.vuosiluokalla on ohjata oppilasta havainnoimaan omaa toimintaansa ja tehdä liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja, vahvistaa motorisia perustaitoja, harjaannuttaa oppilasta liikkumaan erilaisissa ympäristöissä käyttäen monipuolisesti erilaisia välineitä ja telineitä sekä tukea ja harjoittaa yhteistyötaitoja ja ohjata oppilasta ottamaan vastuuta yhteisten pelien ja leikkien onnistumisesta.

Keskeiset sisällöt

tasapaino- ja monipuoliset liikkumistaidot leikkien kautta
pelit, leikit ja radat erilaisia välineitä käyttäen

Uinninopetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1.-2.

- ❖ vesielementtiin tutustuminen
- ❖ alkeisuimataidon varmistaminen

Keskeiset sisällöt

- ❖ vesileikit
- ❖ alkeisuimataidot (liuku, alkeisrinta ja –selkäuinti, sukeltamisharjoitteet)

3.lk

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena 3. vuosiluokalla on ohjata oppilasta vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan monipuolisesti sekä ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa muut huomioiden.

Keskeiset sisällöt

- ❖ monipuoliset liikuntaleikit ja –pelit
- ❖ pari- ja pienryhmäpelejä sekä- leikkejä

4.lk

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena 4.vuosiluokalla on ohjata oppilasta havainnoimaan liikuntatilanteita ja tekemään niihin sopivia ratkaisuja, ohjata oppilasta turvalliseen ja vastuulliseen toimintaan liikuntatunneilla sekä ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella ja kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Keskeiset sisällöt

- ❖ monipuoliset liikuntamuodot vuodenajat huomioiden
- ❖ liikuntaleikeistä ja pienpeleistä kohti liikuntalajien koulusovelluksia

Uinninopetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3.-4.

- ❖ eri uintitekniikkoihin tutustuminen
- ❖ vähintään kahden uintitekniikan varmentaminen

Keskeiset sisällöt

- ❖ alkeisuintaitojen soveltaminen uintitekniikkoihin
- ❖ oppilaalle luontevimpien kahden uintitekniikan harjoittelu
- ❖ vesileikit ja -pelit

5.lk

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena 5.vuosiluokalla on kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, ohjata oppilasta erilaisten liikuntavälineiden monipuoliseen käyttöön ja opittujen taitojen soveltamiseen liikuntatilanteissa, kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään itseään liikkujana sekä ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta.

Keskeiset sisällöt

- ❖ monipuoliset pallopelit sekä muita välinelajeja vuodenajat huomioiden
- ❖ Move!-mittaukset
- ❖ fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen

6.lk

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena vuosiluokalla 6. on ohjata oppilasta opittujen taitojen soveltamiseen eri oppimisympäristöissä sekä se, että oppilas saa myönteisiä kokemuksia omasta kehosta ja pätevydestä.

Keskeiset sisällöt

- ❖ lajinomaiset harjoitteet tarkoituksenmukaisia välineitä käyttäen

Uinninopetuksen tavoitteet vuosiluokilla 5.-6.

- ❖ uinnin käyttötaidon vahvistaminen (50 m)
- ❖ pelastautumisen harjoittaminen
- ❖ monipuoliseen vesiliikuntaan kannustaminen

Keskeiset sisällöt

- ❖ uintikestävyyttä ja -tekniikoita kehittävät harjoitteet
- ❖ pelastautumisharjoitteet

- ❖ monipuolinen vesiliikunta

7.lk

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena 7. vuosiluokalla on kannustaa oppilasta aktiivisuuteen sekä kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja, ohjata oppilaita kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, ohjata oppilaita käyttämään erilaisia liikuntavälineitä sekä ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa muut huomioiden.

Keskeiset sisällöt

- ❖ pari ja pienryhmäharjoitteet sekä –pelit ja leikit
- ❖ monipuoliset liikuntamuodot vuodenaajat huomioiden

8.lk

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena 8.vuosiluokalla on ohjata oppilasta tekemään erilaisiin liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja, kannustaa oppilasta ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan sekä ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella.

Keskeiset sisällöt

- ❖ pari- ja pienryhmäharjoitteista kohti joukkuepelejä (kilpailumuoto)
- ❖ Move! –mittaukset
- ❖ monipuoliset liikuntamuodot vuodenaajat huomioiden

Uinninopetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7.-8.

- ❖ vahvistaa oppilaan perusuimataittoa

Keskeiset sisällöt

- ❖ perusuintitekniikat
- ❖ vesipelit ja –leikit

9.lk

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena 9.vuosiluokalla on kannustaa oppilasta ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan, kannustaa oppilasta liikunnalliseen elämäntapaan , auttaa oppilasta löytämään itsellensä sopiva liikuntamuoto sekä ohjata oppilasta ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Keskeiset sisällöt

- ❖ oppilas tutustuu paikallisiin liikuntaharrastusmahdollisuuksiin

- ❖ monipuoliset liikuntamuodot vuodenaajat huomioiden

Uinninopetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9.

- ❖ vahvistaa oppilaan vesipelastustaitoja

Keskeiset sisällöt

- ❖ harjoitellaan vesipelastusta ja -pelastautumista

16.15 KOTITALOUS

1. ja 2. lk

Ei opeteta Hämeenlinnassa

3. – 6.lk Kotitaloutta opetetaan valinnaisaineena

MINÄ AKTIIVISENA TOIMIJANA KODISSA

Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt:

- ❖ turvallinen toiminta kodissa perheenjäsenenä
- ❖ toiminnallisuus
- ❖ vuorovaikutuksen opettelu/ yhdessä toimiminen/ erilaisuuden hyväksyminen
- ❖ työtapana esim. samanaikaisopetus (kotitalousopettaja ja luokanopettaja)
- ❖ pyritään yhteistyöhön kouluruokailun kanssa

7.lk ME YHDESSÄ

Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt:

- ❖ Noudatetaan valtakunnallista, kaikille yhteistä opetussuunnitelmaa

Painotetaan:

- ❖ ruokakasvatusta
- ❖ käytännön työtaitoja
- ❖ vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja
- ❖ kuluttaja- ja talousosaamista
- ❖ eko-sosiaalista sivistystä (ihmisarvo, ekologisuus)
- ❖ lähiruokaa mahdollisuuksien mukaan

8 – 9.lk

- ❖ Koulut määrittelevät itse valinnaisaineensa, niiden laajuuden, tavoitteet, sisällön ja arvioinnin vuosittain TOKEssaan opsin puitteissa

Kaikilla luokka-asteilla:

Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävästi kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa

S3: Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.

Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja.

16.15 OPPILAANOHJAUS

Oppilaanohjaus on kuvattu Hämeenlinnan kaupungin [oppilaanohjauksen suunnitelmasa](#).

17 OPETUSSUUNNITELMAA TÄYDENTÄVÄT ASIAKIRJAT

17.1 Oppilashuollon suunnitelma

[Oppilashuollon suunnitelma](#)

17.2 Oppilaanohjauksen suunnitelma

[Oppilaanohjauksen suunnitelma](#)

17.3 Hämeenlinnan kaupungin perusopetuksen tieto- ja viestintäteknologian opetus- käytön suunnitelma

17.4 Kestävän kehityksen suunnitelma

17.5 Tasa-arvosuunnitelma

17.6 Kielipolku

[Kielipolku](#)

17.7 Kulttuuripolku

[Kulttuuripolku](#)

17.8 Aamu- ja iltapäiväntoiminnan suunnitelma

[Aamu- ja iltapäiväntoiminnan suunnitelma](#)

17.9 Nivelvaihekuvaukset

[Nivelvaihekuvaus eskarista 1.luokalle sekä 2.luokalta 3.luokalle](#)

[Nivelvaihekuvaus alakoulusta yläkouluun](#)

17.10 Ohjeistava tukimateriaali käsityöhön

[Ohjeistava tukimateriaali käsityöhön](#)

17.11 Työskentelyn ja käyttäytymisen kriteerit

[Työskentelyn ja käyttäytymisen kriteerit](#)

17.12 Oppiaineen määräytymisperusteet

[Oppiaineen arvosanan määräytymisperusteet](#)